

วารสารรัฐศาสตร์ มจร โคราช

Journal Political Science MCU Korat

ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 (ฉบับพิเศษ) กรกฎาคม 2569

Vol .1 No.2 (Special Edition) July 2026

ISSN: 3088-3563 (Online)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครราชสีมา

เกี่ยวกับวารสาร

เลขมาตรฐานสากล

ISSN: 3088-3563 (Online)

วัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร

วารสารฯ มีนโยบายรับตีพิมพ์บทความคุณภาพสูงที่มีการประยุกต์พระพุทธศาสนากับศาสตร์ทางการศึกษา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และการจัดการ

ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารรับตีพิมพ์บทความวิชาการ บทความวิจัย และบทวิจารณ์หนังสือ

- บทความวิชาการคือ บทความที่นำเสนอบทวิเคราะห์ วิจัย รวมถึงการรวบรวมความรู้ ระบุถึงภูมิหลัง วัตถุประสงค์ และแนวทางการแก้ปัญหาที่บังชี้ถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการวิเคราะห์ บทความจะต้องนำเสนอทฤษฎีที่มีอยู่หรือทฤษฎีใหม่ที่อ้างอิงความเห็นจากนักวิชาการที่มีความน่าเชื่อถือ มีความเป็นกลาง และมีส่วนช่วยในการพัฒนาความรู้ทางการศึกษา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และการจัดการ และหรือประยุกต์กับพระพุทธศาสนา จำนวนคำเฉลี่ยในบทความวิชาการต้องไม่เกิน 8,000 คำ

- บทความวิจัยคือ บทความที่นำเสนองานวิจัยที่แสดงถึงความคิดริเริ่มและเกี่ยวข้องกับด้านการศึกษา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และการจัดการ และหรือประยุกต์กับพระพุทธศาสนา บทความวิจัยต้องมีเนื้อหาที่ชัดเจน กระชับ มีความแปลกใหม่ มีโครงสร้างที่ดี รวมถึงการอภิปรายผลงานวิจัยโดยสรุป จำนวนคำเฉลี่ยในบทความวิจัย ไม่เกิน 8,000 คำ

- บทวิจารณ์หนังสือคือ การเขียนเล่าเรื่องและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือเล่มใดเล่มหนึ่งโดยเจตนาจะแนะนำหนังสือเล่มนั้นให้ผู้อ่านรู้จัก โดยให้รายละเอียดทางบรรณานุกรมของหนังสืออย่างสมบูรณ์ รวมถึงประเภทของหนังสือ ให้ขอบเขตเนื้อหา คุณลักษณะพิเศษหรือข้อเด่นของหนังสือ เช่น ภาพประกอบ วรรณคดี มีการประเมินคุณค่า แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลว่ามีค่าควรอ่านหรือควรจัดหา เหมาะกับผู้อ่านกลุ่มใด มีการเปรียบเทียบกับหนังสือเล่มอื่นในประเภทเดียวกัน ผู้วิจารณ์ควรมีความรู้ในสาขาที่วิจารณ์ ควรระบุชื่อหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้วิจารณ์ เพื่อใช้พิจารณาความน่าเชื่อถือของบทวิจารณ์

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 12 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม

ฉบับที่ 2 กุมภาพันธ์

ฉบับที่ 3 มีนาคม

ฉบับที่ 4 เมษายน

ฉบับที่ 5 พฤษภาคม

ฉบับที่ 6 มิถุนายน

ฉบับที่ 7 กรกฎาคม

ฉบับที่ 8 สิงหาคม

ฉบับที่ 9 กันยายน

ฉบับที่ 10 ตุลาคม

ฉบับที่ 11 พฤศจิกายน

ฉบับที่ 12 ธันวาคม

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จำนวนไม่น้อยกว่า 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double –Blind Peer Review)

การใช้ภาษา: วารสารเปิดรับบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยมุ่งเน้นให้บทความมีการใช้ภาษาที่ให้ความหมายที่ชัดเจนและมีความกระชับรัดกุม

ค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์

วารสารยังไม่มีนโยบายในการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์ เนื่องจากวารสารยังไม่เข้าสู่ฐาน TCI

นโยบายการเข้าถึงบทความอย่างเสรี

วารสารนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สามารถเข้าถึงบทความทางสังคมศาสตร์และแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ การศึกษา พระพุทธศาสนา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และการจัดการ และเผยแพร่งานวิจัยแก่ผู้ชมในวงกว้าง ผู้สนใจทั่วไปสามารถเข้าถึงได้แบบเปิด ซึ่งหมายความว่าบทความที่ตีพิมพ์ทั้งหมดสามารถเปิดออนไลน์สำหรับทุกคนจากทุกที่ในโลกโดยไม่มีค่าใช้จ่าย

ความเป็นเจ้าของและการจัดการ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา เป็นเจ้าของวารสารรัฐศาสตร์ มจร โคราช วารสารได้รับการสนับสนุนบางส่วนจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา กระบวนการและการกำกับดูแลของวารสารสามารถทำได้ผ่านแหล่งเงินทุนที่หลากหลาย การสนับสนุนทางการเงินทั้งหมดทำให้วารสารสามารถรักษามาตรฐานการตีพิมพ์ โดยผ่านกระบวนการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้มงวด

กองบรรณาธิการ

บรรณาธิการ

พระครูปริยัติวิสุทธิบัณฑิต, ผศ. ดร.
นครราชสีมา, ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

รศ. ดร.พรเศรษฐิ วุฒิปัญญาอิสกุล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

ผศ. ดร.ชุตินันท์ วงศ์อมรวิทย์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

สัทยา ขาวหมื่นไวย

นักวิชาการอิสระ

คณะบรรณาธิการ

พระมหาธงชัย สุนทรจาโร, ผศ. ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

ผศ. ดร.สุริยะ มาธรรม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

ดร.ณัฐกานต์ หงส์กุลเศรษฐิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

ดร.อภิวัฒน์ จำตา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

คมกริช สุขพัตร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

พระอธิการประเสริฐ ปญญาโว

นักวิชาการอิสระ

พระครูอินทธรรมาภรณ์

นักวิชาการอิสระ

พระครูภัทรธรรมวิสิทธิ์

นักวิชาการอิสระ

พระจอม มหาปัญญา

นักวิชาการอิสระ

ทรงวุฒิ รัตนะ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตเชียงใหม่, ประเทศไทย

จักรวาล เหมือนแจ่ม

นักวิชาการอิสระ

รฤทธิ์ เขียนโคกกรวด

นักวิชาการอิสระ

กองจัดการ

พระมหาธงชัย สุนทรจาโร, ผศ. ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

ผศ. ดร.สุริยะ มาธรรม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

ดร.ณัฐกานต์ หงส์กุลเศรษฐ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

คมกริช สุขพัตร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ : วารสารรัฐศาสตร์ มจร โคราช

ARTICLE REVIEW BOARD: Journal Political Science MCU Korat Review

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความภายนอก

พระมหาชินกร สุจิตโต, ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาพงษ์ศักดิ์ สนมโน, ดร.	นักวิชาการอิสระ
พระอธิการประเสริฐ ปญฺญาวโร	นักวิชาการอิสระ
พระจอม มหาปัญญา	นักวิชาการอิสระ
รศ. ดร.ว่าที่พันตรี สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล	กระทรวงยุติธรรม
ผศ. ดร.พีรวิทย์ คำเจริญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผศ. ดร.มานิตย์ อรรถชาติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ดร.บุญชिरา ภูชนะจิต	สถาบันรัชต์ภาคย์
กุลธิชาส์ บุญจันทร์	นักวิชาการอิสระ
จักรวาล เหมือนแจ่ม	นักวิชาการอิสระ
รฤทธิ์ เขียนโคกกรวด	นักวิชาการอิสระ

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความภายใน

พระมหาธงชัย สุนทรธำมาโร, ผศ. ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย
ผศ. ดร.สุริยะ มาตรฐาน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย
ดร.ณัฐกานต์ หงส์กุลเศรษฐ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย
ดร.จักรกฤษ เลิศลัม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครศรีธรรมราช, ประเทศไทย

บทบรรณาธิการ

วารสารรัฐศาสตร์ มจร โคราช ฉบับนี้เป็นปีที่ 1 ฉบับที่ 2 (ฉบับพิเศษ) ประเด็น กรกฎาคม พ.ศ. 2569 คณะกองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ กลั่นกรอง (Peer Reviewer) พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์โดยคัดเลือกและกลั่นกรองบทความให้เกิดความความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากที่สุดควรค่าแก่การตีพิมพ์เผยแพร่ อีกทั้งเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิชาการและเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทาง วิชาการ

คณะกองบรรณาธิการขอพระคุณคณะกรรมการกลั่นกรองบทความทุกท่านที่ได้ใช้ความเพียร พยายามชี้แนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขงานของแต่ละท่านให้ออกมาได้อย่างถูกต้องน่าอ่านเป็นประโยชน์ต่อแวด วงวิชาการ และท้ายสุดขอขอบคุณเจ้าของผลงานทางวิชาการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ทำให้มีวารสาร ฉบับนี้มีคุณค่าทางวิชาการที่นำไปสู่การปฏิบัติและเผยแพร่ในวงกว้างและโปรดติดตามฉบับต่อไป

ด้วยความปรารถนาดียิ่ง

พระครูปริยัติวิสุทธิบัณฑิต, ผศ. ดร.

บรรณาธิการวารสารรัฐศาสตร์ มจร โคราช

สารบัญ

เกี่ยวกับวารสาร	(1)
กองบรรณาธิการ	(3)
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ	(5)
บทบรรณาธิการ	(6)

บทความวิจัย

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประตู่ เรือนจำกลางนครราชสีมา	
*มานพ อักษรบุรี, พระครูปฐมวรจักร และพระชาญฤทธิ์ ธมมานนโท	1-14
การประยุกต์หลักพรหมวิหารธรรมเพื่อส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นของกำนันและ ผู้ใหญ่บ้านในตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา	
*พระครูสุวิธานชโยดม, ไพวรรณ ปุริมาตร	15-27
การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการกล่อมเกล้าทางการเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษา ตอนปลาย : กรณีศึกษา โรงเรียนบุญวัฒนา 2 ตำบลหัวทะเลอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา	
*ศุภกานต์ ฉิมพันธ์, พระครูศรีปริยัตยารักษ์, และพระอธิการอินทร์นุช สุวณโณ	28-40
พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่นของ ประชาชนในตำบลหนองสนธิ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์	
*ชุดิมา ชมภูแสน, ขาติ พิทยาภักดิ์, พระครูวิมลปทุมมานุกูล, และพระครูวิสุทธิชยากร	41-54

บทความวิชาการ

แนวทางการบริหารจัดการภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยุคใหม่	
*พระครูปริยัตยาคม และพระครูภัทรธรรมวิสิทธิ์	55-64
วิเคราะห์ปัญหาว่าด้วยการเข้าถึงสิทธิของคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติ	
*รัชชานนท์ วิมายะวรกุล	65-74

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประตู เรือนจำกลางนครราชสีมา

BUDDHA-DHAMMA INTEGRATION TO ENHANCE WORKPERFORMANCE OF PRISON GATE
OFFICERS IN NAKHON RATCHASIMA CENTRAL PRISON

มานพ อักษรนครบุรี, พระครูปฐมวรจักร และพระชาณูฤทธิ์ ธมฺมานนฺโท,

Manop Aksornkhonburi, Phrakhrupathumworachak and Phrachanrit Dhammantho

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: rebirth.vita@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับการส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประตูเรือนจำกลางนครราชสีมา 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิบาท 4 กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประตูเรือนจำกลางนครราชสีมา 3) เพื่อนำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประตูเรือนจำกลางนครราชสีมา การวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.779 กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน จากนั้นสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการวิเคราะห์ค่าเอฟ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประตูเรือนจำกลางนครราชสีมา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.33$) 2. ความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิบาท 4 กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประตูเรือนจำกลางนครราชสีมา โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับมาก ($R=0.783^{**}$) จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย 3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประตูเรือนจำกลางนครราชสีมา พบว่า 1) ฉันทะ คือ ความรักและภูมิใจในบทบาทด้านหน้า ซึ่งเปลี่ยนทัศนคติจากการถูกบังคับสู่การปฏิบัติด้วยใจรัก 2) วิริยะ ความเพียรพยายามในการพัฒนาทักษะการตรวจค้นและการวิเคราะห์สถานการณ์อย่างต่อเนื่องไม่หยุดนิ่ง 3) จิตตะ มีจิตจดจ่อ เอาใจใส่ต่อหน้าที่อย่างเคร่งครัด ณ จุดเข้า-ออก ซึ่งถือเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญที่ห้ามเกิดความผิดพลาด 4) วิมังสา ไตร่ตรองพิจารณาอย่างรอบคอบในการทำงานเพื่อป้องกันเหตุไม่คาดฝัน การบูรณาการหลักธรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่สร้างวินัยและความมั่นคงปลอดภัยให้แก่เรือนจำ แต่ยังหล่อหลอมให้เจ้าหน้าที่สามารถละวางอคติและปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุข มีสติ และมีประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อประโยชน์ส่วนรวมขององค์กรอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การบูรณาการ; ประสิทธิภาพ; หลักอิทธิบาท 4

Abstract

This research aims to 1) study the level of efficiency, 2) study the relationship between the Four Noble Truths (Iddhipada 4) and efficiency, and 3) to propose the integration of Buddhist principles to enhance the work efficiency of the gatekeepers at Nakhon Ratchasima Central Prison. The research employed a mixed-methods approach. Quantitative research used a questionnaire with a reliability coefficient of 0.779 and a sample of 100 people. Statistical analyses included frequency, percentage, mean, standard deviation, F-test, one-way ANOVA, and interviews with nine key informants. The research findings revealed that: 1. The overall work efficiency of the gatekeepers at Nakhon Ratchasima Central Prison was high ($\bar{X} = 4.33$). 2. The overall relationship between the Four Noble Truths (Iddhipada 4) and the work efficiency of the gatekeepers at Nakhon Ratchasima Central Prison showed a strong positive correlation ($R = 0.783^{**}$), thus accepting the research hypothesis. 3. The integration of Buddhist principles to enhance the work efficiency of the gatekeepers at Nakhon Ratchasima Central Prison revealed that 1) Chanda, which is love and pride in their frontline role, was key. This involves: 1) A shift in attitude from coercion to service out of love; 2) Diligence: Perseverance in continuously developing search skills and situational analysis; 3) Concentration: Focused attention to duty at strategic entry and exit points where errors are unacceptable; and 4) Reflection: Careful consideration and deliberation in work to prevent unforeseen incidents. Integrating these principles not only creates discipline and security within the prison but also molds officers to let go of prejudice and perform their duties with happiness, mindfulness, and maximum efficiency for the sustainable benefit of the organization.

Keywords: Integration; Efficiency; Iddhipada 4

บทนำ

ประเทศไทยมีระบบราชทัณฑ์ที่มีหน้าที่สำคัญในการควบคุม คမ်းขัง และฟื้นฟูผู้ต้องขังเพื่อเตรียมความพร้อมในการกลับคืนสู่สังคมอย่างปลอดภัยและมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยเฉพาะเรือนจำกลางซึ่งเป็นสถานที่คุมขังผู้ต้องขังที่มีคดีร้ายแรงจำนวนมาก การดำเนินงานของเรือนจำจำเป็นต้องอาศัยบุคลากรที่มีประสิทธิภาพหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ประตูล้อมรอบจึงไม่ได้จำกัดเพียงแค่การควบคุมทางกายภาพ แต่ยังต้องใช้ทักษะการสื่อสารที่เหมาะสมในการปฏิบัติงานร่วมกับบุคคลหลากหลาย ทั้งเจ้าหน้าที่ภายใน นักโทษ ผู้มาติดต่อ และบุคคลภายนอก เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ลดความตึงเครียด และป้องกันเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ต้องมีการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถรับมือกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ทั้งด้านเทคโนโลยี

และพฤติกรรมของผู้ต้องขังหรือบุคคลภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไป และยังต้องประเมินตนเองอยู่เสมอเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานให้เหมาะสมกับบริบทของสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง เจ้าหน้าที่ประตูเรือนจำมีหน้าที่หลักในการตรวจสอบบุคคลเข้าออก ตรวจสอบสิ่งของ และป้องกันการลักลอบนำสิ่งของต้องห้ามเข้าหรือออกจากเรือนจำ ซึ่งถือเป็นภารกิจที่ต้องอาศัยความรอบคอบ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และความสามารถในการตัดสินใจในสถานการณ์เร่งด่วน ทั้งยังต้องปฏิบัติงานตามระเบียบราชทัณฑ์อย่างเคร่งครัด (กรมราชทัณฑ์, 2565)

การส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประจำประตูเรือนจำ บุคลากรกรมราชทัณฑ์ปฏิบัติงานตามนโยบาย มุ่งมั่นสร้างผลการปฏิบัติงาน แสดงถึงแก้ไขพัฒนาพฤติกรรมเสียของผู้ต้องขัง เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นต่อสังคม สร้างความสงบสุขให้แก่ญาติผู้ต้องขัง สร้างความสุขเมื่อทำหน้าที่ส่งผลต่อสังคมและประเทศชาติ เพราะเรือนจำไม่ใช่สถานที่ ที่มีไว้กักขังลงโทษเท่านั้น แต่เพราะการปฏิบัติหน้าที่ด้วยคุณธรรม รักษาหลักนิติธรรมช่วยอบรมผู้กระทำผิด ให้กลับตัวเป็นคนดีและเป็นบุคลากรที่มีคุณค่าต่อประเทศชาติ เรียนรู้คู่ต้นแบบจากการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมราชทัณฑ์และการบริหารต้องมีการพัฒนาบุคลากรอย่างมีทิศทาง ดำเนินงานได้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการภายในองค์กรให้มีคุณภาพและได้รับมาตรฐานสากล การปฏิบัติงานบุคลากรของกรมราชทัณฑ์ มีเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดผลงานที่แสดงถึงประสิทธิภาพของงานแต่ละประเภทเกิดขึ้นหลังปฏิบัติงาน ทั้งนี้รูปแบบของการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมราชทัณฑ์ขึ้นอยู่กับบทบาทอำนาจหน้าที่หน่วยงานในสังกัดกรมราชทัณฑ์ กำหนดกรอบหลักในการปฏิบัติราชการของหน่วยงานในสังกัดกรมราชทัณฑ์ และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาองค์กรให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้การปฏิบัติราชการตามภารกิจของกรมราชทัณฑ์บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด สนับสนุนเชื่อมโยงเกิดความสำเร็จต่อเป้าหมายและตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ ทั้งโดยตรงและโดยรองอย่างมีประสิทธิภาพเกิดความค่าและประโยชน์สูงสุด เช่น การกำหนดผลการปฏิบัติงานตัวชี้วัด แสดงจำนวนครั้งของการหลบหนีสำเร็จจากที่ควบคุมหรือคุมขังของผู้ต้องขัง และหากการปฏิบัติงานบุคลากร ผู้ต้องขังได้เป็นข้ามกำแพงออกมาภายนอกเรือนจำ ทัณฑสถาน สำเร็จให้ถือว่าเรือนจำทัณฑสถานไม่ผ่านตัวชี้วัด (สุภกิจ เจริญเวชและคณะ, 2556)

การปฏิบัติงานของพนักงานราชทัณฑ์ส่วนเรือนจำในภูมิภาคทั้งระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ปฏิบัติตามนโยบายรัฐบาล โดยเฉพาะนโยบายของกรมราชทัณฑ์ที่ครอบคลุมมายังเรือนจำกลางในจังหวัดต่างๆ และเรือนจำอำเภอ เจ้าพนักงานต้องดำเนินงานปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่อย่างเคร่งครัด สร้างผลงานเป็นที่ประจักษ์ให้เกิดนวัตกรรมแสดงประสิทธิภาพประสิทธิผลของการปฏิบัติงานตามโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ควบคุมและรักษาการณ์ ดำเนินการวางแผนพัฒนาระบบการตรวจค้น การรักษาการณ์บริเวณเรือนจำ การควบคุมผู้ต้องขังให้อยู่ในกฎ ระเบียบของเรือนจำและสร้างความพึงพอใจในการให้บริการแก่พนักงานเรือนจำ เจ้าหน้าที่ประตูเรือนจำมีบทบาทสำคัญในการอำนวยความสะดวกให้แก่เพื่อนร่วมงาน การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความใส่ใจและรวดเร็วในการเปิด-ปิดประตู รวมถึงการบริหารจัดการการเข้า-ออกของพนักงานเรือนจำอย่างเป็นระบบ จะช่วยสร้างความพึงพอใจและลดความติดขัดในการเดินทางของบุคลากร

ภายใน ส่งผลให้พนักงานทุกคนสามารถเริ่มต้นการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ และพัฒนาการบริหารระบบการควบคุมผู้ต้องขังในเรือนจำ ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกให้เจ้าหน้าที่ให้มีคุณธรรม จริยธรรม รักเกียรติและศักดิ์ศรีการเป็นข้าราชการและลงโทษเจ้าหน้าที่อย่างจริงจัง (มณฑล ชัน กสิกรรม, 2554) การบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นธรรมเครื่องถึงความสำเร็จในการทำงาน ได้แก่ ได้แก่ 1. ฉันทะ ความพอใจ 2. วิริยะ ความเพียร 3. จิตตะ เอาใจใส่ 4. วิมังสา ความไตร่ตรอง (อภิ.วิ. (ไทย) 35/507/294) การบูรณาการหลักธรรมดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีมืออาชีพ เป็นธรรม และได้รับความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงาน ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนางานราชทัณฑ์สมัยใหม่ที่เน้นคุณภาพ มาตรฐาน และจริยธรรมควบคู่กันไป เรือนจำกลางนครราชสีมายังเป็นหน่วยงานที่มุ่งขับเคลื่อนการพัฒนางานราชทัณฑ์ตามนโยบายของกรมราชทัณฑ์ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพบุคลากร การสร้างนวัตกรรมในการปฏิบัติงาน การยกระดับมาตรฐานการให้บริการ และการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมของเจ้าหน้าที่ให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล การนำหลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา มาบูรณาการกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประจำเรือนจำ จึงเป็นแนวทางที่สามารถเสริมสร้างแรงจูงใจ ความรับผิดชอบ ความรอบคอบ และการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน

ด้วยเหตุนี้ การเลือกเรือนจำกลางนครราชสีมาเป็นพื้นที่วิจัยจึงมีความเหมาะสม ทั้งในด้านขนาดของหน่วยงาน ความหลากหลายของภารกิจ และความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ของพื้นที่ ผลการวิจัยที่ได้จะสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ในการพัฒนาระบบการบริหารงานประจำเรือนจำ การพัฒนาศักยภาพบุคลากร และการกำหนดแนวทางการบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานราชทัณฑ์ให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งยังสามารถใช้เป็นต้นแบบหรือแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานของเรือนจำอื่น ๆ ในสังกัดกรมราชทัณฑ์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับการส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประจำเรือนจำกลางนครราชสีมา
- 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิบาท 4 กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประจำเรือนจำกลางนครราชสีมา
- 3) เพื่อนำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประจำเรือนจำกลางนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา และการวิจัยเชิงปริมาณโดยการแจกแบบสอบถาม

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา จำนวน 132 คน (เรือนจำกลางนครราชสีมา, 2568)

2.2 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้สูตร (Yamane, T., 1973) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก แบ่งออกเป็น 3 ฝ่าย ได้แก่ เจ้าหน้าที่พนักงานเรือนจำในเรือนจำกลางนครราชสีมา สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ศึกษาเฉพาะ คือ เรือนจำกลางนครราชสีมา ประกอบด้วย 1. ตำแหน่งบริหาร 2. ตำแหน่งวิชาการ 3. ตำแหน่งทั่วไป จนได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 100 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน โดยแบ่งเป็นกลุ่ม จำนวน 4 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป กลุ่มที่ 2 นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 3 คน กลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้บริหารและเจ้าพนักงานเรือนจำ จำนวน 4 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ (เรียงลำดับจากน้อยที่สุดจนถึงมากที่สุด) จากนั้นส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) พิจารณาจากค่า IOC มากกว่า 0.60 ขึ้นไป เมื่อนำแบบสอบถามไปทำการทดลองใช้ (Try Out) จำนวน 30 ชุด กับพนักงานเรือนจำสี่คิ้ว เพื่อทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นรวมอยู่ที่ 0.779

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยเกณฑ์ในการคัดเลือกคือเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาการที่เกี่ยวข้องหรือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ตรง รวมจำนวนทั้งสิ้น 9 รูปหรือคน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ดำเนินการโดยผู้วิจัยลงพื้นที่ภาคสนาม จำนวน 100 คน ภายหลังจากได้รับอนุญาตอย่างเป็นทางการจากหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา แบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมีความสมบูรณ์ครบถ้วนทั้ง 100 ชุด และผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้เข้าสู่กระบวนการประมวลผลและวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

4.2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบทางกึ่งกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ การเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยยื่นหนังสือขอความอนุเคราะห์ ประสานวันเวลา สถานที่ และเตรียมอุปกรณ์บันทึก

ข้อมูลและขั้นการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคย ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขออนุญาตบันทึกเสียง พร้อมทั้งรับรองการเก็บข้อมูลเป็นความลับตามความสมัครใจของผู้ให้สัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยายคุณลักษณะของข้อมูล สำหรับการทดสอบสมมติฐานจะใช้สถิติเชิงอนุมานด้วยวิธีการสมมติฐานโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Statics)

ผลการวิจัย

1. ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประตูเรือนจำกลางนครราชสีมา ดังตารางที่ 1

(n=100)

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประตูเรือนจำกลางนครราชสีมา	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	(S.D.)	แปลผล
1. ด้านการเปิดปิดประตูเรือนจำ	4.29	0.58	มาก
2. ด้านการตรวจสอบการเข้าและออก	4.55	0.62	มาก
3. ด้านการปฏิบัติต่อบุคคลภายนอก	4.35	0.59	มาก
4. ด้านการควบคุมยานยนต์เข้าไปในเรือนจำ	4.49	0.39	มาก
รวมเฉลี่ย	4.33	0.47	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประตูเรือนจำกลางนครราชสีมา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.33, S.D.=0.47) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการตรวจสอบการเข้าและออก ($\bar{X}$ =4.55, S.D.=0.62) รองลงมาได้แก่ ด้านการควบคุมยานยนต์เข้าไปในเรือนจำ ($\bar{X}$ =4.49, S.D.=0.39) ด้านการปฏิบัติต่อบุคคลภายนอก ($\bar{X}$ =4.35, S.D.=0.59) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ด้านการเปิดปิดประตูเรือนจำ ($\bar{X}$ =4.29, S.D.=0.58) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปผลสมมติฐานการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประตูลิ้นจกกลางนครราชสีมา

ที่	สมมติฐานการวิจัย	ความสัมพันธ์		เชิง	ระดับ	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
		มี	ไม่มี			ยอมรับ	ปฏิเสธ
1	หลักอิทธิบาท 4 มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประตูลิ้นจกกลางนครราชสีมา	✓	-	บวก	มาก	✓	-
2	ฉันทะ ความพอใจมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประตูลิ้นจกกลางนครราชสีมา	✓	-	บวก	ปานกลาง	✓	-
3	วิธียะ ความเพียรมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประตูลิ้นจกกลางนครราชสีมา	✓	-	บวก	มาก	✓	-
4	จิตตะ เอาใจใส่ มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประตูลิ้นจกกลางนครราชสีมา	✓	-	บวก	ปานกลาง	✓	-
5	วิมังสา ความไตร่ตรอง มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประตูลิ้นจกกลางนครราชสีมา	✓	-	บวก	มาก	✓	-

จากตารางที่ 2 พบว่า ความสัมพันธ์หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประตูลิ้นจกกลางนครราชสีมา ดังนี้

หลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประตูลิ้นจกกลางนครราชสีมา โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับมาก ($R=0.783^{**}$)

หลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประตูลิ้นจกกลางนครราชสีมา ด้านการเปิดปิดประตูลิ้นจก มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.463^{**}$)

หลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประตูลิ้นจกกลางนครราชสีมา ด้านการตรวจสอบการเข้าและออก มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.271^{**}$)

หลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประตูลิ้นจกกลางนครราชสีมา ด้านการปฏิบัติต่อบุคคลภายนอก มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับมาก ($r=0.230^{**}$)

หลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประตูลิ้นจกกลางนครราชสีมา ด้านการควบคุมยานยนต์เข้าไปในเรือนจำ มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.199^{**}$)

3. พุทธบูรณาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำประชาคมเพื่อการใช้ทรัพยากรน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก พบว่า 1) หมั่นประชุมกันอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ การประชุมประชาคมเรื่องน้ำมีประโยชน์ต่อการจัดการทรัพยากรน้ำ จัดประชุมประชาคมเรื่องน้ำอย่างสม่ำเสมอ 2) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม ได้แก่ ร่วมมือกันทำงานตามโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาการให้ความร่วมมือกันในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำ 3) ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับ ได้แก่

ยึดมั่นในหลักการ มีแนวปฏิบัติในการใช้ทรัพยากรน้ำของประชาชนที่ชัดเจน 4) เคารพนับถือผู้ใหญ่ ได้แก่ เปิดโอกาสให้ผู้มีประสบการณ์ได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการวางแผน ให้ความสำคัญกับคำแนะนำและความเห็นของผู้มีประสบการณ์ในการจัดการน้ำ 5) ไม่ข่มเหงผู้ใต้บังคับบัญชา ได้แก่ รับฟังและนำไปพิจารณาในการประชุมประชาคม เปิดโอกาสที่เท่าเทียมในการแสดงความคิดเห็น 6) เคารพหลักการระบุนิยสถานและชุมชนวัดตุ ได้แก่ ให้ความสำคัญกับการดูแลแหล่งน้ำ พัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ 7) ตั้งใจสนับสนุนและส่งเสริมบุคคลที่ปฏิบัติดี ได้แก่ ชี้อิสต์และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส

อภิปรายผลการวิจัย

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของประตู่เรือนจำกลาง นครราชสีมา มาใช้เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

การบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 โดยเฉพาะในด้านฉันทะ มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ประตู่เรือนจำกลางนครราชสีมา เป็นปัจจัยสำคัญในการวางรากฐานส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ ประตู่เรือนจำกลางนครราชสีมา โดยฉันทะ แสดงถึงความพอใจและความเต็มใจในการปฏิบัติหน้าที่ ความตั้งใจจริงช่วยส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่เกิดความมุ่งมั่น ตั้งใจ และมีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตน เมื่อเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้วยความพอใจและมีทัศนคติที่ดีต่อหน้าที่ เจ้าหน้าที่จะมองว่าการยืนเวรยามหรือการตรวจค้นเข้า-ออก ไม่ใช่เพียงหน้าที่ที่ถูกบังคับ แต่เป็น ความภูมิใจ ในฐานะด่านหน้าการรักษาความปลอดภัย และความสงบเรียบร้อยของเรือนจำ ย่อมส่งผลให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ความยินดีใน บทบาทหน้าที่ พร้อมทั้งก่อให้เกิดบรรยากาศการทำงานดีและความสุขในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประตู่ เรือนจำกลางนครราชสีมา

การบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 โดยเฉพาะในด้านวิริยะ การประยุกต์ใช้หลัก วิริยะ หรือความเพียร ถือเป็นกลไกสำคัญในการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประจำ ประตู่เรือนจำกลางนครราชสีมา ความเพียรที่ประกอบด้วยความอดทนยอมช่วยเสริมสร้างวินัยและความ เข้มแข็งทางจิตใจ อันเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้เจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปลอดภัย และเป็นธรรม ซึ่งส่งผลต่อความมั่นคงของเรือนจำในหลายมิติ ขณะเดียวกัน ความเพียรยังสะท้อนผ่านความ มุ่งมั่นในการพัฒนาทักษะการสังเกต การวิเคราะห์สถานการณ์ และเทคนิคการตรวจค้นอย่างต่อเนื่อง มิใช่หยุด อยู่เพียงระดับความชำนาญเดิมเพราะสามารถปฏิบัติได้แล้ว หากแต่ต้องพัฒนาศักยภาพของตนให้มีความเฉียบ คมยิ่งขึ้นอยู่เสมอ พร้อมทั้งเพียรปรับปรุงวิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และนำเสนอแนวทางแก้ไข หรือพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อช่วยลดความเสี่ยงในการลักลอบนำสิ่งของต้องห้ามเข้าสู่เรือนจำ

การบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 โดยเฉพาะในด้านจิตตะ การประยุกต์ใช้ด้านจิตตะ เอาใจใส่ ถือเป็น กลไกสำคัญในการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประจำประตู่ เรือนจำกลางนครราชสีมา ถือเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างวินัยและสมรรถภาพทางจิตใจของเจ้าหน้าที่ มุ่งมั่นและใส่ใจกับปฏิบัติงานประตู่เรือนจำกลางนครราชสีมา สมาธิและความใส่ใจต่อการทำงาน สมาธิและ

ความใส่ใจต่อการทำงาน มีจิตใจจดจ่ออยู่กับหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบตลอดเวลา เพราะตำแหน่งประตูดือเป็นจุดสำคัญในการควบคุมการเข้า-ออกภายในเรือนจำ และไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านต้นเหตุความผิดพลาดปฏิบัติงาน ประตูดือเรือนจำกลางนครราชสีมา ความคู่กับการใส่ใจต่อการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง

การบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 โดยเฉพาะในด้านวิมังสา การประยุกต์ใช้หลักวิมังสา อันได้แก่การไตร่ตรองและพิจารณาอย่างรอบคอบ ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานประจำประตูดือเรือนจำกลางนครราชสีมา เป็นด้านหน้าในการรักษาความมั่นคงของเรือนจำ วิมังสา หรือความไตร่ตรองพิจารณาอย่างถี่ถ้วนนี้ มีส่วนช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรอบคอบย่อมนำมาซึ่งความมั่นคงและความปลอดภัยทั้งแก่ชีวิตและทรัพย์สิน เจ้าหน้าที่ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ในการปฏิบัติหน้าที่ทุกครั้งต้องมีการวิเคราะห์และวางแผนเพื่อความมั่นคงอยู่เสมอ อีกทั้งต้องอาศัยการสังเกตและพิจารณาสถานการณ์อย่างถี่ถ้วน ช่วยป้องกันเหตุไม่คาดฝันอาจเกิดขึ้นได้ รวมทั้งเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนางานในหน้าที่ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น การบูรณาการหลักวิมังสาดังกล่าวจึงเป็นการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประตูดือเรือนจำ ทั้งนี้ เพราะวิมังสาแสดงถึงการไตร่ตรองพิจารณาอย่างรอบคอบ ซึ่งช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถวางแผนและวางอารมณ์ส่วนตัวในการบริหารจัดการงานในหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม อันจะนำไปสู่ความมั่นคงและประสิทธิภาพสูงสุดขององค์กรสืบไป

1. ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประตูดือเรือนจำกลางนครราชสีมา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการตรวจสอบการเข้าและออก รองลงมาได้แก่ ด้านการควบคุมยานยนต์เข้าไปในเรือนจำ ด้านการปฏิบัติต่อบุคคลภายนอก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ด้านการเปิดปิดประตูดือเรือนจำ เป็นเช่นนี้เพราะ การส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของประตูดือเรือนจำกลางนครราชสีมาให้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการตรวจสอบการเข้าและออก และการตรวจควบคุมยานยนต์เข้าไปในเรือนจำต้องใช้ความละเอียดรอบคอบในการตรวจ ถึงแม้ยานยนต์นั้นมีเจ้าหน้าที่เป็นผู้นำเข้าก็ตามต้องได้รับการตรวจอย่างละเอียด ส่วนการเปิดปิดประตูดือเรือนจำ มีความสำคัญรองลงมาเนื่องจากก่อนเปิดประตูมีการตรวจสอบเบื้องต้นและแจ้งให้ผู้บริหารรับทราบเพื่อขออนุญาตเปิดประตูและปิดประตู ยังสะท้อนให้เห็นว่าการส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของประตูดือเรือนจำกลางนครราชสีมา เจ้าหน้าที่ดำเนินการตามมาตรฐานกำหนด และมีประสิทธิภาพเมื่อปฏิบัติงานประตูดือเรือนจำกลางนครราชสีมา ส่งผลกระทบไปยังคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ธงชัย ทองคำ, 2563) ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม” ผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ ปัจจัย ปัจจัยด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ปัจจัยด้านการนับถือศาสนา และปัจจัยด้านสุขอนามัย โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์หาค่าเท่ากับ 0.671 คุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ควรให้เจ้าหน้าที่และหน่วยงานภายนอกสนใจต่อผู้ต้องขัง และสอดคล้องกับงานวิจัย (กองบริหารทรัพยากรบุคคล

กรมราชทัณฑ์, 2562) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารจัดการบุคลากรกรมราชทัณฑ์ที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุตั้งแต่ 39 – 45 ปี จบการศึกษาในระดับ ปริญญาตรี เป็นข้าราชการประเภทวิชาการ อยู่ในระดับชำนาญการ ได้รับเงินเดือนอยู่ในอัตรา มากกว่า 35,000 บาท มีอายุราชการน้อยกว่า 5 ปี (ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาโท ทำให้สามารถเลื่อนเป็นระดับชำนาญการได้ภายในระยะเวลา 4 ปี) มีหน้าที่ความรับผิดชอบปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายบริหารทั่วไป การปฏิบัติตามข้อบังคับกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยจรรยาข้าราชการราชทัณฑ์พบว่า ไม่แสวงหาประโยชน์ ($\bar{X} = 4.69$) และประเด็นรักเกียรติภูมิราชทัณฑ์ พบว่า มีความรักและภูมิใจในการเป็นข้าราชการกรมราชทัณฑ์ ($\bar{X} = 4.62$)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประตู่เรือนจำกลางนครราชสีมา อภิปรายผลได้ดังนี้

ความสัมพันธ์หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของประตู่เรือนจำกลางนครราชสีมา โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับมาก ($R=0.783^{**}$) เป็นเช่นนี้เพราะเมื่อเจ้าหน้าที่ประตู่เรือนจำยึดหลักอิทธิบาท 4 เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน จะช่วยเสริมสร้างความตั้งใจ ความรับผิดชอบ และการใช้เหตุผลในการทำงาน ส่งผลให้การปฏิบัติหน้าที่มีความรอบคอบ เป็นระบบ และมีประสิทธิภาพสูงขึ้น อันเป็นปัจจัยสำคัญต่อการรักษาความปลอดภัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของเรือนจำกลางนครราชสีมา สอดคล้องกับงานวิจัยของ (คมสัน สุขฤทธิ์และคณะ, 2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณภาพชีวิตการทำงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เขต 4” ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เขต 4 มีกิจกรรมที่ทำให้ผ่อนคลายจากความเครียด ต้องการให้การประเมินหรือเลื่อนขั้นมีความเป็นธรรม รวมทั้งมีสวัสดิการและประโยชน์เกื้อกูลอย่างเหมาะสม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตการทำงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและสอดคล้องกับงานวิจัยของ (กองการเจ้าหน้าที่ กรมราชทัณฑ์, 2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประเมินความพึงพอใจและความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมราชทัณฑ์” ผลการวิจัยพบว่า ระดับความพึงพอใจและความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมราชทัณฑ์ เนื่องจากลักษณะงานที่ปฏิบัติของข้าราชการ ลูกจ้างประจำ พนักงานราชการของเรือนจำ/ทัณฑสถานและส่วนกลางกรมราชทัณฑ์มีความต่างกัน ส่วนความผูกพันต่อองค์กร อยู่ในระดับมากที่สุด พบว่า ส่วนใหญ่มีความซื่อสัตย์และจงรักภักดีต่อหน่วยงาน/กรมราชทัณฑ์ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของหน่วยงานเป็นที่ตั้ง

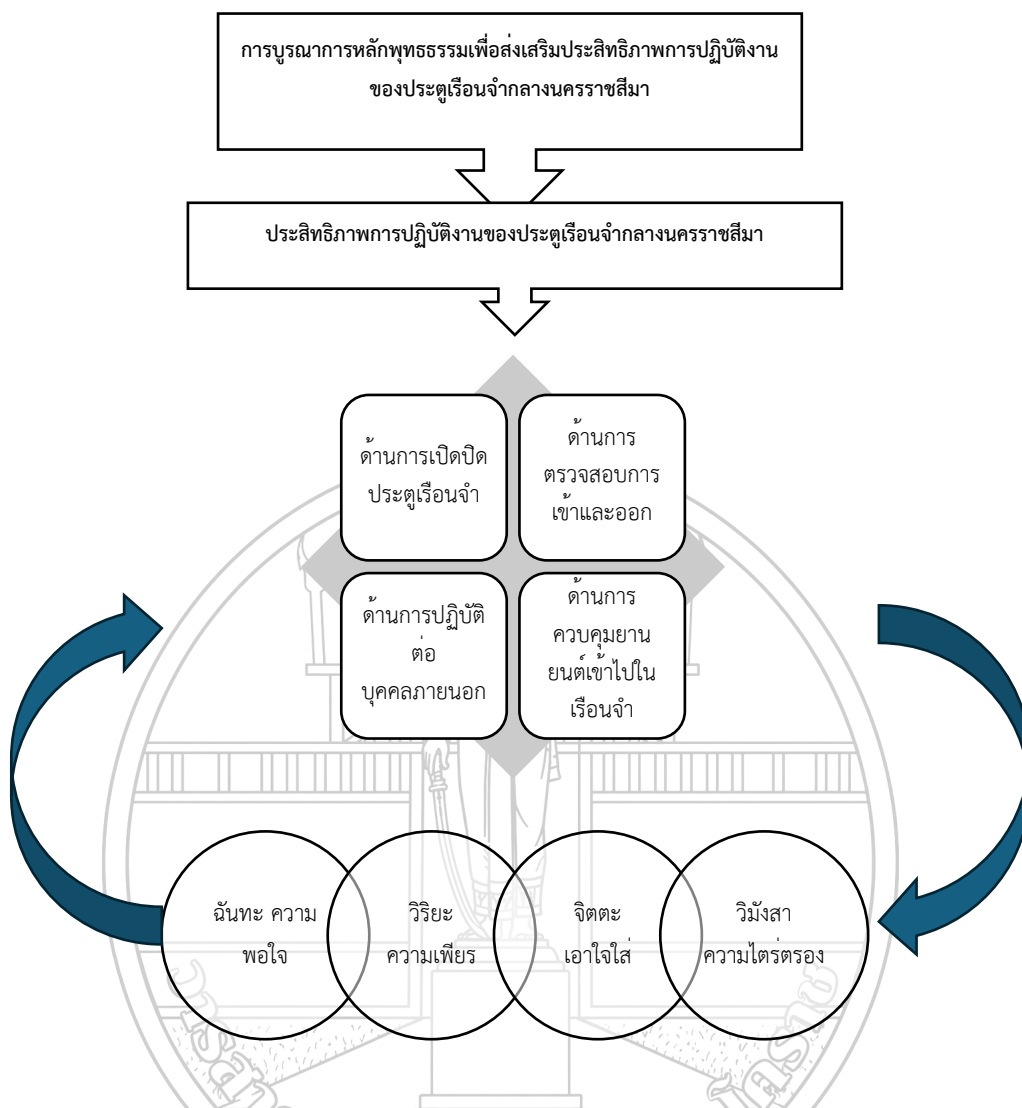
3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประตู่เรือนจำกลางนครราชสีมา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประตู่เรือนจำกลางนครราชสีมา ด้วยหลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย 1. ด้านฉันทะ ความพอใจ 2. ด้านวิริยะ ความเพียร 3. ด้านจิตตะ เอาใจใส่ 4. ด้านวิมังสา ความไตร่ตรอง ส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของประตู่เรือนจำกลางนครราชสีมา เหตุผลเป็นเช่นนี้เพราะ หลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจ ความรับผิดชอบ ความตั้งใจ และการใช้ปัญญาในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (กองบริหารทรัพยากรบุคคล

กรมราชทัณฑ์, 2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ค่านิยมที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมราชทัณฑ์” ผลการศึกษาพบว่า บทบาทหน้าที่เป็นผู้ปฏิบัติงาน มีอายุราชการน้อยกว่า 5 ปี มีหน้าที่ความรับผิดชอบปฏิบัติหน้าที่ ฝ่ายบริหารทั่วไป และต้องการปฏิบัติงานในองค์กรที่มีกฎระเบียบในการทำงานชัดเจน ค่านิยมร่วมกรมราชทัณฑ์ ข้าราชการกรมราชทัณฑ์พึงประสงค์มากที่สุดอันดับ 1 คือ มีความซื่อสัตย์ (ต่อประชาชน/ต่อองค์กร/ต่อตนเอง) รองลงมาอันดับที่ 2 คือ รักองค์กร (สร้างชื่อเสียงให้กับองค์กร/มีความสามัคคี/ยอมรับกติกากการอยู่ร่วมกัน/สร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน) อันดับที่ 3 คือ มีคุณธรรม (มีความรักและเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วสันต์ โพธิ์วิบูล, 2568) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพรหมวิหารธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทเจ้าพนักงานเรือนจำในการปกครองผู้ต้องขังเรือนจำ ทักษสถาน ในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา” ผลการศึกษาพบว่า หลักพรหมวิหารธรรมสัมพันธ์กับบทบาทเจ้าพนักงานเรือนจำในการปกครองผู้ต้องขังเรือนจำ ทักษสถาน ในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา และการประยุกต์หลักพรหมวิหารธรรมในการส่งเสริมบทบาทเจ้าพนักงานเรือนจำในการปกครองผู้ต้องขังเรือนจำ ทักษสถาน ในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ ด้านเมตตา ความรักใคร่ปรารถนาดี เจ้าพนักงานเรือนจำมีความตั้งใจดูแลผู้ต้องขังด้วยความปรารถนาดี พุดจาพักทหายด้วยถ้อยคำสุภาพ ไพเราะ และปฏิบัติต่อผู้ต้องขังด้วยมิตรไมตรีเสมือนญาติ ทำให้เกิดบรรยากาศที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบเรียบร้อย ด้านกรุณา ความสงสารและช่วยเหลือ เจ้าพนักงานแสดงความจริงใจในการพูดคุย ให้คำแนะนำผู้ต้องขังด้วยถ้อยคำสุภาพและเป็นกันเอง พร้อมทั้งให้ความสนใจและช่วยเหลือเมื่อเห็นผู้ต้องขังมีความวิตกกังวลหรือประสบปัญหา ด้านมุทิตา ความยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น เจ้าพนักงานแสดงความยินดีต่อผู้ต้องขังที่ได้รับโอกาสหรือสวัสดิการจากกรมราชทัณฑ์ รวมทั้งยินดีต่อผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัว ซึ่งเป็นการเสริมสร้างกำลังใจให้ผู้ต้องขังปรับปรุงตนเอง ด้านอุเบกขา ความวางใจเป็นกลาง เจ้าพนักงานปฏิบัติต่อผู้ต้องขังด้วยความเป็นธรรม เท่าเทียม

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 สรุปองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประตูเรือนจำกลางนครราชสีมา อธิบายได้ว่า เรือนจำกลางนครราชสีมา เมื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประตูเรือนจำกลางนครราชสีมา อาศัยดำเนินการส่งเสริมประกอบด้วย ด้านการเปิดปิดประตูเรือนจำ ปฏิบัติตามขั้นตอนอย่างเคร่งครัด การเปิด-ปิดประตูทุกครั้งต้องเป็นไปตามคู่มือปฏิบัติงานประจำประตูเรือนจำ โดยคำนึงถึงระดับความเสี่ยงและประเภทของประตู (ประตูหลัก, ประตูชั้นใน, ประตูนิรภัย) อย่างเคร่งครัด ด้านการตรวจสอบการเข้าและออก จัดระบบระเบียบ กำหนดจุดตรวจสอบที่ชัดเจน (จุดผ่านเข้า-ออก) และแยกประเภทของผู้เข้า-ออก เช่น เจ้าหน้าที่ ผู้ต้องขัง หรือบุคคลภายนอก การใช้เทคโนโลยี ติดตั้งระบบสแกนลายนิ้วมือ สแกนใบหน้า หรือระบบบัตรประจำตัวอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อยืนยันตัวตนแม่นยำและรวดเร็ว ดำเนินการได้เพียงบางจุดด้านการปฏิบัติต่อบุคคลภายนอก การตรวจสอบละเอียด ใช้หลักการ "Search & Seizure" โดยตรวจสอบสิ่งของทุกชิ้นที่ผ่านประตูเรือนจำ ทั้ง

ของเจ้าหน้าที่ ผู้ต้องขัง และผู้มาติดต่อ การจัดทำบัญชีควบคุม บันทึกการลงชื่อของต้องสงสัยหรือต้องห้าม พร้อมทั้งแจ้งส่วนงานเกี่ยวข้องดำเนินการตามกฎหมาย การอบรมเจ้าหน้าที่ เสริมทักษะการสังเกตและการใช้อุปกรณ์ตรวจสอบ เครื่องสแกนวัตถุระเบิด ด้านการควบคุมยานยนต์เข้าไปในเรือนจำ การให้ข้อมูลที่ชัดเจน จัดทำป้ายประกาศ แผ่นพับ หรือสื่อดิจิทัล แจ้งกฎระเบียบการเข้า-ออก ข้อห้าม และขั้นตอนการปฏิบัติแก่ผู้มาติดต่อล่วงหน้า การสื่อสารเชิงรุก เจ้าหน้าที่ต้องอธิบายขั้นตอนด้วยภาษาสุภาพ เข้าใจง่าย และตอบข้อซักถามอย่างตรงประเด็น เพื่อลดความขัดแย้งหรือความเข้าใจผิด การสร้างทัศนคติที่ดี โดยการ ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ด้านการบริการ เพื่อให้ผู้มาติดต่อรู้สึกได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรมการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประตู่เรือนจำกลางนครราชสีมา นำหลักอิทธิบาท 4 มาเป็นกรอบคุณธรรมในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ฉันทะ ความพอใจ วิริยะ ความเพียร จิตตะ เอาใจใส่ วิมังสา ความไตร่ตรอง โดยฉันทะ ความพอใจเป็นธรรมในการมีความรู้สึกผูกพันกับหน่วยงานของตนเอง ความรักในงาน ความพอใจในสิ่งที่ตนทำเป็นจุดหมายของงานมองเห็นคุณค่าและความดีงามของงานนำมาบูรณาการกับบริบทเรือนจำกลางนครราชสีมา การมีความตั้งใจที่จะทำงานให้สำเร็จโดยไม่ย่อท้อ การปฏิบัติงานต้องเผชิญกับความซ้ำซาก วิริยะ ความเพียร เพียรระวังไม่ให้ความผิดพลาดเกิดขึ้นในหน้าที่ จิตตะ เอาใจใส่ การเอาใจใส่ฝึกฝนในกิจที่ทำ ไม่วางธุระ มีจิตแน่วแน่จดจ่ออยู่กับสิ่งที่ทำ การมีสมาธิและจดจ่อกับงานที่ทำอยู่ รักษาความตื่นตัวและความคมชัดทางจิตใจในการปฏิบัติหน้าที่เฝ้าระวังและควบคุมประตู วิมังสา ความไตร่ตรอง การวางแผนการทำงานอย่างรอบคอบ มุ่งเน้นการพัฒนาปัญญาในการคิดวิเคราะห์ พิจารณา หาเหตุผล และตรวจสอบความถูกต้องของการทำงานอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) เรือนจำกลางนครราชสีมาควรกำหนดแนวทางพัฒนางานประตู่เรือนจำกลางนครราชสีมา
- 2) เรือนจำกลางนครราชสีมาควรปรับระบบประตู่เรือนจำและจุดปฏิบัติงานลดความเครียดเจ้าหน้าที่

- 3) ควรใช้ AI ส่งเสริมการปฏิบัติงานประตู่เรือนจำกลางนครราชสีมาและการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 1) เจ้าพนักงานเรือนจำเรือนจำกลางนครราชสีมาควรพัฒนาคู่่มือปฏิบัติการงานประตู่เรือนจำ
- 2) เจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมาควรอบรมเชิงปฏิบัติการสำรวจบริเวณรอบประตูด้วยสายตาและผ่านกล้องวงจรปิดเพื่อความมั่นใจว่าปลอดภัยและไม่มีผู้ต้องขังแอบแฝง
- 3) เจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมาควรพัฒนาเวรส่งและเวรรับต้องร่วมกันตรวจสอบสภาพประตูระบบล็อก และระบบกล้องวงจรปิด ณ จุดปฏิบัติงานจริง เพื่อยืนยันความพร้อมใช้งานและความถูกต้องของข้อมูล

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรทำการศึกษาเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมรูปแบบปฏิบัติการงานประตู่เรือนจำ
- 2) ควรทำการศึกษาเรื่อง พัฒนาชุด AI การส่งเสริมปฏิบัติการงานประตู่เรือนจำ

3) ควรทำการศึกษาเรื่อง การประยุกต์สารานุกรมพัฒนาการปฏิบัติงานประตู่เรือนจำกลาง นครราชสีมา

เอกสารอ้างอิง

กรมราชทัณฑ์. (2565). *คู่มือการปฏิบัติงานสำหรับเจ้าหน้าที่เรือนจำ*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกิจการเรือนจำ

สุภกิจ เจริญเวชและคณะ. (2556). *คู่มือ การประเมินผลการปฏิบัติราชการ ตามมาตรการปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ระดับเรือนจำ/ทัณฑสถาน/สถานกักขัง/สถานกักกัน*. นนทบุรี : กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร กรมราชทัณฑ์.

มณฑล ชันกลีกรรม (2554). “ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารระบบการควบคุมผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถาน เขต 6”. *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เรือนจำกลางนครราชสีมา. (2568). *รายชื่อบุคลากรเรือนจำกลางนครราชสีมา ปี 2568*. นครราชสีมา : เรือนจำกลางนครราชสีมา.

จำสับเอกธงชัย ทองคำ. (2563). “ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม”. *วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

กองบริหารทรัพยากรบุคคล กรมราชทัณฑ์. (2562). *การบริหารจัดการบุคลากรกรมราชทัณฑ์ที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม*. กองบริหารทรัพยากรบุคคล กรมราชทัณฑ์ : กรมราชทัณฑ์.

คมสัน สุขฤทธิ์และคณะ. (2564). “คุณภาพชีวิตการทำงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เขต 4”. *การประชุมวิชาการระดับชาติด้านการบริหารกิจการสาธารณะยุคดิจิทัล ครั้งที่ 5*. บัณฑิตวิทยาลัย : วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

กองการเจ้าหน้าที่ กรมราชทัณฑ์. (2559). *การประเมินความพึงพอใจและความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมราชทัณฑ์*. กองการเจ้าหน้าที่ กรมราชทัณฑ์ : กรมราชทัณฑ์.

กองบริหารทรัพยากรบุคคล กรมราชทัณฑ์. (2561). *ค่านิยมที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมราชทัณฑ์*. กองบริหารทรัพยากรบุคคล กรมราชทัณฑ์ : กรมราชทัณฑ์.

วสันต์ โพธิ์วิบูล. (2568). “การประยุกต์หลักพรหมวิหารธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทเจ้าพนักงานเรือนจำในการปกครองผู้ต้องขังเรือนจำ ทัณฑสถาน ในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา”. *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.

การประยุกต์หลักพรหมวิหารธรรมเพื่อส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านใน
ตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

BRAHMAVIHARADHAMMA APPLICATION FOR ENHANCING LOCAL GOVERNANCE OF
VILLAGE CHIEFS AND HEADMEN IN NONG RAWIANG SUBDISTRICT, MUEANG DISTRICT,
NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

พระครูสุวิชานชโยดม, ไพวรรณ ปุริมาต

Phrakhrusuwichanchayodom, Paiwan Purimart

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: rebirth.vita@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการปกครองท้องถิ่นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักพรหมวิหารธรรมกับการปกครองท้องถิ่นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 3) นำเสนอการประยุกต์หลักพรหมวิหารธรรมเพื่อส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา การวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.896 กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 361 คน จากนั้นสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการปกครองท้องถิ่นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$) 2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพรหมวิหารธรรมกับการปกครองท้องถิ่นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับมาก ($R=0.748^{**}$) จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย 3. การประยุกต์หลักพรหมวิหารธรรมเพื่อส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า 1) เมตตา คือปรารถนาดีและเปิดรับความคิดเห็นของประชาชน 2) กรุณา คือเข้าใจและช่วยเหลือผู้ประสบความทุกข์ 3) มุทิตา คือยินดีและสนับสนุนความสำเร็จของคนในชุมชน และ 4) อุเบกขา คือวางใจเป็นกลาง ทำหน้าที่อย่างยุติธรรมและโปร่งใส

คำสำคัญ: พรหมวิหารธรรม; การปกครองท้องถิ่น; การประยุกต์

Abstract

This research aims to 1) study the level of local governance of sub-district heads and village heads in Nong Ra Wiang Subdistrict, Mueang District, Nakhon Ratchasima Province; 2) study the relationship between the Four Sublime States of Mind (Brahma Vihara) and the local governance of sub-district heads and village heads in Nong Ra Wiang Subdistrict, Mueang District, Nakhon Ratchasima Province; and 3) propose the application of the Four Sublime States of Mind to promote the local governance of sub-district heads and village heads in Nong Ra Wiang Subdistrict, Mueang District, Nakhon Ratchasima Province. The research employs a mixed-methods approach. Quantitative research used a questionnaire with a reliability coefficient of 0.896 with a sample of 361 people. Statistical analyses included frequency, percentage, mean, standard deviation, and hypothesis testing using Pearson correlation coefficient. Interviews were also conducted with 9 key informants. The research findings revealed that: 1. The level of local governance of sub-district heads and village heads in Nong Ra Wiang Subdistrict, Mueang District, Nakhon Ratchasima Province. 1. Overall, the level of the Four Sublime States (Brahma Vihara) is high ($\bar{X} = 3.99$). 2. The relationship between the Four Sublime States (Brahma Vihara) and the local governance of village headmen and sub-district chiefs in Nong Ra Wiang Subdistrict, Mueang District, Nakhon Ratchasima Province, shows an overall positive correlation at a high level ($R=0.748^{**}$), thus accepting the research hypothesis. 3. The application of the Four Sublime States (Brahma Vihara) to promote local governance of village headmen and sub-district chiefs in Nong Ra Wiang Subdistrict, Mueang District, Nakhon Ratchasima Province, was found to be: 1) Metta (loving-kindness) – wishing well and being open to the opinions of the people; 2) Karuna (compassion) – understanding and helping those suffering; 3) Mudita (sympathetic joy) – rejoicing in and supporting the success of people in the community; and 4) Upekkha (equanimity) – maintaining neutrality, performing duties fairly and transparently.

Keywords: Brahma Vihara; Local Administration; Application

บทนำ

จากอดีตลักษณะของสังคมไทยจะอยู่อาศัยกันเป็นกลุ่ม แต่ละกลุ่มจะมีหัวหน้าเป็นผู้ปกครองควบคุมดูแลชีวิตความเป็นอยู่ และป้องกันโจรผู้ร้ายอย่างใกล้ชิด ปัจจุบันแม้สภาพสังคมจะเจริญขึ้น ผู้นำที่สามารถประสานงานกับภาครัฐเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนเมื่อเกิดภัยพิบัติในชุมชนยังคงมีความจำเป็น โดยเฉพาะกำนันและผู้ใหญ่บ้านซึ่งมีบทบาทสำคัญ และดำรงอยู่คู่กับระบบการปกครองของไทยมาตั้งแต่อดีต

เพียงแต่ในแต่ละยุคสมัยมีการเรียกขานแตกต่างกัน เช่น สมัยสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา จนถึงยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น และยุคปัจจุบัน ในสมัยรัชกาลที่ 5 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้มีการทดลองเลือกตั้งกำนันและผู้ใหญ่บ้านขึ้นเป็นครั้งแรก ที่แขวงบางปะอิน เมืองกรุงเก่า หรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (โกวิทย์ พวงงาม, 2554)

กำนันผู้ใหญ่บ้านสวมบทบาทสองด้านพร้อมกัน คือ กิ่งข้าราชการประจำและกิ่งข้าราชการการเมืองในระดับท้องถิ่น โดยกำนันผู้ใหญ่บ้านเปรียบเสมือนกลไกที่สำคัญของการปกครองในส่วนท้องถิ่นและเป็นตัวแทนของกระทรวงมหาดไทยในการเป็นผู้นำตำบลหมู่บ้านที่มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้ช่วยเหลือทางราชการในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ประชาชนในตำบลหมู่บ้านประสานประชาชนในพื้นที่ นำแนวนโยบายของรัฐกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ มาปฏิบัติในพื้นที่ และเป็นผู้แทนประชาชนในตำบลหมู่บ้านในการติดต่อกับภาคส่วนต่าง ๆ รวมทั้งประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชนหรือภาคธุรกิจเอกชนร่วมกันพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนในตำบลหมู่บ้านมีความอยู่ดีกินดีและชุมชนมีความสงบสุข (พระมหาปณวัศ ปญฺญโชโตโก และคณะ, 2567)

การบริหารและการปกครองท้องถิ่นได้เกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก และมีผลกระทบต่อบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สืบเนื่องมาจากการตราพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งกำหนดให้มีการจัดตั้งองค์การปกครองท้องถิ่นรูปแบบใหม่อันได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ขึ้นทั่วประเทศ และการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ส่งผลให้มีการยกฐานะสุขาภิบาลเดิมขึ้นเป็นเทศบาลตำบล มีการกำหนดแผนงานและขั้นตอนให้มีกระจายอำนาจและถ่ายโอนงานให้เทศบาลและให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นองค์การปกครองท้องถิ่นชั้นล่าง นอกเหนือจากการขยายบทบาทอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งเป็นองค์การปกครองท้องถิ่นชั้นบนด้วยมากไปกว่านั้น การปฏิรูประบบราชการ การจัดกลุ่มภารกิจของกระทรวงและกรมต่าง ๆ ใหม่ และการจัดระบบการบริหารงานภาครัฐแบบใหม่ ที่มีเป้าหมายในการบริหารงานโดยเน้นประสิทธิภาพ ประสิทธิผล มีการประเมินผลงานโดยมีเกณฑ์วัดรวมทั้งมีระบบการงบประมาณและการตรวจสอบการใช้งบประมาณที่แตกต่างไปจากเดิม ทำให้กำนันผู้ใหญ่บ้านผู้ไม่ได้อยู่ในฐานะเป็นข้าราชการเต็มตัวและไม่ได้เป็นพนักงานขององค์การปกครองท้องถิ่นอยู่ในสถานะที่ไม่ชัดเจนแน่นอน เพราะการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกำนันผู้ใหญ่บ้านด้วยเกณฑ์ของระบบการบริหารราชการรัฐแบบใหม่ กระทำได้ยากและอาจไม่มีความเป็นธรรมแก่กำนันผู้ใหญ่บ้าน (นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ, 2568)

ในปัจจุบันนี้สังคมมีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะ ในพื้นที่สังคมเมืองที่มีความเจริญทางด้านสังคม และเศรษฐกิจ ทำให้ความใกล้ชิดระหว่างประชาชน และกำนันผู้ใหญ่บ้านลดน้อยลงมากยิ่งขึ้น ประชาชนสามารถเข้าถึงการปกป้องรักษาชีวิตและ ทรัพย์สิน และการบริการภาครัฐได้ด้วยตัวเองโดยไม่จำเป็นต้องอาศัยผู้แทนหรือผู้นำในพื้นที่เข้ามา มีบทบาทช่วยเหลือเหมือนอย่างในอดีต เสียความเดือดร้อนของประชาชนสามารถไปถึงหน่วยงาน ภาครัฐได้ง่ายยิ่งขึ้น ประกอบกับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นได้เข้ามามีบทบาทต่อการบริหาร จัดการท้องถิ่น จัดบริการสาธารณะ และพัฒนาการบริการอำนวยความสะดวกที่

ตอบสนองความต้องการประชาชนได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เนื่องจากประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานส่งผลต่อการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กรมการปกครอง, 2550)

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับ การประยุกต์หลักพรหมวิหารธรรมเพื่อส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ให้ความสำคัญเกี่ยวกับมาตรฐานทางการปกครองชุมชนของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่เป็นผู้นำท้องถิ่น ที่ดำรงตำแหน่งเป็นฝ่ายฝ่ายปกครอง ประกอบด้วย กำนัน และผู้ใหญ่บ้านในตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้นำท้องถิ่นที่ดีและพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับการปกครองท้องถิ่นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
- 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักพรหมวิหารธรรมกับการปกครองท้องถิ่นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
- 3) เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักพรหมวิหารธรรมเพื่อส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา และการวิจัยเชิงปริมาณโดยการแจกแบบสอบถาม

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งในตำบลหนองระเวียง อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

2.2 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้สูตร (Yamane, T., 1973) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ศึกษาเฉพาะ 3 หมู่บ้าน ประกอบด้วย 1.1 หมู่บ้านขนาดใหญ่ จำนวน 1 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านทับช้าง 1.2 หมู่บ้านขนาดกลาง จำนวน 1 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านหนองสมอ 1.3 หมู่บ้านขนาดเล็ก จำนวน 1 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านโนนมะกอก จนได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 361 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน โดยแบ่งเป็นกลุ่ม จำนวน 4 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป กลุ่มที่ 2 นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 3 คน กลุ่มที่ 3 ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการ จำนวน 2 คน และกลุ่มที่ 4 ประชาชน จำนวน 2 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ (เรียงลำดับจากน้อยที่สุดจนถึงมากที่สุด) จากนั้นส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) พิจารณาจากค่า IOC มากกว่า 0.60 ขึ้นไป เมื่อนำแบบสอบถามไปทำการทดลองใช้ (Try Out) จำนวน 30 ชุด กับพนักงานเรือนจำสีคิ้ว เพื่อทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นรวมอยู่ที่ 0.896

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยเกณฑ์ในการคัดเลือกคือเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาการที่เกี่ยวข้องหรือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ตรง รวมจำนวนทั้งสิ้น 9 รูปหรือคน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ดำเนินการโดยผู้วิจัยลงพื้นที่ภาคสนาม จำนวน 361 คน ภายหลังจากได้รับอนุญาตอย่างเป็นทางการจากหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา แบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมีความสมบูรณ์ครบถ้วนทั้ง 361 ชุด และผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่เข้าสู่กระบวนการประมวลผลและวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

4.2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบทางการกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ การเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยยืมหนังสือขอความอนุเคราะห์ ประสานวันเวลา สถานที่ และเตรียมอุปกรณ์บันทึกข้อมูลและขึ้นการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคย ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขออนุญาตบันทึกเสียง พร้อมทั้งรับรองการเก็บข้อมูลเป็นความลับตามความสมัครใจของผู้ให้สัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยายคุณลักษณะของข้อมูล สำหรับการทดสอบสมมติฐานจะใช้สถิติเชิงอนุมานด้วยวิธีการสมมติฐานโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Statics)

ผลการวิจัย

1. ระดับการปกครองท้องถิ่นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ดังตารางที่ 1

(n=361)

การปกครองท้องถิ่นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตำบล หนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	(S.D.)	แปลผล
1. ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย	3.96	0.42	มาก
2. ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ	3.98	0.47	มาก
3. ด้านความอาญา	4.04	0.48	มาก
4. ด้านการทะเบียนต่าง ๆ	4.08	0.51	มาก
5. ด้านอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอื่น	4.01	0.43	มาก
รวม	3.99	0.36	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การปกครองท้องถิ่นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.36) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการทะเบียนต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.51) รองลงมา คือ ด้านความอาญา ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.48) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.42) ตามลำดับ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพรหมวิหารธรรมกับการปกครองท้องถิ่นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพรหมวิหารธรรมกับการปกครองท้องถิ่นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านใน
ตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

(n = 361)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)						
ตัวแปร	ด้านการ ปกครองและ รักษาความ สงบ เรียบร้อย	ด้านการ พัฒนาและ ส่งเสริม อาชีพ	ด้านความ อาญา	ด้านการ ทะเบียน ต่าง ๆ	ด้านอำนาจ หน้าที่ตาม กฎหมาย อื่น	รวม
เมตตา มีความปรารถนา ดีมอบให้ผู้อื่น	0.569**	0.543**	0.549**	0.586**	0.521**	0.660**
กรุณา มีความสงสาร	0.580**	0.559**	0.544**	0.602**	0.625**	0.671**
มุทิตา มีความปีติยินดีเมื่อ เห็นผู้อื่นได้ดี	0.604**	0.552**	0.553**	0.586**	0.578**	0.674**
อุเบกขา มีความวางใจ เป็นกลาง	0.089**	0.122*	0.156**	0.133**	0.112**	0.147**
รวม	0.638**	0.618**	0.627**	0.663**	0.662**	0.748**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า หลักพรหมวิหารธรรม ในภาพรวม กับ การปกครองท้องถิ่นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง ($R=0.748^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. การประยุกต์หลักพรหมวิหารธรรมเพื่อส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ได้แก่ 1) เมตตา มีความปรารถนาดีมอบให้ผู้อื่น การแสดงความใส่ใจและห่วงใยประชาชนในพื้นที่อย่างจริงใจ รับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างเปิดกว้าง 2) กรุณา มีความสงสาร เข้าใจปัญหาและความทุกข์ของประชาชน เยี่ยมเยียนผู้ประสบภัยหรือผู้ยากไร้อย่างสม่ำเสมอ 3) มุทิตา มีความปีติยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นได้ดี การชื่นชมและสนับสนุนความสำเร็จของคนในชุมชน จัดกิจกรรมยกย่องบุคคลดีเด่นในชุมชน 4) อุเบกขา มีความวางใจเป็นกลาง ปฏิบัติหน้าที่อย่างยุติธรรม ไม่ลำเอียง ตัดสินปัญหาในชุมชนเป็นไปอย่างเที่ยงธรรมและโปร่งใส ให้มีการแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

อภิปรายผลการวิจัย

ระดับการปกครองท้องถิ่นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการทะเบียนต่าง รองลงมา คือ ด้านความอาญา ที่เป็นเช่นนี้เพราะ งานด้านการทะเบียนเป็นภารกิจพื้นฐานที่ต้องให้บริการประชาชนอย่างต่อเนื่อง มีขั้นตอนที่ชัดเจนและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน จึงได้รับการประเมินในระดับสูงที่สุด ส่วนด้านความอาญาได้รับคะแนนรองลงมาเนื่องจากกำนันและผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทสำคัญในการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อย ทำให้ประชาชนรับรู้ถึงประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นพเดช เพ็ชรขุนทด และคณะ (2566) ได้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการปกครองของผู้นำท้องถิ่นในอำเภอนีนสง่า จังหวัดชัยภูมิ” ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมการปกครองของผู้นำท้องถิ่นในอำเภอนีนสง่า จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยศพล อินทฤทธิ์ (2565) ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ควรจะเป็นในอนาคต ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์” ผลการวิจัยพบว่า บทบาทที่เป็นอยู่ตามกฎหมายที่กำหนด ผู้ใหญ่บ้านได้ปฏิบัติจริงหรือสามารถปฏิบัติได้อยู่ในเกณฑ์มากในทุกด้าน

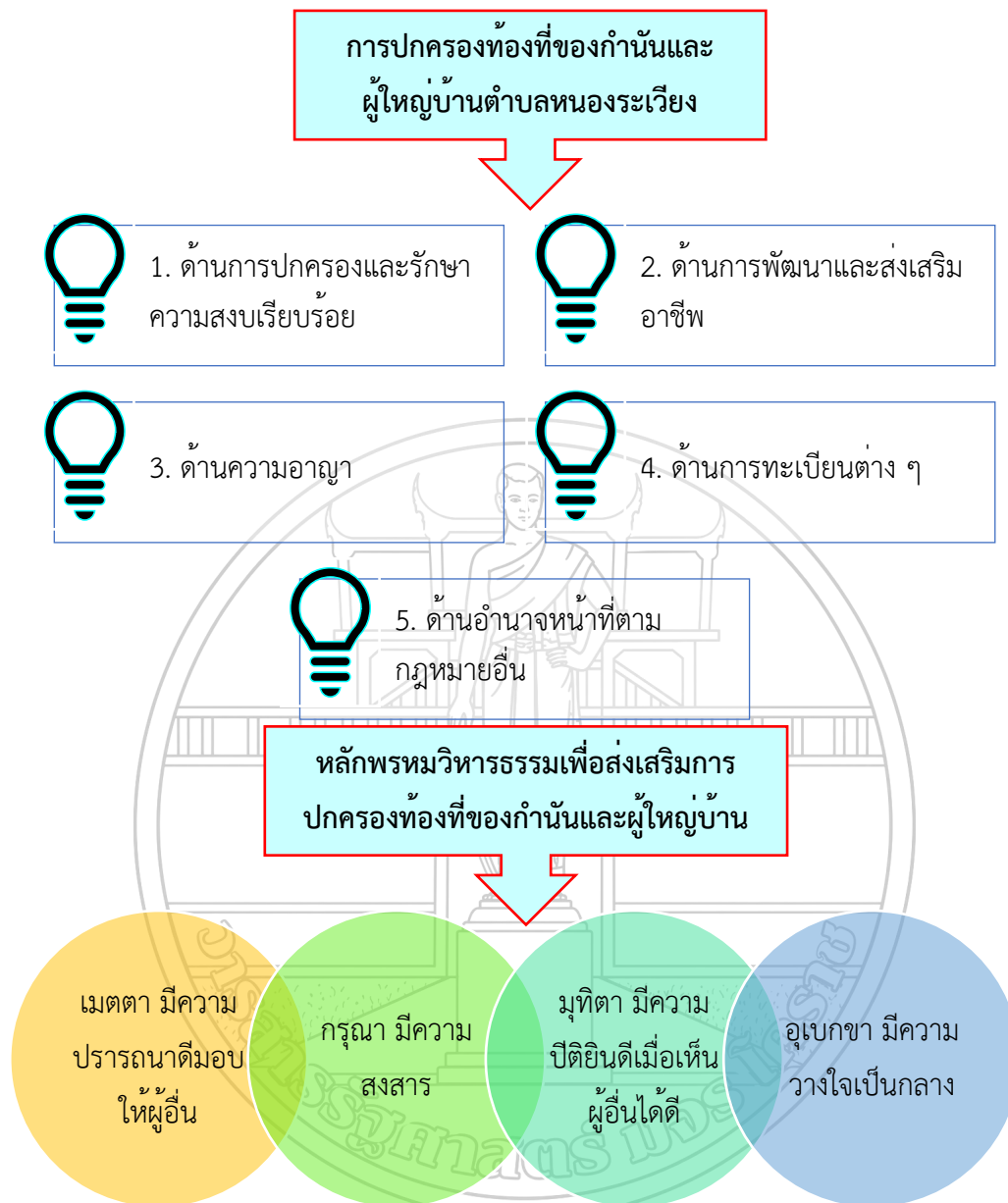
ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพรหมวิหารธรรมกับการปกครองท้องถิ่นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง ($R=0.748^{**}$) ที่เป็นเช่นนี้เพราะ หลักพรหมวิหารธรรมช่วยส่งเสริมให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีทัศนคติและพฤติกรรมที่เป็นธรรมเมตตา และเอื้อเฟื้อประชาชน ทำให้การปฏิบัติงานด้านการปกครองได้รับการยอมรับมากขึ้น ประชาชนสามารถรับรู้ผลของคุณธรรมดังกล่าวได้โดยตรง จึงเกิดความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางระหว่างคุณธรรมกับประสิทธิภาพการปกครองท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันดี ชันแก้ว (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง” ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง จำแนกเป็น 1) การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง อย่างน้อยเป็น 1) การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง ($r = .678^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐาน มีผลเชิงบวกระดับความสัมพันธ์ค่อนข้างสูง จึงยอมรับสมมติฐาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจิต กิ่งเกล้า (2562) ได้วิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักปาปนิกรรมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสำนักงานประกันสังคมจังหวัดสมุทรสาคร” ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารตามหลักปาปนิกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านจักขุมา (วิสัยทัศน์ เป็นผู้มีปัญญามองการณ์ไกล) ด้านนิสสยสัมบันโน (ขอความร่วมมือจากผู้อื่นได้ด้วยดี มนุษย

สัมพันธ์ดี น่าเชื่อถือ ชำนาญด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านวิรุโร (จัดการธุระได้ดี มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน มีความชำนาญด้านเทคนิค) อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน และพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักปาปนิกรรมกับคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสำนักงานประกันสังคมจังหวัดสมุทรสาคร มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($R=.925^{**}$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

การประยุกต์หลักพรหมวิหารธรรมเพื่อส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา หลักพรหมวิหารธรรม เป็นหลักธรรมประจำใจเพื่อให้ตนดำรงชีวิตได้อย่างประเสริฐและบริสุทธิ์ เป็นแนวธรรมปฏิบัติของผู้ที่ปกครองและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น สามารถส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ ที่เป็นเช่นนี้เพราะ หลักพรหมวิหารธรรมส่งเสริมให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีทัศนคติและพฤติกรรมที่เหมาะสมกับบทบาทผู้นำชุมชน ทั้งในด้านความเอื้ออาทร ความเป็นธรรม และการวางตนอย่างเหมาะสม ทำให้การปกครองท้องถิ่นที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและได้รับความไว้วางใจจากประชาชนในพื้นที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลิสรา อินอัญชัย (2566) ได้ศึกษาเรื่อง “การบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการปกครองของผู้บริหารเทศบาลตำบลสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา” ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการปกครองของผู้บริหารเทศบาลตำบลสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา หลักพรหมวิหารธรรม ด้านเมตตา ผู้บริหารสนับสนุนให้บุคลากรมีความก้าวหน้า แสดงออกซึ่งความรักความปรารถนาดียอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างหลากหลาย คอยให้คำปรึกษาอยู่เสมอ ด้านกรุณา คอยให้กำลังใจดูแลช่วยเหลือเมื่อเกิดทุกข์ได้ยากขึ้นมา และช่วยให้บุคลากรมีศักยภาพมากขึ้นเป็นลำดับ ด้านมุทิตา ผู้บริหารแสดงความยินดีกับผู้ที่ทำผลงานดีโดยการมอบรางวัลแห่งความสำเร็จนั้นด้วย ด้านอุเบกขา ผู้บริหารต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริตต่อหน้าที่อีกทั้งยังต้องยึดระเบียบของทางราชการเป็นหลักเพื่อประโยชน์ต่อทางราชการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปิติพงษ์ ธรรมปาโล (แนนนอก) (2566) ได้ศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของผู้บริหารเทศบาลตำบลเมืองคง อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา” ผลการศึกษาพบว่า การนำเสนอคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของผู้บริหารเทศบาลตำบลเมืองคง อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ด้านเมตตา มีความรัก ความเมตตาปรารถนาดี เสียสละเวลา ความสุขส่วนตัวเพื่อช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน ด้านกรุณา สงสารผู้อื่น มีความตั้งใจจริงที่จะช่วยเหลือผู้อื่น มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้กับประชาชนและชุมชน ด้านมุทิตา มีความปรารถนาดี มีความยินดีเวลาที่เห็นผู้อื่นประสบความสำเร็จและสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาในการศึกษาอบรม เพื่อนำมาพัฒนาตนเองและหน้าที่การงาน ด้านอุเบกขา ปฏิบัติงานด้วยใจเป็นกลางมีความยุติธรรมกับเพื่อนร่วมงานไม่เข้าข้างเจ้าหน้าที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง บริหารงานด้วยความเป็นธรรมไม่เอนเอียง

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 สรุปองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพรหมวิหารธรรมเพื่อส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา” สามารถอธิบายได้ว่า การปกครองท้องถิ่นของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา การปกครองท้องถิ่นที่เป็นกลไกสำคัญของรัฐในการดูแลประชาชนในระดับพื้นที่ โดยกำนันและผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทใกล้ชิดกับชุมชนมากที่สุด เนื่องจากเป็นผู้ที่เข้าใจสภาพพื้นที่ สังคม และวิถีชีวิตของประชาชนโดยตรงสำหรับตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา การปฏิบัติหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านครอบคลุมหลายมิติ ทั้งด้านการปกครอง การพัฒนา และการรักษาความสงบเรียบร้อย โดยสามารถอธิบายได้ตามลำดับในด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย กำนันและผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่เป็นเสมือน

ศูนย์กลางในการดูแลความปลอดภัยของประชาชน มีการจัดเวรยามร่วมกับอาสาสมัครต่าง ๆ ติดตามปัญหาในพื้นที่อย่างใกล้ชิด และเป็นผู้แก้ไขข้อพิพาทในเบื้องต้นเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาลุกลาม นอกจากนี้ยังเป็นผู้ประสานงานระหว่างประชาชนกับหน่วยงานของรัฐ เช่น สถานีตำรวจ หน่วยป้องกันภัย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การรักษาความสงบเรียบร้อยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ชุมชนมีความปลอดภัย ลดเหตุอาชญากรรม และสร้างความไว้วางใจระหว่างผู้นำกับประชาชน ในด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ ผู้นำท้องที่มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนเศรษฐกิจฐานรากของประชาชน มีการประสานหน่วยงานพัฒนาชุมชน เกษตรอำเภอ และองค์กรต่าง ๆ เพื่อจัดฝึกอบรมอาชีพ สร้างกลุ่มอาชีพในหมู่บ้าน

การปกครองท้องที่เป็นภารกิจที่ต้องอาศัยความเข้าใจ ความเมตตา และความสามารถในการประสานงานกับประชาชน กำนันและผู้ใหญ่บ้านตำบลหนองระเวียงได้นำ พรหมวิหารธรรม ซึ่งประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อสร้างความสงบเรียบร้อยและความเข้มแข็งของชุมชนในด้าน เมตตา ผู้นำท้องที่แสดงความปรารถนาดีต่อประชาชนอย่างจริงใจ โดยคอยช่วยเหลือและให้คำแนะนำในการแก้ปัญหาชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความเดือดร้อนด้านเศรษฐกิจ ปัญหาครอบครัว หรือข้อพิพาทในหมู่บ้าน การมีเมตตาทำให้ประชาชนรู้สึกอบอุ่นและไว้วางใจ ผู้นำท้องที่ที่สามารถสร้างสัมพันธ์ที่ดีและเข้าใจความต้องการของชุมชนได้อย่างลึกซึ้ง ส่วน กรุณา คือความสงสารและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น กำนันและผู้ใหญ่บ้านใช้กรุณาเป็นแนวทางในการช่วยเหลือผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก เช่น ครวี่เรือนยากจน ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการ โดยคอยติดตามและให้ความช่วยเหลืออย่างเหมาะสม การมีกรุณาทำให้ประชาชนรู้สึกว่ามีผู้นำท้องที่เข้าใจและใส่ใจต่อความลำบากของตน มุทิตา หรือความปิติยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นประสบความสำเร็จเป็นแนวทางที่ผู้นำท้องที่ใช้ในการสนับสนุนประชาชน เช่น การส่งเสริมกลุ่มอาชีพ การจัดกิจกรรมฝึกทักษะ หรือการสนับสนุนเยาวชนให้ได้พัฒนาศักยภาพ เมื่อประชาชนประสบความสำเร็จ ผู้นำท้องที่ก็จะร่วมแสดงความยินดี ส่งผลให้เกิดความร่วมมือและความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นในชุมชน ด้าน อุเบกขา คือความวางใจเป็นกลางและไม่ลำเอียง กำนันและผู้ใหญ่บ้านนำหลักนี้มาใช้ในการแก้ไขข้อพิพาทและการตัดสินใจต่าง ๆ ภายในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องคดีความขัดแย้งหรือความขัดแย้งระหว่างครวี่เรือน การมีอุเบกขาทำให้ประชาชนรู้สึกว่าได้รับความเป็นธรรม ลดความขัดแย้ง และรักษาความสงบเรียบร้อยของชุมชนได้อย่างยั่งยืน การประยุกต์หลักพรหมวิหารธรรมทั้งสี่ด้าน ทำให้การปกครองท้องที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตำบลหนองระเวียงเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประชาชนมีความไว้วางใจและมีความร่วมมือกับผู้นำท้องที่ ความเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ไม่เพียงช่วยให้ชุมชนสงบเรียบร้อย แต่ยังสร้างชุมชนที่อบอุ่น เป็นธรรม และเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ภาครัฐควรจัดทำนโยบายพัฒนาศักยภาพกำนันผู้ใหญ่บ้านด้านการป้องกันอาชญากรรมเชิงรุก ควรมีหลักสูตรฝึกอบรมประจำปีที่เน้นการสอดส่องพื้นที่ การประเมินความเสี่ยง การทำงานร่วมกับชุมชน เพื่อให้สามารถช่วยเหลือประชาชนได้อย่างมีคุณธรรมและมีประสิทธิภาพ

2) ภาครัฐควรส่งเสริมให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมในนโยบายด้านความสงบเรียบร้อยของท้องที่ ในการบริหารงาน การระงับข้อขัดแย้ง การแก้ปัญหาความรุนแรง และการสร้างความไว้วางใจระหว่างผู้นำกับชุมชน เพื่อให้การรักษาความสงบมีความยั่งยืนมากขึ้น

3) ภาครัฐควรผลักดันนโยบายสนับสนุนโครงการสร้างอาชีพในหมู่บ้านจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน การฝึกอาชีพ และการพัฒนาตลาดสำหรับชาวบ้านโดยเน้นการมองเห็นคุณค่าศักยภาพของประชาชนและส่งเสริมความร่วมมือในชุมชนอย่างเป็นระบบ

2) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) กำนันและผู้ใหญ่บ้านควรจัดประชุมหมู่บ้าน บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ และกิจกรรมสร้างความร่วมมือ เพื่อสร้างความไว้วางใจ ลดความขัดแย้ง และทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับการดูแลความสงบในชุมชนมากขึ้น

2) กำนันและผู้ใหญ่บ้านควรสร้างทีมอาสาสมัครดูแลหมู่บ้าน (อปพร.) และเครือข่ายแจ้งเหตุแบบรวดเร็ว รวมถึงการเยี่ยมบ้านผู้มีความเสี่ยง เพื่อให้การป้องกันอาชญากรรมทำได้อย่างต่อเนื่องและเป็นมิตรต่อประชาชน

3) กำนันและผู้ใหญ่บ้านควรประสานหน่วยงานรัฐ พัฒนาชุมชน เกษตรอำเภอ และอุตสาหกรรมจังหวัด เพื่อจัดฝึกอบรมอาชีพ การแปรรูป การตลาดออนไลน์ และการเข้าถึงทุน โดยสอดแทรกหลักพรหมวิหารธรรมให้ชาวบ้านภูมิใจในอาชีพของตน

3) ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการปกครองของผู้นำท้องที่ในตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

2) ควรทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพผู้นำท้องที่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิผลในการทำงานด้านปกครองในตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

3) ควรทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพรหมวิหารธรรมเพื่อส่งเสริมการปกครองท้องที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอ หรือจังหวัดอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2550). *คู่มือปฏิบัติงาน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อสาารักชาติดินแดน.
- กุลิสรา อินอัญชัย. (2566). การบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการปกครองของผู้บริหารเทศบาลตำบลสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา. *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- โกวิท พวงงาม. (2554). *การปกครองท้องถิ่น: ไปด้วยทฤษฎีแนวคิดและหลักการ*. กรุงเทพฯ: เอ็กสเปอร์เน็ท.

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ. รายงานการศึกษาวิจัยเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. บทบาทอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านและการปกครองท้องถิ่น. เข้าถึงได้จาก www.lawreform.go.th สืบค้นเมื่อ 19 มกราคม 2568.

นพเดช เพ็ชรขุนทด และคณะ. (2566). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการปกครองของผู้นำท้องถิ่นในอำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารวิชาการและนวัตกรรมทางสังคมศาสตร์*, 5(1), 16-32.

พระปิตินพงษ์ ธมปาโล (เน้นนอก). (2566). คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของผู้บริหารเทศบาลตำบลเมืองคง อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา. *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาปณวัศ ปุณฺณโชโตโก และคณะ. (2567). การประยุกต์หลักพลธรรมเพื่อส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 7(4), 78-90.

ยศพล อินทฤทธิ์. (2565). บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ควรจะเป็นในอนาคต ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

วันดี ชันแก้ว. (2566). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลพลองตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง. *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุจิต กิ่งเกล้า. (2562). การบูรณาการหลักปาปนิกรธรรมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ ของผู้บริหารสำนักงานประกันสังคมจังหวัดสมุทรสาคร. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร*, 2(2), 34-43.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการกล่อมเกลาทางการเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย :
กรณีศึกษา โรงเรียนบุญวัฒนา 2 ตำบลห้วยทะเลอำเภอมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

BUDDHIST INTEGRATION FOR POLITICAL SOCIALIZATION AMONG UPPER SECONDARY
STUDENTS: A CASE STUDY OF BOONWATTAN 2 SCHOOL, HUA THALE, MUEANG NAKHON
RATCHASIMA DISTRICT, NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

ศุภกานต์ ฉิมนันท์, พระครูศรีปริยัตยารักษ์, และพระอธิการอินทรนุช สุวรรณโณ
Supakan Chimnan, Phrkrusripariyatayarak and Praatikan Inthranuch Suwannono

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: suwanno.ma@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับการกล่อมเกลาทางการเมือง 2) เพื่อเปรียบเทียบการกล่อมเกลาทางการเมือง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เพื่อนำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการกล่อมเกลาทางการเมือง การวิจัยเป็นแบบผสมวิธี ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.921 ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 116 คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทำการวิเคราะห์ค่าเอฟ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ในกรณีตัวแปรอิสระตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด การวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการกล่อมเกลาทางการเมือง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.10$) 2. ผลการเปรียบเทียบการกล่อมเกลาทางการเมือง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่านักเรียนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย 3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการกล่อมเกลาทางการเมือง ได้แก่ 1) เมตตาภาวกรรม ปรรณนาดีต่อผู้อื่น ช่วยสร้างพฤติกรรมเชิงบวกให้แก่เรียนอย่างชัดเจน 2) เมตตาจักรกรรม พูดด้วยความปรารถนาดี คำพูดที่เต็มไปด้วยความปรารถนาดีจะช่วยลดความขัดแย้ง 3) เมตตาโมกกรรม คิดสิ่งใดก็ให้คิดในสิ่งที่ดี ความปรารถนาดีจากภายในจิตใจ 4) สาธารณโภคี การรู้จักแบ่งปันผลประโยชน์ เสียสละผลประโยชน์ส่วนตัวเพื่อความสุขของส่วนรวม 5) สีลสามัญญตา มีความประพฤติเสมอกัน สร้างมาตรฐานความประพฤติที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และ 6) ทิฐิสามัญญตา ลดความขัดแย้งและสร้างความสมานฉันท์

คำสำคัญ: การบูรณาการ; หลักพุทธธรรม; การกล่อมเกลาทางการเมือง

Abstract

This research aims to 1) study the level of political socialization, 2) compare political socialization categorized by personal factors, and 3) present the integration of Buddhist principles for political socialization. The research employs a mixed-methods approach, combining quantitative research using a questionnaire with a reliability coefficient of 0.921 and a sample population of 116 individuals. Statistical analyses included frequency, percentage, mean, standard deviation, F-test, and one-way ANOVA for three or more independent variables. Pairwise comparisons of means were conducted using the least significant difference method. Qualitative research involved interviews with nine key informants. The findings revealed: 1. The overall level of political socialization was high ($\bar{x} = 4.10$). 2. A comparison of political socialization categorized by personal factors showed no significant differences in opinions among students of different genders, ages, and educational levels, thus rejecting the research hypothesis. 3. The integration of Buddhist principles for political socialization included: 1) Metta (loving-kindness) and wishing well to others. These principles clearly help to cultivate positive behaviors in students: 2) Kind speech (Metta Vajikamma): Speaking with good intentions helps reduce conflict. 3) Kind thoughts (Metta Manokamma): Thinking good thoughts and having good intentions from within the heart. 4) Sharing (Satharana Bhogi): Knowing how to share benefits and sacrificing personal gain for the happiness of the community. 5) Commonality of conduct (Sila Samanyata): Having consistent behavior and creating a unified standard of conduct. 6) Commonality of views (Ditthi Samanyata): Reducing conflict and fostering harmony.

Keywords: Integration; Buddhist Principles; Political Socialization

บทนำ

รากฐานที่สำคัญต่อการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือวิถีชีวิตของคนในสังคมที่รวมตัวอยู่กันอย่างสันติภาพ สันติสุข และเสรีภาพ การดำเนินชีวิตประจำวันของบุคคลในสังคมของประเทศที่ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย โดยการนำเอาอุดมการณ์ประชาธิปไตยมาประพุดติปฏิบัติเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต (ศูนย์การเรียนรู้การเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่ 3, 2558) ในบริบทของสังคมไทยภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ประชาชน โดยเฉพาะเยาวชน ได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจากแหล่งที่หลากหลายและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้กระบวนการ การกล่อมเกลางานการเมืองมีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะกลไกในการถ่ายทอดค่านิยมทัศนคติ และพฤติกรรมทางการเมือง เพื่อพัฒนาให้บุคคลสามารถดำรงตนเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในระบอบ

ประชาธิปไตยได้อย่างเหมาะสม (Gabriel A. Almond and G. Bingham Powell, 1996) การปลูกฝังพฤติกรรมประชาธิปไตยให้กับเยาวชน เป็นที่สิ่งสำคัญมากในการส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย จะส่งผลให้เกิดการพัฒนาประเทศชาติและต่อเนื่องไปถึงการพัฒนาชุมชนและสังคม เนื่องจากประชาธิปไตยมีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกบริบทในสังคมและการดำเนินชีวิต ดังนั้น การปลูกฝังให้เยาวชนมีจิตสำนึกประชาธิปไตย บุคลิกภาพหรือพฤติกรรมประชาธิปไตยตั้งแต่แรกเริ่มเข้าสู่หน้าที่ตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ก็จะทำให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีในสังคมการเมืองแบบประชาธิปไตย จนสามารถเป็นตัวแทนในสังคม จากนั้นจึงค่อย ๆ ขยายผลไปยังผู้ใหญ่อีกกลุ่มสังคมอื่นต่อไป ในบริบทดังกล่าว พระพุทธศาสนาในฐานะรากฐานทางวัฒนธรรมของสังคมไทย มีหลักธรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนามนุษย์ทั้งด้านปัญญาและคุณธรรม อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตย อีกทั้งหลักธรรมทางพระพุทธศาสนายังสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมความสามัคคี ความรับผิดชอบ และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2546) การปลูกฝังให้เยาวชนมีพฤติกรรมประชาธิปไตยต้องควบคู่ไปกับคุณธรรมด้วย การนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการใช้ในการปลูกฝังพัฒนาพฤติกรรม หรือนิสัยของบุคคลจึงมีความสำคัญไม่แพ้กัน การบูรณาการ คือ การทำให้สมบูรณ์หรือการทำให้หน่วยย่อย ๆ หรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่อยู่กระจัดกระจายมา รวมกันและมีความสัมพันธ์กัน มารวมกันทำหน้าที่อย่างผสมกลมกลืนเป็นองค์รวมหนึ่งเดียว ประสานกันเพื่อให้เกิดความครบถ้วนสมบูรณ์ในตนเอง โดยหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมต่อการนำมาปรับใช้ในการพัฒนาตน คือ หลักสาราณียธรรม 6 ประการ ซึ่งเป็นธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความไว้พระถึง หรือธรรมเป็นเหตุที่ระลึกถึงกัน ประกอบด้วย 1. เมตตาการุณยธรรม ปราบปรามดีต่อผู้อื่น 2. เมตตาวิจิตรธรรม พุฒด้วยความปรารถนาดี 3. เมตตาโมหกรรม คิดสิ่งใดก็ให้คิดในสิ่งที่ดี 4. สาธารณโภคี การรู้จักแบ่งปันผลประโยชน์ 5. สีสสามัญญตา มีความประพาสเสมอกัน 6. ทิฏฐิสามัญญตา มีความเห็นเป็นอย่างเดียวกัน (ม.ม. (ไทย) 12/492/533) โรงเรียนบุญวัฒนา 2 ตำบลห้วยทะเล อำเภอนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา เป็นสถานศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเยาวชนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการก้าวสู่การเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย การศึกษาการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการกล่อมเกลາทางการเมืองในบริบทของโรงเรียนดังกล่าว จึงมีความสำคัญทั้งในเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติ กล่าวคือ สามารถพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ในการบูรณาการศาสตร์ทางรัฐศาสตร์กับพระพุทธศาสนา และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเพื่อสร้างเยาวชนที่มีทั้งความรู้ทางการเมืองและคุณธรรมจริยธรรม

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการกล่อมเกลາทางการเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย : กรณีศึกษา โรงเรียนบุญวัฒนา 2 ตำบลห้วยทะเล อำเภอนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยมุ่งศึกษาว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนบุญวัฒนา 2 ตำบลห้วยทะเล อำเภอนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ได้รับการกล่อมเกลາทางการเมืองตามแนวประชาธิปไตยอย่างไร มากน้อยแค่ไหน และมีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลາทางการเมืองแตกต่างกันอย่างไร และหลักสาราณียธรรม 6 ประการ สามารถบูรณาการเพื่อใช้ส่งเสริมการกล่อมเกลາทางการเมืองในเยาวชนได้อย่างไร เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์และองค์ความรู้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาและเสริมสร้าง

พฤติกรรมประชาธิปไตยให้กับเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ มีความรับผิดชอบ และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติและยั่งยืน ซึ่งจะส่งผลให้เยาวชนมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยไปด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับการกล่อมเกลາทางการเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย :กรณีศึกษาโรงเรียนบุญวัฒนา 2 ตำบลห้วยทะเล อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา
- 2) เพื่อเปรียบเทียบการกล่อมเกลາทางการเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย : กรณีศึกษาโรงเรียนบุญวัฒนา 2 ตำบลห้วยทะเล อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 3) เพื่อนำเสนอการบูรณาการหลักสูตรเพื่อการกล่อมเกลາทางการเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย : กรณีศึกษาโรงเรียนโรงเรียนบุญวัฒนา 2 ตำบลห้วยทะเล อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจจากแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบุญวัฒนา 2 ตำบลห้วยทะเล อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 163 คน (ข้อมูลสารสนเทศนักเรียน โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่มัธยมศึกษา, 2568)

2.2 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้สูตร (Yamane, T., 1973) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 116 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน โดยแบ่งเป็นกลุ่ม จำนวน 4 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป กลุ่มที่ 2 นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 3 คน กลุ่มที่ 3 ผู้บริหารและครู จำนวน 2 คน กลุ่มที่ 4 ผู้ปกครอง จำนวน 2 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ (เรียงลำดับจากน้อยที่สุดจนถึงมากที่สุด) จากนั้นส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 รูปหรือคน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) พิจารณาจากค่า IOC มากกว่า 0.60 ขึ้นไป จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับ

ประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียง จำนวน 30 ชุด เพื่อทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น 0.921 แสดงให้เห็นว่า แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงสามารถนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างจริงได้

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยเกณฑ์ในการคัดเลือกคือเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาการที่เกี่ยวข้องหรือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ตรง จำนวน 9 รูปหรือคน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ดำเนินการโดยผู้วิจัยลงพื้นที่ภาคสนาม จำนวน 116 คน ภายหลังจากได้รับอนุญาตอย่างเป็นทางการจากหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา แบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมีความสมบูรณ์ครบถ้วน 100% และผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้นำเข้าสู่กระบวนการประมวลผลและวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

4.2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างตามวัตถุประสงค์ การเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยยื่นหนังสือขอความอนุเคราะห์ ประสานวันเวลา สถานที่ และเตรียมอุปกรณ์บันทึกข้อมูลและขั้นการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคย ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขออนุญาตบันทึกเสียง พร้อมทั้งรับรองการเก็บข้อมูลเป็นความลับตามความสมัครใจของผู้ให้สัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยายคุณลักษณะของข้อมูล สำหรับการทดสอบสมมติฐานจะใช้สถิติเชิงอนุมานด้วยวิธีการวิเคราะห์การทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรอิสระสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรอิสระตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบมีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.)

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Statics)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับการกล่อมเกลาทางการเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย :
กรณีศึกษาโรงเรียนบุญวัฒนา 2 ตำบลหัวทะเล อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ดังตารางที่ 1
(n=116)

การกล่อมเกลาทางการเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย : กรณีศึกษาโรงเรียนบุญวัฒนา 2 ตำบลหัวทะเล อำเภอเมือง นครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1) ด้านสถาบันครอบครัว	4.16	0.47	มาก
2) ด้านสถาบันการศึกษา	4.04	0.48	มาก
3) ด้านกลุ่มเพื่อนและชุมชน	4.05	0.44	มาก
4) ด้านสื่อออนไลน์	4.15	0.47	มาก
โดยภาพรวม	4.10	0.34	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการกล่อมเกลาทางการเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย :
กรณีศึกษาโรงเรียนบุญวัฒนา 2 ตำบลหัวทะเล อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม
อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.10$, S.D.=0.34) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้
ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านสถาบันครอบครัว ($\bar{X}=4.16$, S.D.=0.47) รองลงมาได้แก่ ด้านสื่อออนไลน์
($\bar{X}=4.15$, S.D.=0.47) ด้านกลุ่มเพื่อนและชุมชน ($\bar{X}=4.05$, S.D.=0.44) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่
ด้านสถาบันการศึกษา ($\bar{X}=4.04$, S.D.=0.48) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการกล่อมเกลาทางการเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย: กรณีศึกษาโรงเรียนบุญวัฒนา 2 ตำบลห้วยทะเล อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่	ยอมรับ	ปฏิเสธ	t	F	Sig.
สมมติฐานที่ 1 นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย : กรณีศึกษา โรงเรียนบุญวัฒนา 2 ตำบลห้วยทะเล อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน		✓		0.790	0.456
สมมติฐานที่ 2 นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย : กรณีศึกษา โรงเรียนบุญวัฒนา 2 ตำบลห้วยทะเล อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน		✓	-	0.871	0.459
สมมติฐานที่ 3 นักเรียนที่มีระดับชั้นการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย : กรณีศึกษา โรงเรียนบุญวัฒนา 2 ตำบลห้วยทะเล อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน		✓		0.160	0.852

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย : กรณีศึกษา โรงเรียนบุญวัฒนา 2 ตำบลห้วยทะเล อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการกล่อมเกลาทางการเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย : กรณีศึกษา โรงเรียนบุญวัฒนา 2 ตำบลห้วยทะเล อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า 1) เมตตาการุณยธรรม ปราบปรามดีต่อผู้อื่น ช่วยสร้างพฤติกรรมเชิงบวกให้แก่นักเรียนอย่างชัดเจน 2) เมตตาวิจิตรธรรม พุดด้วยความปรารถนาดี คำพูดที่เต็มไปด้วยความปรารถนาดีจะช่วยลดความขัดแย้ง 3) เมตตาโมกขธรรม คิดสิ่งใดก็ให้คิดในสิ่งที่ดี ความปรารถนาดีจากภายในจิตใจ 4) สาธารณโภคี การรู้จักแบ่งปันผลประโยชน์ เสียสละผลประโยชน์ส่วนตัวเพื่อความสุขของส่วนรวม 5) สีลสามัญญตา มีความประพฤติ

เสมอกัน สร้างมาตรฐานความประพฤติที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และ 6) ศึกษาดูงาน ลดความขัดแย้งและสร้างความสมานฉันท์

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการกล่อมเกลາทางการเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย : กรณีศึกษาโรงเรียนบุญวัฒนา 2 ตำบลหัวทะเล อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ระดับการกล่อมเกลາทางการเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย : กรณีศึกษาโรงเรียนบุญวัฒนา 2 ตำบลหัวทะเล อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.10$, $S.D.=0.34$) อภิปรายได้ว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบุญวัฒนา 2 ตำบลหัวทะเล อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา มีกระบวนการรับรู้ ซึมซับ และพัฒนาทัศนคติทางการเมืองผ่านสถาบันต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ มีความตื่นตัวทางการเมืองสูง เนื่องจากปัจจัยสนับสนุนหลายด้าน เช่น สภาพสังคมปัจจุบันที่เอื้อต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์ ทำให้กระบวนการกล่อมเกลາทางการเมืองไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแต่ในตำรา แต่อาจเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับประเด็นทางสังคมที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (พระมหาธีรดี ธมมโสภโณ (โสภิตธรรม), 2564) ได้วิจัยเรื่อง “การอบรมกล่อมเกลາทางการเมืองที่ส่งผลต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายอำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี” ผลการวิจัยพบว่า 1. นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในอำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี ได้รับการกล่อมเกลາทางการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระมหาชาติเชื้อ วชิรญาณ และคณะ, 2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อการเลือกตั้ง พ.ศ. 2562 อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้งอยู่ใน ระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระมหาชาติศรีชาครชโย, 2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบการกล่อมเกลາทางการเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย: กรณีศึกษาโรงเรียนบุญวัฒนา 2 ตำบลหัวทะเล อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อการกล่อมเกลາทางการเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย : กรณีศึกษาโรงเรียนบุญวัฒนา 2 ตำบลหัวทะเล อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เพราะนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบุญวัฒนา 2 ตำบลหัวทะเล อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา อาจได้รับการปลูกฝังความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยเหมือนกัน ประกอบกับการอยู่ในสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาเดียวกัน ทำให้นักเรียนซึมซับระเบียบปฏิบัติและวัฒนธรรมองค์กรที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และได้รับการกล่อมเกลາทางการเมืองจาก

สถาบันครอบครัวและชุมชนที่มีลักษณะพื้นฐานใกล้เคียงกัน ส่งผลให้นักเรียนมีแนวคิดและค่านิยมทางการเมืองที่มีแนวโน้มเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระณัฐพงษ์ ญะฐวัโส (สุดใจ), 2563) ได้วิจัยเรื่อง “การกล่อมเกลாதทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี” ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลாதทางการเมือง โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนเยาวชนที่มีเพศ การศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลாதทางการเมืองไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระทรงวุฒิ ขาตเมธี (รัตนะ), 2563) ได้วิจัยเรื่อง “การกล่อมเกลาททางการเมืองที่มีผลต่อการใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนในเขตอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาททางการเมืองที่มีผลต่อการเลือกตั้งของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระมหาภรต ธรรมปาโล (พิริक्षा), 2567) ได้วิจัยเรื่อง “การกล่อมเกลาททางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาททางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนนักเรียนที่มีอายุ และการศึกษากันมีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาททางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการกล่อมเกลาททางการเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย : กรณีศึกษาโรงเรียนบุญวัฒนา 2 ตำบลห้วยทะเล อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

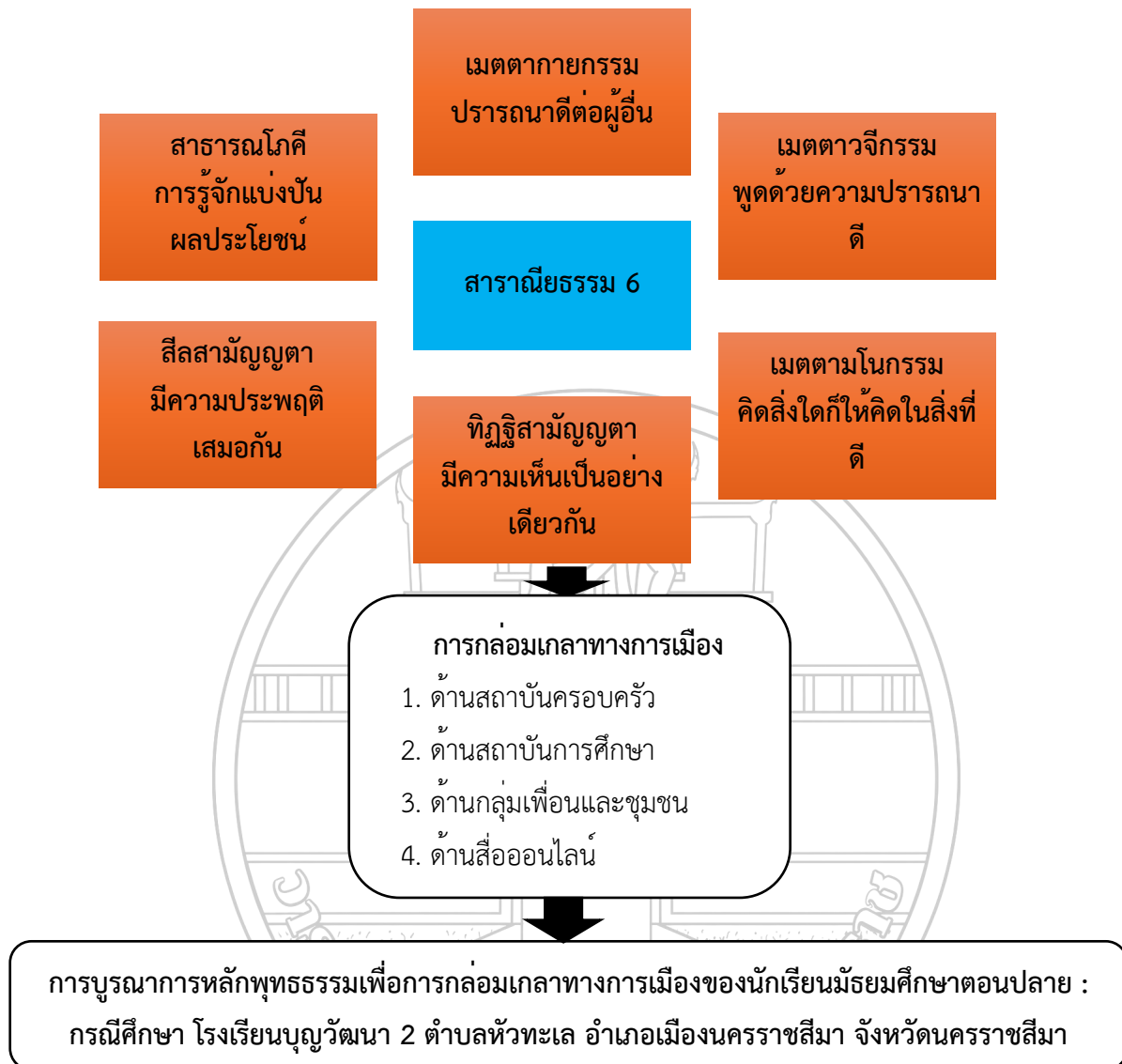
จากผลการศึกษาพบว่า การบูรณาการหลักสาราณียธรรม 6 เพื่อการกล่อมเกลาททางการเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบุญวัฒนา 2 ตำบลห้วยทะเล อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ต้องทำในทุกๆ ด้านไปพร้อม ๆ กันทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ เมตตาทายกรรม ปรารถนาดีต่อผู้อื่น เมตตาวิจิตรกรรม พูดด้วยความปรารถนาดี เมตตาโมกกรรม คิดสิ่งใดก็ให้คิดในสิ่งที่ดี สาธารณโภคี การรู้จักแบ่งปัน ผลประโยชน์ สีสสามัญญดา มีความประพฤติเสมอกัน ทิฏฐิสามัญญดา มีความเห็นเป็นอย่างเดียวกัน โดยทุกสถาบันทางสังคมที่ทำหน้าที่กล่อมเกลาททางการเมืองให้กับนักเรียนสามารถบูรณาการหลักสาราณียธรรม 6 ไปใช้ในการกล่อมเกลาททางการเมือง เพื่อการแสดงออกทางการเมืองที่เน้นการเคารพซึ่งกันและกัน เมื่อนักเรียนมีเมตตาโมกกรรม คือการเปิดใจยอมรับความแตกต่างทางความคิด ย่อมส่งผลให้การแสดงออกทางวาจา (เมตตาวิจิตรกรรม) เป็นไปอย่างสร้างสรรค์ ลดการใช้วาจาที่ไม่เหมาะสมตามสื่อสังคมออนไลน์ และการแสดงออกทางกาย (เมตตาทายกรรม) เป็นไปตามแนวทางสันติภาพที่สามารถรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อนมนุษย์ ควบคู่ไปกับการมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกันได้ ในด้านการใช้ชีวิตร่วมกัน นักเรียนได้แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและการเคารพกฎกติกาอย่างเข้มแข็ง การรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของโรงเรียน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของระบอบประชาธิปไตยที่ต้องอาศัยการเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม ขณะที่

หลักสี่สามัญญตาได้กลายเป็นบรรทัดฐานที่ทำให้นักเรียนเคารพกฎระเบียบของโรงเรียนและกฎหมายบ้านเมืองอย่างเท่าเทียมกัน สะท้อนถึงการสร้างหลักนิติธรรม จากกระตือรือร้นราก ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้สังคมเมืองมีความสงบสุข และหัวใจสำคัญของการกล่อมเกลากฎหมายคือการที่นักเรียนมีความเข้าใจในเป้าหมายพื้นฐานของประชาธิปไตยร่วมกัน หลักทฤษฎีสัญญา (ความเห็นที่สอดคล้องกัน) ไม่ได้หมายถึงการที่นักเรียนทุกคนต้องคิดเหมือนกันทางการเมือง แต่หมายถึงการมีความเชื่อมั่นร่วมกันในระบบเหตุผล คุณธรรม และกระบวนการประชาธิปไตยที่เป็นธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ (จิตรกร ลอศรี, 2564) ได้วิจัยเรื่อง “การสร้างจิตสำนึกทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในเทศบาลเมืองไธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า หลักสารานิยธรรม 6 (หลักธรรมที่ทำให้บุคคลสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข) เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติให้เยาวชนสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข และนำไปสู่การสร้างจิตสำนึกที่ดีทางการเมือง ประกอบด้วย 1) การส่งเสริมหลักนิติธรรม 2) การส่งเสริมหลักสิทธิเสรีภาพ และ 3) การส่งเสริมหลักความเสมอภาค สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พิบูลย์ เพียรพานิชกุล, 2565) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์หลักพุทธธรรมกับการพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี พบว่าการนำหลักสารานิยธรรมมาบูรณาการกับการสื่อสารซึ่งมีอยู่ทั้งหมด 6 ด้าน คือ 1.ด้านเมตตาโมกขกรรม ประชาชนมีจิตปรารถนาดี อันเป็นกัลยาณมิตร 2.ด้านเมตตาจริกรรม นักการเมืองมีช่องทางสื่อสารในการพูด การลงพื้นที่เพื่อให้เห็นปัญหาและแนวทางการแก้ไข 3.ด้านเมตตาภายกรรม นักการเมืองที่กระทำผิดต่อกันด้วยความเมตตา 4.ด้านสาธารณโภคี นักการเมืองแบ่งปันข้อมูลข่าวสารด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรมอันเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว 5.ด้านสี่สามัญญตา นักการเมืองต้องเคารพสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นตามกฎหมายบ้านเมือง 6.ด้านทฤษฎีสัญญาตา นักการเมืองมีจิตสำนึก เน้นประโยชน์ส่วนรวม สร้างความรู้สึกที่ดีต่อกันซึ่งทำให้เกิดความเชื่อมั่นและศรัทธาในการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (นภัทร สุขใหม่, 2567) ได้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางการเมืองในการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางการเมืองในการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมาตามหลักสารานิยธรรม 6 ได้แก่ 1) ด้านเมตตาภายกรรม แสดงไมตรีและความหวังดีต่อเพื่อนร่วมงาน มีการบริหารงานโดยปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบอย่างเสมอภาค 2) ด้านเมตตาจริกรรม พูดจาดี มีอัธยาศัยไมตรีดี ยิ้มแย้มแจ่มใส ใช้คำพูดภาษาที่สุภาพเมื่อสนทนาพูดคุยกับผู้อื่น 3) ด้านเมตตาโมกขกรรม บริหารงานด้วยความเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม 4) ด้านสาธารณโภคี ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะผู้บริหาร โดยมุ่งความสำเร็จเพื่อประโยชน์สูงสุดกับท้องถิ่น 5) ด้านสี่สามัญญตา เคารพในสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกต่อผู้ร่วมงาน ประพฤติสุจริต ดั่งงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย 6) ด้านทฤษฎีสัญญาตา บริหารงานโดยมีภาวะผู้นำ

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการกล่อมเกล่าทางการเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย : กรณีศึกษา โรงเรียนบุญวัฒนา 2 ตำบลหัวทะเล อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา” สามารถอธิบายได้ว่า การกล่อมเกล่าทางการเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนบุญวัฒนา 2 เกิดจากการประสานสัมพันธ์ระหว่างสถาบันทางสังคมและหลักพุทธธรรมอย่างเป็นระบบ โดยสถาบันครอบครัวทำหน้าที่วางรากฐานพลเมืองและเปิดพื้นที่เสรีภาพควบคู่ไปกับการบ่มเพาะเมตตาทายกรรมผ่านการมีจิตสาธารณะ ส่วนสถาบันการศึกษานำการสร้างพลเมืองผ่านวิถีปฏิบัติและเป็นตัวกลางวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับเมตตาวจีกรรมด้วยการใช้ปิยวาจาสื่อสารเชิงบวก ขณะที่กลุ่มเพื่อนและชุมชนใช้พลังทางสังคมและอิทธิพลกลุ่มในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงโดยยึดหลักเมตตามโนกรรมที่ยอมรับความเห็นต่างและคิดดีต่อกัน ด้านสื่อออนไลน์ทำหน้าที่ย้ายฐานการเรียนรู้และเพิ่มพื้นที่แสดงออกซึ่งบูรณา

การเข้ากับหลักสาธารณโลกีในการแบ่งปันข้อมูลความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมเพื่อสร้างความไว้วางใจ นอกจากนี้กระบวนการทั้งหมดร้อยเรียงด้วยหลักสี่สามัญญตาที่เน้นความเสมอภาคเชิงปฏิบัติและการปฏิบัติ ตามกฎระเบียบอย่างเท่าเทียมกัน สุดท้ายคือการสร้างทฤษฏีสัญญาตาเพื่อให้เกิดวิถีความร่วมมือและมีความเห็นพ้องในคุณธรรมพื้นฐานอันจะนำไปสู่การพัฒนาพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่เข้มแข็งและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) สถาบันครอบครัวควรมีส่งเสริมการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการแสดงออกทางการเมืองอย่างเสรี แต่สร้างสรรค์

2) สถาบันการศึกษาควรพัฒนาความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและสถาบันสงฆ์ในพื้นที่ เพื่อสร้างกลไกการกล่อมเกลากองการเมืองที่สอดคล้องกัน

3) ควรส่งเสริมแนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างมีจริยธรรม โดยใช้หลักพุทธธรรมเป็นเกราะคุ้มกัน

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) ควรจัดพื้นที่ให้นักเรียนได้อภิปรายประเด็นสังคมและข่าวสารทางการเมือง อย่างเสรีแต่สร้างสรรค์ โดยมีครูทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตร

2) ควรให้นักเรียนลงพื้นที่ทำกิจกรรมจิตอาสาในชุมชนหรือวัดในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา โดยยึดหลักสาธารณโลกี การแบ่งปันเพื่อส่วนรวมและเมตตาการุณม การช่วยเหลือกัน

3) ควรรณรงค์ให้นักเรียนตรวจสอบข้อมูลข่าวสารก่อนแชร์ โดยใช้หลักการคิดอย่างถูกวิธี และการคอมเมนต์อย่างสร้างสรรค์ เพื่อลดปัญหาการแพร่กระจายของข้อมูลที่ไม่ตรงตามความจริง

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การสื่อสารทางการเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย : กรณีศึกษาโรงเรียนบุญวัฒนา 2 ตำบลหัวทะเล อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

2) ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ วัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนในตำบลหัวทะเล อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

3) ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการกล่อมเกลากองการเมือง ในพื้นที่อื่นๆ หรือนำไปประยุกต์ใช้กับองค์กรอื่นๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

จิตรกร ลอศรี. (2564). “การสร้างจิตสำนึกทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในเทศบาลเมืองไธยยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- นภัทร สุขใหม่. (2567). “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางการเมืองในการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา”. *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระณัฐพงษ์ ณัฐวิโส (สุดใจ). (2563). “การกล่อมเกลากฎหมายการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี”. *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระทรงวุฒิ ขาตเมธี (รัตนะ). (2563). “การกล่อมเกลากฎหมายการเมืองที่มีผลต่อการใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนในเขตอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน”. *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาชาติ ชาติไชโย. (2564) “การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี”. *การประชุมวิชาการที่มีรายงานการประชุม (Proceedings) หลักสูตร บัณฑิตศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.
- พระมหาชาติเชื้อ วชิรญาณ และคณะ. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อการเลือกตั้ง พ.ศ. 2562 อำเภอสว่างวีรกรรม จังหวัดหนองบัวลำภู”. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 12(4), 247-258.
- พระมหาธีรดี ธมมโสภณ (โสภิตธรรม). (2564). “การอบรมกล่อมเกลากฎหมายการเมืองที่ส่งผลต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายอำเภอมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี”. *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาภักดิ์ ธมมปาโล (พิริกษา). (2567). “การกล่อมเกลากฎหมายการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา”. *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิบูลย์ เพียรพานิชกุล. (2565). “การพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี”. *ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.

พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนใน ตำบลหนองสนธิ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์

BUDDHIST INTEGRATION TO PROMOTE POLITICAL PARTICIPATION IN LOCAL ELECTIONS OF
PEOPLE IN NONG SANIT SUBDISTRICT, CHOM PHRA DISTRICT, SURIN PROVINCE

ชุตินา ชมภูแสน, ชชาติ พิทยาภักดิ์, พระครูวิมลปทุมานุกูล, และพระครูวิสุทธิชาการ
Chutima Chomphusaen, Chat Pittayapakdee, Phrakhruwimonpathumanukul, and
Phrakhruwisutthichayakorn

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: wisutthichayakorn@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่น 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่น โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เพื่อนำเสนอพุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่น การวิจัยเป็นแบบผสมวิธี ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.918 ประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 340 คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทำการวิเคราะห์ค่าเอฟ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ในกรณีตัวแปรอิสระตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามี ความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด การวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.90$) 2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่น พบว่า ประชาชนที่มีเพศและรายได้ต่อเดือน ต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย 3. พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่น พบว่า 1) หมั่นประชุมกันอย่างสม่ำเสมอ สร้างสังคมประชาธิปไตยที่ยั่งยืน 2) พร้อมเพรียงกันประชุม ความเคารพในเวลาของกันและกัน 3) ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ การปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชน 4) เคารพนับถือผู้ใหญ่ เคารพนับถือผู้อาวุโส 5) ไม่ข่มเหงผู้ใต้บังคับบัญชา ปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและชาวบ้านด้วยความเคารพ 6) เคารพสักการะปูชนียสถาน ปลุกฝังจิตสำนึกในการรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นไม่ให้สูญหาย และ 7) ตั้งใจสนับสนุนและส่งเสริมบุคคลที่ปฏิบัติดี วางรากฐานจริยธรรมที่เข้มแข็งให้แก่สังคมในระยะยาว

คำสำคัญ: พุทธบูรณาการ; การมีส่วนร่วมทางการเมือง; การเลือกตั้งท้องถิ่น

Abstract

This research aims to 1) study the level of political participation in local elections, 2) compare political participation in local elections categorized by personal factors, and 3) propose a Buddhist integration approach to promote political participation in local elections. The research employs a mixed-methods approach, combining quantitative research using a questionnaire with a reliability coefficient of 0.918 and a sample population of 340 people. Statistical analyses include frequency, percentage, mean, standard deviation, F-test, and one-way ANOVA. For cases with three or more independent variables, pairwise comparisons of means were conducted using the least significant difference method. Qualitative research involved interviews with nine key informants. The research findings revealed: 1. The overall level of political participation in local elections was high ($\bar{x} = 3.90$). 2. A comparison of political participation in local elections showed statistically significant differences in opinions among people of different genders and monthly incomes ($p < 0.05$), thus accepting the research hypothesis. However, there were no significant differences in opinions among people of different ages, education levels, and occupations, thus rejecting the hypothesis. 3. The proposed Buddhist integration approach to promote political participation in local elections included: 1) regular meetings. To build a sustainable democratic society: 2) Meeting together in harmony, respecting each other's time; 3) Following rules and regulations, including community rules; 4) Respecting elders and senior citizens; 5) Not oppressing subordinates, treating subordinates and villagers with respect; 6) Respecting sacred places, cultivating awareness of preserving local culture; and 7) Intentionally supporting and promoting individuals who behave well, laying a strong ethical foundation for society in the long term.

Keywords: Buddhist Integration; Political Participation; Local Elections

บทนำ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นพื้นฐานสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยเนื่องจากกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบผู้แทนโดยประชาชนเลือกผู้แทนขึ้นมาทำหน้าที่แทนตนนั้นยังไม่สามารถสนองตอบและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้อย่างทั่วถึง ความเข้มแข็งของการปกครองจะเกิดขึ้นได้จะต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชน การส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจึงเป็นส่วนสำคัญในการที่ส่งเสริมระบบการเมืองให้มีความเป็นประชาธิปไตยและก่อให้เกิดการพัฒนาประชาธิปไตยได้อย่างยั่งยืน โดยเฉพาะการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น การออกไปใช้สิทธิ

เลือกตั้งอันเป็นพื้นฐานสำคัญในการที่จะทำให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ (พระมหาสมัคร อติภทฺโท (นาชิน), 2566) โดยปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งนั้นเกิดจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐและประชาชน ขาดการรับรู้เกี่ยวกับแนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองและความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยที่โครงสร้าง กฎหมายและกระบวนการนโยบาย ยังไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเพียงพอ การขาดแคลนผู้มีทักษะในการใช้เครื่องมือสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ปัญหาเรื่องวัฒนธรรมการเมืองและความพร้อมของประชาชนปัญหาด้านความพร้อมของภาครัฐ การไม่มีตัวชี้วัดที่ชัดเจนที่จะบอกให้ทราบว่าประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองแล้วหรือยัง หรือหน่วยงานของรัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากนักน้อยเพียงใด ทำให้ผู้ปฏิบัติงานไม่สามารถทำงานให้ดีขึ้นได้ เพราะไม่มี มาตรฐานในการทำงานที่ชัดเจน แนวโน้มของระบอบประชาธิปไตยซึ่งกำลังดำเนินไปในทุกวันนี้การเพิ่มขึ้นของการให้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของรัฐบาล (พระมหาชาติเชื้อ วชิรญา โณ (ประเสริฐไทย), 2566)

ปัญหาของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเกิดขึ้นในหลายส่วนสรุปได้ดังนี้ 1. ประชาชนที่เป็นกลุ่มคนชั้นกลางขึ้นไปมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเมืองดี แต่ก็ปฏิเสธที่จะเข้าร่วมทางการเมืองในรูปแบบที่เป็นทางการหรือการใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะขาดความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อพฤติกรรมของนักการเมืองและพรรคการเมืองที่สังกัดอยู่นอกจากนี้วิถีชีวิตในโลกเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ทำให้คนกลุ่มนี้มีความเร่งรีบในการดำรงชีวิตแสวงหาความมั่งคั่ง โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนมากกว่าชาติจิตที่เป็นสาธารณะจนทำให้ไม่สนใจการมีส่วนร่วมทางการเมือง 2. ประชาชนที่เป็นกลุ่มคนระดับล่างในสังคมที่มีฐานะยากจนขาดการศึกษาขาดโอกาสในการประกอบอาชีพ ทำให้ประชาชนมองไม่เห็นและไม่เข้าใจว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะมีความสำคัญการหาเลี้ยงชีพตนเองอย่างไรจึงปฏิเสธการมีส่วนร่วมทางการเมืองเมื่อขาดปัจจัยจูงใจ 3. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในเชิงสัญลักษณ์โดยปราศจากความตระหนักและความเข้าใจในคุณค่าของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่าง แต่ในความเป็นจริงมีการซื้อสิทธิ์ขายเสียงกันอย่างมาก พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองเช่นนี้ยังก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคขัดขวางการพัฒนาการเมืองรวมถึงการปฏิเสธการเมืองอีกด้วย 4. การมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างไม่มีระบบและมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างไม่เป็นทางการมากเกินไปที่ผ่านมาจะเห็นว่าเกิดการประท้วง ก่อกวนรัฐบาลเพื่อให้ออกมาแก้ปัญหาต่างๆ 5. ปัญหาจากบทบาทของพรรคการเมือง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยนั้นมีสาเหตุประการหนึ่ง คือ การขาดองค์กรหรือสถาบันทางการเมืองที่คอยกระตุ้นให้ประชาชนมีความกระตือรือร้นทางการเมืองอยู่เสมอ (โสภณ สุพงษ์, 2566) การมีส่วนร่วมทางการเมือง จึงมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐ หรือผู้นำรัฐบาล รวมทั้งกดดันให้รัฐบาลกระทำตามความประสงค์ของประชาชนและการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเครื่องชี้วัดพัฒนาการเมืองทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของแต่ละประเทศซึ่งจะเห็นได้ว่าประเทศที่พัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับที่ดีแล้ว ก็มักจะกำหนดให้ประชาชนทุกระดับมีสิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น เป็นพื้นฐานสำคัญในการที่จะทำให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ทางการเมืองโดยการมีส่วนร่วม เนื่องจากการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นเป็นการเมืองที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ซึ่งในอดีตที่ผ่านมา ประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมใน

การปกครองท้องถิ่นของตนเองน้อยมาก การมีส่วนร่วมที่เป็นรูปธรรม ความสนใจจากประชาชนส่งผลให้การปกครองท้องถิ่น เองประสบความล้มเหลวอย่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ผู้เอกชัย พรนิคม, 2563) วิจัยพิจารณาเห็นว่า การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปบูรณาการใช้ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองสามารถตอบโจทย์ปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งได้ผู้วิจัยไคร่น้อมนำหลักพุทธธรรม อันได้แก่ หลักอปริหานิยธรรม 7 ประกอบด้วย 1. หมั่นประชุมกันอย่างสม่ำเสมอ 2. พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม 3. ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับ 4. เคารพนับถือผู้ใหญ่ 5. ไม่ข่มเหงผู้ต่ำบังคับบัญชา 6. เคารพสักการะปูชนียสถานและชนียวัตถุ 7. ตั้งใจสนับสนุนและส่งเสริมบุคคลที่ปฏิบัติดี ซึ่งเป็นหลักธรรมสำคัญเข้ากับภาวะการณ์ในระบอบประชาธิปไตยไทยสำหรับการบริหารบ้านเมืองไม่ให้เกิดความเสื่อมทางศีลธรรม และสร้างความสามัคคีเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยให้เข้มแข็งมากขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและต้องการที่จะศึกษาถึงการพุทธบูรณาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในตำบลหนองสนธิ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ ก็ด้วยหวังให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยที่ถูกต้อง และมีหลักพุทธธรรมประกอบมโนธรรมในการแสดงออกทางการเมืองภายใต้กรอบกติกา สิทธิหน้าที่ศักดิ์ศรีและเสรีภาพแห่งตน การไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพิ่มมากขึ้น ลดการซื้อสิทธิ ขายเสียง เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ หัวใจของการเลือกตั้ง และสามารถนำผลการศึกษาที่ได้จากการวิจัยนำไปพุทธบูรณาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในตำบลหนองสนธิ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในตำบลหนองสนธิ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์
- 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในตำบลหนองสนธิ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 3) เพื่อนำเสนอพุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในตำบลหนองสนธิ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ จากแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปที่มีสิทธิเลือกตั้งใน ตำบลหนองสนธิ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 6,834 คน (งานนโยบายและแผน สำนักปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสนธิ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ 2568)

2.2 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้สูตร (Yamane, T., 1973) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 340 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน โดยแบ่งเป็นกลุ่ม จำนวน 4 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป กลุ่มที่ 2 นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 3 คน กลุ่มที่ 3 นักการเมืองท้องถิ่น จำนวน 2 คน กลุ่มที่ 4 ประชาชนจำนวน 2 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ (เรียงลำดับจากน้อยที่สุดจนถึงมากที่สุด) จากนั้นส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 รูปหรือคน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) พิจารณาจากค่า IOC มากกว่า 0.60 ขึ้นไป จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับ ประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียง จำนวน 30 ชุด เพื่อทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น 0.918 แสดงให้เห็นว่า แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงสามารถนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างจริงได้

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยเกณฑ์ในการคัดเลือกคือเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาการที่เกี่ยวข้องหรือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ตรง จำนวน 9 รูปหรือคน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ดำเนินการโดยผู้วิจัยลงพื้นที่ภาคสนาม จำนวน 340 คน ภายหลังจากได้รับอนุญาตอย่างเป็นทางการจากหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา แบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมีความสมบูรณ์ครบถ้วน 100% และผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้นำเข้าสู่กระบวนการประมวลผลและวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

4.2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างตามวัตถุประสงค์ การเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยยื่นหนังสือขอความอนุเคราะห์ ประสานวันเวลา สถานที่ และเตรียมอุปกรณ์บันทึกข้อมูลและ

ขั้นการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคย ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขออนุญาตบันทึกเสียง พร้อมทั้งรับรองการเก็บข้อมูลเป็นความลับตามความสมัครใจของผู้ให้สัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยายคุณลักษณะของข้อมูล สำหรับการทดสอบสมมติฐานจะใช้สถิติเชิงอนุมานด้วยวิธีการวิเคราะห์การทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรอิสระสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรอิสระตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.)

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Statics)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในตำบลหนองสนธิ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวม ดังตารางที่ 1

(n=116)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนใน ตำบลหนองสนธิ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1) ด้านการไปใช้สิทธิของประชาชน	3.70	0.69	มาก
2) ด้านการตัดสินใจเลือกตั้ง	4.01	0.67	มาก
3) ด้านการร่วมรณรงค์เลือกตั้ง	3.90	0.73	มาก
4) ด้านการสนับสนุนประชาธิปไตย	3.98	0.71	มาก
โดยภาพรวม	3.90	0.56	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในตำบลหนองสนธิ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$, S.D.=0.56) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการตัดสินใจเลือกตั้ง ($\bar{X} = 4.01$, S.D.=0.67) รองลงมาได้แก่ ด้านการสนับสนุนประชาธิปไตย ($\bar{X} = 3.98$, S.D.=0.71) ด้านการร่วมรณรงค์เลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.90$, S.D.=0.73) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ด้านการไปใช้สิทธิของประชาชน ($\bar{X} = 3.70$, S.D.=0.69) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในตำบลหนองสนธิ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่	ยอมรับ	ปฏิเสธ	t	F	Sig.
สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่นในตำบลหนองสนธิ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ แตกต่างกัน	✓		-1.269**	-	0.047
สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่นในตำบลหนองสนธิ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ แตกต่างกัน		✓	-	0.711**	0.585
สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่นในตำบลหนองสนธิ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ แตกต่างกัน		✓	-	1.440**	0.231
สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่นในตำบลหนองสนธิ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ แตกต่างกัน		✓	-	1.177**	0.320
สมมติฐานที่ 5 ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่นในตำบลหนองสนธิ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ แตกต่างกัน	✓		-	2.782**	0.027

จากตารางที่ 2 พบว่า ประชาชนที่มีเพศ และรายได้ต่อเดือน ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่นในตำบลหนองสนธิ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่นในตำบลหนองสนธิ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่น พบว่า 1) หมั่นประชุมกันอย่างสม่ำเสมอ สร้างสังคมประชาธิปไตยที่ยั่งยืน 2) พร้อมเพรียงกันประชุม ความเคารพในเวลาของกันและกัน 3) ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับ การปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชน 4) เคารพนับถือผู้ใหญ่ เคารพนับถือผู้อาวุโส 5) ไม่ขัดแย้งผู้ใต้บังคับบัญชา ปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและ

ชาวบ้านด้วยความเคารพ 6) เคารพสักการะปูชนียสถาน ปูปลูกฝังจิตสำนึกในการรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นไม่ให้สูญหาย และ 7) ตั้งใจสนับสนุนและส่งเสริมบุคคลที่ปฏิบัติดี วางรากฐานจริยธรรมที่เข้มแข็งให้แก่สังคมในระยะยาว

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในตำบลหนองสนิท อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ระดับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในตำบลหนองสนิท อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการเป็นผู้สร้างความสามัคคีในหมู่บ้าน รองลงมา คือ ด้านการรณรงค์เลือกตั้ง ที่เป็นเช่นนี้เพราะ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในตำบลหนองสนิท อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ มีความใกล้ชิดกับประชาชนในระดับชุมชน และมีบทบาทเป็นศูนย์กลางในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับประชาชน ผู้นำเหล่านี้มักเป็นผู้ที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ เชื่อถือ และให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ส่งผลให้สามารถสร้างความการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (วัชรมน จันรอง, 2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชน ในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเล่า อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์” ผลการวิจัย เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเล่า อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่น ในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเล่า อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมไม่แตกต่างกันและสอดคล้องกับงานวิจัย (พระวิชาญ จันทสโร (มุงภูกลาง), 2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “อิทธิพลของสื่อที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า ระดับอิทธิพลของสื่อที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการเปรียบเทียบพบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน มีความคิดเห็นต่ออิทธิพลของสื่อที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมุติฐานการวิจัยและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (รัฐกุล เสนาร, 2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อมาตรการควบคุมโรคโควิด-19 ในอำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ที่ต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ไม่แตกต่างกัน และอิทธิบาท 4 ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในตำบลหนองสนธิ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในตำบลหนองสนธิ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ที่เป็นเช่นนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในตำบลหนองสนธิ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนทุกกลุ่มไม่ว่าจะมีความแตกต่างกันในด้านเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ หรือรายได้ ต่างก็มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในตำบลหนองสนธิ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ จึงทำให้ประชาชนรู้สึกว่ามีบทบาทที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม มิใช่เพียงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระปลัดคณิศร ขนดีพิโล (รัตนทองพันธ์), 2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ประชาชนที่การศึกษา และรายได้ ต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มี เพศ อายุ อาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงไม่ยอมรับสมมติฐานการวิจัยและสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระชัชชัย สมนต์ปาสาทิโก (มงคลเมือง), 2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภोजัตร์ส จังหวัดชัยภูมิ” ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภोजัตร์ส จังหวัดชัยภูมิ ทั้ง 5 ด้านพบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภोजัตร์ส จังหวัดชัยภูมิพบว่าประชาชนที่มีเพศต่างกันการมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน ประชาชนที่มีอายุ การศึกษา และรายได้ต่อเดือนต่างกันการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (เอกชัย พรนิคม, 2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเทศบาลตำบลเหมืองแก้ว อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเทศบาลตำบลเหมืองแก้วอำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มี เพศ, อายุ, การศึกษา, อาชีพ, รายได้ ต่อเดือน รายได้ต่อเดือน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเทศบาลตำบลเหมืองแก้ว อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

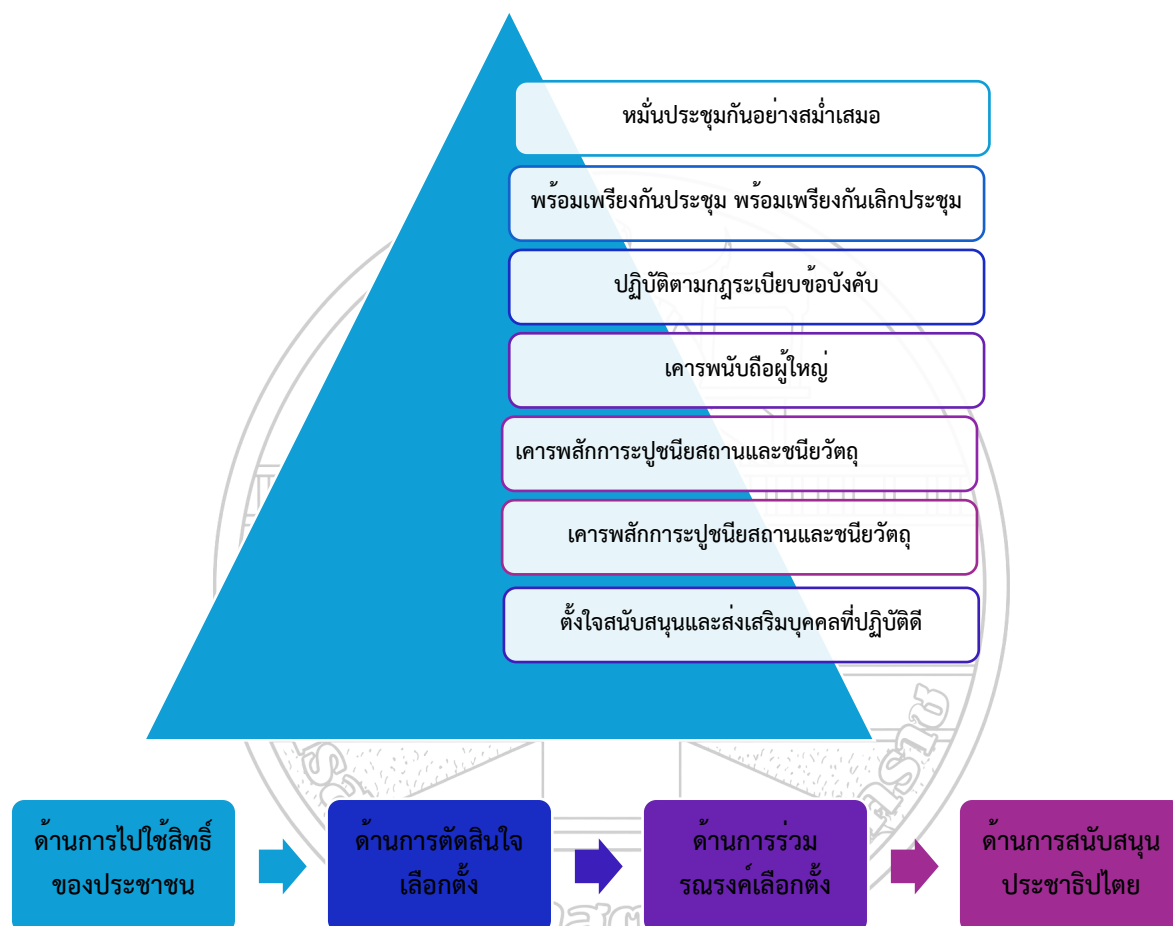
3. พุทธบูรณาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในตำบลหนองสนธิ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

การนำเสนอพุทธบูรณาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในตำบลหนองสนธิ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ โดยการบูรณาการหลักอภิปรายนิยธรรม 7 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลหนองสนธิ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ สามารถขับเคลื่อนได้ด้วยการบูรณาการหลัก อภิปรายนิยธรรม 7 เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน โดยเน้นการหมั่นประชุมปรึกษาหารือกันเนื่องด้วยเหตุเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลตัวแทนที่เหมาะสม และพร้อมใจกันเข้าประชุมเพื่อธำรงการไปใช้สิทธิ์อย่างพร้อมเพรียง (สามัคคีธรรม) ควบคู่ไปกับการเคารพกฎหมายและจารีตประเพณีอันดีงามในการเลือกตั้ง ไม่ซื้อสิทธิ์ขายเสียง พร้อมทั้งให้เกียรติและรับฟังความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้ใหญ่ในท้องถิ่นที่มีคุณธรรม ซึ่งกระบวนการเหล่านี้จะช่วยสร้างวัฒนธรรมการตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผลและความสามัคคีส่งผลให้การสนับสนุนประชาธิปไตยในระดับตำบลเป็นไปอย่างยั่งยืนและปราศจากความขัดแย้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ร้อยเอก ไพบุลย์ สุขเจตน์, 2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี ตามหลักอภิปรายนิยธรรม เพื่อสร้างความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนนทบุรี อธิบายได้ดังนี้ นักการเมืองต้องมีความสามัคคีในการทำงานร่วมกับหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ในพื้นที่ มีความรับผิดชอบหน้าที่ ปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับในการเป็นผู้นำของประชาชน เคารพผู้อาวุโส นักการเมืองท้องถิ่นเป็นผู้ไม่ลุแก่อำนาจ รักสันติภาพและอนุรักษ์ท้องถิ่น ให้การสนับสนุน ส่งเสริม และทำตนเป็นคนประพฤดีดีเพื่อเป็นแบบอย่างแก่สังคมและสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระวชิรธรรมวิธาน (สมนึก สมานิต), 2567) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครองคณะสงฆ์ ตามหลักอภิปรายนิยธรรม 7: กรณีศึกษา อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการนำหลักอภิปรายนิยธรรมมาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครอง คือ (1) ควรหมั่นประชุม (2) ควรจัดการประชุมด้วยความพร้อมเพรียงกัน (3) ควรให้ความสำคัญของการศึกษาพระธรรมวินัยและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (4) ควรถือเรื่องการเคารพพระผู้อาวุโสตามลำดับพรรษาเป็นสำคัญ (5) ควรสำรวมระวังในการรับลาสิกขา (6) ควรหมั่นน้อยสั่นนโมในปัจจัย 4 (7) ควรจัดกิจกรรมหรือโครงการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาพระภิกษุสงฆ์ เพื่อให้การบริหารงานคณะสงฆ์ด้านการปกครองมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (เขมานันท์ ขบวนฉลาด, 2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักอภิปรายนิยธรรมเพื่อการบริหารจัดการขององค์กรบริหารส่วนตำบลประทัดบุ อำเภอบางบาล จังหวัดสุรินทร์” ผลการวิจัยพบว่า อภิปรายนิยธรรม หมายถึง ธรรมของผู้ปกครองหรือของผู้บริหารอันเป็นที่ตั้งแห่งความเจริญฝ่ายเดียว ไม่มีความเสื่อม มี 7 ประการได้แก่ (1) หมั่นประชุมกันเป็นประจำ (2) พร้อมเพรียงกันประชุม (3) ปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับ (4) เคารพนับถือผู้ใหญ่ (5) ไม่ลุแก่อำนาจ (6) ให้ความเคารพนับถือบูชาและบำรุงรักษาพุทธสถาน (7) การจัดการรักษา บำรุงคุ้มครอง โดยธรรมแก่พระสงฆ์ องค์การบริหารส่วนตำบลประทัดบุมีการนำหลักอภิปรายนิยธรรมทั้ง 7

ประการมาประยุกต์ใช้ในการบริหารองค์กร เพราะอุปหิธานิธรรมเป็นหลักธรรมทำให้เกิดความเจริญไม่มีความเสื่อมทั้งส่วนตนและส่วนรวม เน้นให้คนในองค์กรมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีความสามัคคีและความเคารพนับถือซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดการทำงานเป็นทีมมีประสิทธิภาพเพื่อสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง แก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และสร้างสันติสุขในชุมชนได้อย่างยั่งยืน

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย “พุทธบูรณาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในตำบลหนองสนธิ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์” สามารถอธิบายได้ว่าการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น ถือเป็นการสร้างรากฐานประชาธิปไตยที่เข้มแข็งโดยใช้ หลักอุปหิธานิธรรม 7 ซึ่งเป็นหลักธรรมแห่งความพิณาศไมได้ มาเป็นเข็มทิศนำทางในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เริ่มต้นจากการที่ประชาชนต้อง หมั่นประชุมกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสะท้อนปัญหาในชุมชน อันเป็นหัวใจสำคัญของการรับรู้สิทธิหน้าที่ทางการเมือง เมื่อมีการนัดหมายฟัง พร้อมเพรียงกันประชุมและพร้อมเพรียงกันเลิกประชุม รวมถึงพร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ ซึ่งสะท้อนถึงความสามัคคีในการตัดสินใจร่วมกันเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของท้องถิ่นใน

ด้านกฎหมายและสังคม ประชาชนต้องร่วมกัน ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับ หรือกฎหมายเลือกตั้งอย่างเคร่งครัด ไม่กระทำการที่ขัดต่อศีลธรรมหรือข้อบัญญัติของรัฐ ขณะเดียวกันต้องมีทัศนคติที่ก่อปรด้วยความกตัญญูและให้อันควรแก่ฐานะ คือการ เคารพนับถือผู้ใหญ่ หรือผู้ที่มีประสบการณ์ในชุมชน เพื่อรับฟังภูมิปัญญา มาปรับใช้ควบคู่กับนวัตกรรมใหม่ๆ และต้องรู้จักให้เกียรติซึ่งกันและกันโดยไม่ข่มเหงผู้ใต้บังคับบัญชา หรือสตรีและผู้ที่ย่อแอกว่า เพื่อสร้างบรรยากาศทางการเมืองที่เสมอภาคและปราศจากการใช้อำนาจนิยม ในทางที่ผิดการสร้าง ความยึดเหนี่ยวจิตใจผ่านการ เคารพสักการะปูชนียสถานและปูชนียวัตถุ อันเป็นศูนย์รวมจิตใจของท้องถิ่น จะช่วยรักษาอัตลักษณ์และวัฒนธรรมชุมชนให้คงอยู่ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และประการสำคัญที่สุดคือการ ตั้งใจสนับสนุนและส่งเสริมบุคคลที่ปฏิบัติ หรือการเลือกคนดีมีความสามารถให้เข้าไปบริหารจัดการท้องถิ่นนั่นเอง เมื่อประชาชนบูรณาการหลักธรรมทั้ง 7 ประการนี้เข้ากับการใช้สิทธิเลือกตั้ง จะส่งผลให้การเมืองท้องถิ่นเป็นการเมืองที่มีคุณภาพ ก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองอย่างยั่งยืน และสร้างวัฒนธรรมการเมืองแบบมีส่วนร่วมที่วางอยู่บนรากฐานของจริยธรรมอย่างแท้จริง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นถือเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาระบบประชาธิปไตยให้เข้มแข็ง โดยกระบวนการนี้เริ่มต้นจาก 1. ด้านการไปใช้สิทธิของประชาชน ซึ่งเป็นหน้าที่พื้นฐานในการแสดงเจตจำนงเพื่อเลือกตัวแทนเข้าไปบริหารงบประมาณและทรัพยากรในชุมชนของตนเอง เมื่อประชาชนมีความตื่นตัวที่จะไปลงคะแนน ย่อมนำไปสู่กระบวนการที่ซับซ้อนขึ้นคือ 2. ด้านการตัดสินใจเลือกตั้ง ซึ่งไม่ใช่เพียงการกาเครื่องหมายตามความพอใจ แต่เป็นการวิเคราะห์นโยบาย ตรวจสอบประวัติ และพิจารณาความรู้ความสามารถของผู้สมัครอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อให้มั่นใจว่าผู้ที่จะเข้ามาทำหน้าที่มีความซื่อสัตย์และเข้าใจปัญหาในพื้นที่อย่างแท้จริงการพิจารณาส่วนบุคคลแล้ว พลังของภาคพลเมืองยังขยายขอบเขตไปสู่ 3. ด้านการร่วมรณรงค์เลือกตั้ง ผ่านการอาสาสมัครช่วยกระจายข่าวสาร การตรวจสอบความโปร่งใส หรือการกระตุ้นให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นการสร้างบรรยากาศทางการเมืองที่สร้างสรรค์และมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง ท้ายที่สุดแล้ว พฤติกรรมเหล่านี้จะหลอมรวมเป็น 4. ด้านการสนับสนุนประชาธิปไตย ในภาพรวม โดยประชาชนจะไม่เพียงแคมีส่วนร่วมเฉพาะในช่วงวันเลือกตั้งเท่านั้น แต่จะเกิดความตระหนักรู้ในสิทธิหน้าที่ มีทัศนคติที่เคารพเสียงส่วนใหญ่และรับฟังเสียงส่วนน้อย ตลอดจนติดตามตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง การร้อยเรียงทั้งสี่ด้านนี้เข้าด้วยกันจึงเป็นฟันเฟืองสำคัญที่เปลี่ยนจาก ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ให้กลายเป็น พลเมืองตื่นรู้ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างความยั่งยืนให้กับระบอบประชาธิปไตยตั้งแต่ระดับฐานรากจนถึงระดับประเทศ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนพิจารณาความซื่อสัตย์และคุณธรรมของผู้สมัครเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจของประชาชนในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครที่มีแผนพัฒนาชุมชนและแก้ไขปัญหาได้จริง

2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์เลือกตั้งที่จัดขึ้นในพื้นที่ปลามีส่วนร่วมในการรณรงค์สนับสนุนผู้สมัครที่เชื่อถือได้

3) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่นในการอภิปรายหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องการเมืองอย่างเสรีในการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของทุกกลุ่มในชุมชนในการตัดสินใจทางการเมือง

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่นควรยอมรับผลการเลือกตั้งอย่างสงบและสร้างสรรค์เพื่ออำนวยความสะดวกให้กลุ่มคนรุ่นใหม่และคนทำงานนอกพื้นที่

2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่นควรสามารถใช้สิทธิเลือกตั้งได้โดยไม่มีข้อจำกัดด้านระยะทาง ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มอัตราการใช้สิทธิในภาพรวมได้อย่างมีนัยสำคัญ

3) สนับสนุนให้เกิดกลุ่มอาสาสมัครภาคพลเมืองที่มีกฎหมายรองรับ เพื่อทำหน้าที่สังเกตการณ์การเลือกตั้งและตรวจสอบเพื่อสร้างความโปร่งใสและลดปัญหาการทุจริตเลือกตั้ง

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรทำการศึกษาเรื่อง การบูรณาการหลักอุปทานิยม 7 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในตำบลหนองสนธิ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์

2) ควรทำการศึกษาเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการศึกษาพฤติกรรมการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองและอุปสรรคในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของประชาชนในตำบลหนองสนธิ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์

3) ควรทำการศึกษาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่นหลักอุปทานนิยม 7 สำหรับประชาชนในพื้นที่ตำบล อำเภอหรือจังหวัดอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

เขมานันท์ ขบวนฉลาด. การประยุกต์ใช้หลักอุปทานนิยมเพื่อการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลประดาด อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*, 12(1), 133-142.

งานนโยบายและแผน สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสนธิ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์. (2568). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566-2570) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสนธิ*. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : www.nongsanit.go.th/แผนพัฒนาท้องถิ่น สืบค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2568.

พระชัชชัย สมนต์ปาสาทิโก (มงคลเมือง). (2564). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ. *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระปลัดคณิศร ขนดีพล (รัตนทองพันธ์). (2564). การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร. *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาชาติเชื้อ วชิรญาณ (ประเสริฐไทย). (2566). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้ง พ.ศ. 2562 อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู. *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาสมักร อติภโท (นาชิน). (2566). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลมหาสอน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี. *สารนิพนธ์ สาขารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระวชิรธรรมวิธาน (สมนึก สมอาทิตย์), แนวทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครองคณะสงฆ์ ตามหลักอภิธานิยธรรม 7 : กรณีศึกษา อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ, *วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 11(2), 1-14.

พระวิชาญ จนทสโร (มิ่งภูกลาง). (2564). อิทธิพลของสื่อที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา, *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ร้อยเอก ไพบุลย์ สุขเจตน์. (2563). การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี. *ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

รัฐกุล เสนาร. (2564). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อมาตรการควบคุมโรคโควิด-19 ในอำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น. *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วัชรมน จันรอง. (2564). การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชน ในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเล่า อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ. *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

โสภณ สุพงษ์. (2566). การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ. *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เอกชัย พรนิคม. การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเทศบาลตำบลเหมืองแก้วอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เอกชัย พรนิคม. (2564). การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเทศบาลตำบลเหมืองแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.

แนวทางการบริหารจัดการภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยุคใหม่ GUIDELINES FOR PUBLIC ADMINISTRATION MANAGEMENT OF MODERN LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATIONS

พระครูปริยัตยาคม, พระครูภัทรธรรมวิสิทธิ์

Phrakhrupariyattayakhom, Phrakhruphattharadhamawisit

สำนักงานเจ้าคณะอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

Office of the District Abbot of Khong, Nakhon Ratchasima Province

Corresponding Author E-mail: Khong01@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีเป้าหมายในการวิเคราะห์ปัญหาและนำเสนอแนวทางการบริหารจัดการภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เพื่อรับมือกับบริบทแวดล้อมที่ซับซ้อนและมีความคาดหวังจากประชาชนที่เพิ่มสูงขึ้น อปท. จำนวนมากยังคงติดอยู่ในรูปแบบการบริหารจัดการแบบดั้งเดิม ซึ่งนำไปสู่การขาดประสิทธิภาพและปัญหาธรรมาภิบาลที่เรื้อรัง ปัญหาหลักที่วิเคราะห์ครอบคลุมสองมิติสำคัญ คือ ปัญหาด้านองค์กรและประสิทธิภาพ ปัญหาด้านธรรมาภิบาลที่ร้ายแรงจากการบริหารแบบพรรคพวกมากเกินไป การจัดการองค์กร ซึ่งรวมถึงการใช้อำนาจเพื่อเอื้อประโยชน์ในการแต่งตั้งและการจัดซื้อจัดจ้าง ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ที่บิดเบือนการตัดสินใจสาธารณะ การปฏิรูปจึงต้องมุ่งเน้นการเปลี่ยนผ่านสู่หลักการ ธรรมาภิบาลภาครัฐแนวใหม่ โดยมีกลยุทธ์หลัก คือภาวะผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลง ธรรมาภิบาลที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ การพัฒนาทรัพยากรบุคคลเชิงกลยุทธ์ และการปกครองแบบมีส่วนร่วม การนำแนวทางเหล่านี้ไปปฏิบัติอย่างจริงจังจะช่วยให้ อปท. กลายเป็นองค์กรที่มี ประสิทธิภาพ คล่องตัว และเป็นที่ยอมรับของสาธารณะ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืนและตอบสนองต่อความต้องการของพลเมืองในศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ: การบริหารจัดการภาครัฐ; การปกครองส่วนท้องถิ่น; ศตวรรษที่ 21

Abstract

This academic article aims to analyze the problems and propose management approaches for local administrative organizations (LAOs) to cope with the complex context and rising public expectations. Many LAOs remain stuck in traditional management models, leading to inefficiency and chronic governance problems. The main problems analyzed cover two key dimensions: organizational and efficiency. Serious governance problems stem from cronyism over organizational management, including the abuse of power in appointments and procurement, and conflicts of interest that distort public decision-making. Reform

therefore must focus on transitioning to a new model of public governance, with key strategies: transformational leadership, transparent and accountable governance, strategic human resource development, and participatory governance. Serious implementation of these approaches will enable LAOs to become efficient, agile, and publicly trusted organizations, a crucial foundation for sustainable local development that meets the needs of citizens in the 21st century.

Keywords: Public Administration; Local Government; 21st Century

บทนำ

ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของบริบทสิ่งแวดล้อมที่มีความซับซ้อนและผันแปรสูง ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมสำคัญที่ส่งผลต่อการดำเนินงานขององค์กร ได้แก่ ประชาชน กฎหมาย และรัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคโลกาภิวัตน์ ประชาชนมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและตื่นตัวทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมมากกว่าที่เคยเป็นมา ส่งผลให้เกิดความคาดหวังและความต้องการต่อผู้บริหารท้องถิ่นสูงขึ้น (กนก วงษ์ตระหง่าน, 2528) การบริหารงานท้องถิ่นให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลนั้นเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างความเจริญเติบโตและภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ท้องถิ่น โดยต้องได้รับความไว้วางใจจากประชาชนและสามารถตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น ทุกภาคส่วนจึงต้องการผู้นำที่มีศักยภาพในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมสำหรับเทศบาล ตำแหน่งผู้บริหารสูงสุดคือ “นายกเทศมนตรี” ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาองค์กร นายกเทศมนตรีในฐานะผู้บริหารจึงต้องแสดงภาวะผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลง เพื่อกระตุ้นให้บุคลากรเกิดความเต็มใจและความมุ่งมั่นในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และคณะ, 2541) ในการส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นได้ตั้งคณะทำงานเพื่อตรวจนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อพิจารณาคัดเลือกส่วนท้องถิ่นที่เหมาะสมจะได้รับเงินอุดหนุนเป็นรางวัลจูงใจในการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงาน จากการประเมินพบว่าเทศบาลส่วนใหญ่ก็มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารอยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง นอกจากนี้ การศึกษาด้านประสิทธิผลของการบริหารจัดการในเทศบาลยังชี้ให้เห็นว่าปัจจัยสำคัญ เช่น ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การให้ความสำคัญกับประชาชน ระบบสารสนเทศ การสร้างแรงจูงใจให้กับเจ้าหน้าที่และลูกจ้าง รวมถึงประชาชนผู้รับบริการ กระบวนการบริหารจัดการ และบรรยากาศขององค์กร ต่างล้วนส่งผลต่อประสิทธิผลของเทศบาลทั้งสิ้น (Peter F. Drucker, 1973)

ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) โดยเฉพาะ เทศบาล กำลังเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เช่น กระแส โลกาภิวัตน์ และ ความตื่นตัวของประชาชน ที่นำมาซึ่งความคาดหวังที่สูงขึ้น ในยุคที่ประชาชนมีข้อมูลข่าวสารและมีความต้องการสูงนี้ การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างความเจริญเติบโตและได้รับความไว้วางใจ เพื่อ

รับมือกับความท้าทายนี้ นายกเทศมนตรี ในฐานะผู้บริหารสูงสุดต้องแสดง ภาวะผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลง เพื่อกระตุ้นและสร้างความมุ่งมั่นให้กับบุคลากร แม้ว่าจะมีการตั้งรางวัลใจ แต่ผลการประเมินชี้ว่า ประสิทธิภาพการบริหารส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง ซึ่งปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพนี้ ได้แก่ ภาวะผู้นำ การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การให้ความสำคัญกับประชาชน ระบบสารสนเทศ และการสร้างแรงจูงใจ ดังนั้น ความจำเป็นเร่งด่วน ในการศึกษาและพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารเทศบาลเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ขององค์กรจึงเป็นสิ่งที่ไม่อาจมองข้ามได้

การบริหารจัดการยุคคุณปู่

แม้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) จะมีรากฐานทางประวัติศาสตร์ที่ยาวนานในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน แต่รูปแบบการบริหารจัดการที่สืบทอดกันมาหลายทศวรรษ หรือที่เรียกกันอย่างไม่ติดปากว่า “การบริหารจัดการยุคคุณปู่” นั้น ได้กลายเป็นอุปสรรคสำคัญในการรับมือกับความท้าทายของโลกยุคใหม่ที่เต็มไปด้วยความซับซ้อนและความผันผวน ปัญหาเหล่านี้ไม่ได้เป็นเพียงตำหนิเล็กน้อย แต่เป็นโครงสร้างที่ถ่วงความก้าวหน้า ทำให้การทำงานของ อปท. ไม่สามารถตอบสนองความคาดหวังของประชาชนที่ตื่นตัวและต้องการความโปร่งใสได้อย่างแท้จริง การวิเคราะห์ถึงปัญหาเหล่านี้อย่างเข้าใจจึงเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการแสวงหาแนวทางการปฏิรูปเพื่อก้าวเข้าสู่การเป็นองค์กรภาครัฐยุคใหม่ที่คล่องตัวและมีประสิทธิภาพ (ปรัชญา จานงค์, 2566)

1. ปัญหาด้านโครงสร้างและวัฒนธรรมองค์กรที่แข็งตัว โครงสร้างแบบลำดับขั้นที่เข้มงวดของ อปท. ในอดีตถูกออกแบบมาเพื่อความมั่นคงและการควบคุม แต่กลับกลายเป็นปัจจัยหลักที่บั่นทอนความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ฉุกเฉินหรือความต้องการที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนของผู้นับในท้องถิ่น ความเฉื่อยชา (Inertia) ที่ฝังลึกในกระบวนการทำงานทุกขั้นตอนส่งผลให้โครงการพัฒนาต้องใช้เวลานานในการผ่านการอนุมัติหลายขั้นตอน (Red Tape) ก่อนที่จะสามารถเริ่มต้นดำเนินการได้จริง ทำให้การแก้ปัญหาไม่ทันการณ์ วัฒนธรรมที่ยึดถือระเบียบเป็นสรณะ (Rule-bound culture) ได้สร้างความกลัวที่จะคิดนอกกรอบหรือริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ (ชลิดา แยมศรีสุข, 2567) ในหมู่เจ้าหน้าที่ พวกเขาเลือกที่จะทำตามระเบียบที่ปลอดภัยที่สุด แม้ว่าจะมีแนวทางที่สร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพมากกว่าในการให้บริการประชาชนก็ตาม การขาดการให้อำนาจในการตัดสินใจแก่เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ (Decentralization of authority) ถือเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้ อปท. ไม่สามารถใช้ศักยภาพของบุคลากรได้อย่างเต็มที่ เจ้าหน้าที่ที่ใกล้ชิดกับปัญหาของประชาชนที่สุดกลับไม่มีอำนาจในการแก้ปัญหานั้น ๆ ทันที ต้องรอการตัดสินใจจากส่วนกลาง ซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกหงุดหงิดทั้งในฝ่ายผู้ให้บริการและผู้รับบริการ . นอกจากนี้ แนวคิดการทำงานแบบไซโลยังคงเป็นอุปสรรคขวางกั้นการบูรณาการบริการ เช่น การขออนุญาตก่อสร้างที่ต้องผ่านหลายหน่วยงานโดยไม่มีการเชื่อมโยงข้อมูลกัน ทำให้ประชาชนต้องยื่นเอกสารชุดเดิมซ้ำ ๆ ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของความสำเร็จที่ไม่มีประสิทธิภาพอันเป็นผลมาจากโครงสร้างและวัฒนธรรมองค์กรแบบคุณปู่

2. **ปัญหาด้านทรัพยากรบุคคลและการพัฒนาศักยภาพที่ไร้ทิศทาง** ปัญหาบุคลากรใน อบท. ไม่ได้ อยู่ที่ปริมาณ หากแต่อยู่ที่คุณภาพและความสอดคล้องของทักษะที่มีอยู่กับการกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว (พิมพ์ลภัส จิตต์ธรรม, 2567) การสรรหาและคัดเลือกบุคลากรในอดีตอาจเน้นไปที่การปฏิบัติตาม ขั้นตอนของราชการมากกว่าการค้นหาผู้ที่มีทักษะเชิงนวัตกรรม (Innovative Skills) หรือทักษะการเป็นผู้นำ เชิงเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ซึ่งจำเป็นต่อการปฏิรูปองค์กร การขาดการวางแผน กำลังคนเชิงกลยุทธ์ (Strategic Workforce Planning) ทำให้ อบท. หลายแห่งประสบปัญหาบุคลากรขาดแคลนในสายงานเฉพาะทาง เช่น วิศวกร, นักผังเมือง, หรือผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ขณะที่บางหน่วยงานมีบุคลากรในสายงานที่ไม่จำเป็นมากเกินไป การพัฒนาบุคลากรก็มักเป็นการฝึกอบรมแบบผิวเผิน ไม่ได้มุ่งเน้นการสร้างขีดความสามารถหลัก (Core Competency) ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานจริง และขาดการติดตามผลอย่างจริงจัง การขาดระบบการจัดการผลการปฏิบัติงาน (Performance Management System) ที่เป็นธรรมและโปร่งใส ทำให้การให้รางวัลและการลงโทษไม่สอดคล้องกับผลงานที่แท้จริง เจ้าหน้าที่ที่มีความมุ่งมั่นทุ่มเทอาจไม่ได้รับการเลื่อนตำแหน่งหรือค่าตอบแทนที่เหมาะสม ขณะที่ผู้ที่ทำงานตามหน้าที่ไปวัน ๆ กลับไม่ได้รับผลกระทบใด ๆ ระบบที่ไม่ยุติธรรมนี้ไม่เพียงแต่ลดทอนขวัญและกำลังใจเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมให้เกิดความไม่สนใจในการพัฒนาตนเองและละเลยการให้บริการที่ดีแก่ประชาชน การขาดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ในระดับหัวหน้างานหลายคนก็เป็นปัญหาที่ทำให้การถ่ายทอดความรู้และการสร้างแรงบันดาลใจในองค์กรไม่สามารถเกิดขึ้นได้

3. **ปัญหาด้านความโปร่งใสและระบบเทคโนโลยีดิจิทัลที่ล้าหลัง** ในยุคที่ข้อมูลคือพลัง ระบบการจัดการข้อมูลของ อบท. หลายแห่งยังคงตกอยู่ในยุคสมัยเก่า (Legacy Systems) ซึ่งไม่เพียงแต่สิ้นเปลืองทรัพยากรและเวลาในการจัดการเอกสารเท่านั้น แต่ยังเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการสร้างรัฐบาลดิจิทัล (Digital Government) ข้อมูลที่กระจัดกระจายและไม่เป็นมาตรฐานเดียวกันทำให้ยากต่อการวิเคราะห์เพื่อใช้ในการตัดสินใจ เช่น การวางแผนงบประมาณที่ไม่สามารถอ้างอิงข้อมูลประชากรหรือข้อมูลการใช้บริการที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบันได้ . การลงทุนด้านเทคโนโลยีของ อบท. มักเป็นไปในลักษณะการซื้อเครื่องมือ (Hardware/Software) แต่ขาดการลงทุนในด้านบุคลากรที่จะมาดูแลและใช้เครื่องมือเหล่านั้นอย่างเต็มประสิทธิภาพ ทำให้เกิดปัญหา เทคโนโลยีถูกทิ้งร้าง (Technology Abandonment) ในที่สุด (จรัส สุวรรณมาลา, 2549)

ส่วนในด้านความโปร่งใสและธรรมาภิบาล (Transparency and Good Governance) ระบบบริหารจัดการยุคขุนปุ่เปิดช่องให้เกิดปัญหาการใช้ดุลยพินิจที่ไม่เหมาะสมและการทุจริต การขาดช่องทางการตรวจสอบที่เข้มแข็งจากภายนอกและการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่เพียงพอ ทำให้ประชาชนไม่สามารถตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้ว่าจะมีพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการก็ตาม แต่การเข้าถึงข้อมูลมักมีความยุ่งยากและมีต้นทุนสูง การขาด ช่องทางการมีส่วนร่วมทางดิจิทัล (Digital Participation Channels) ที่เปิดกว้างและสะดวกต่อการใช้งาน ทำให้การรับฟังความคิดเห็นและการรับเรื่องร้องเรียนยังคงเป็นเพียงพิธีการมากกว่าการนำมาสู่การแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง เมื่อประชาชนไม่สามารถเข้าถึง

ข้อมูล ไม่สามารถตรวจสอบได้ และไม่สามารถมีส่วนร่วมได้ ความไว้วางใจต่อ อปท. ก็จะลดลง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความชอบธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารท้องถิ่นในระยะยาว (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ ห้องปฏิบัติการนวัตกรรมภาครัฐ, 2561)

ดังนั้น การก้าวข้ามปัญหาการบริหารจัดการยุคคุณปู่ต้องอาศัยการปฏิรูปที่ครอบคลุมในทุกมิติ โดยเริ่มตั้งแต่การปรับเปลี่ยนความคิด (Mindset Shift) ของผู้บริหารและบุคลากร ให้เห็นความสำคัญของความคล่องตัว การบริการ และการใช้เทคโนโลยี ตามด้วยการปฏิรูปโครงสร้างองค์กร ให้เป็นแบบเครือข่าย (Networked) และมีการให้อำนาจมากขึ้น การลงทุนอย่างจริงจังในการพัฒนาบุคลากร ให้มีทักษะดิจิทัลและทักษะการบริหารจัดการสมัยใหม่ และที่สำคัญที่สุดคือการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการเพิ่มความเร็วและส่งเสริมธรรมาภิบาล เพื่อสร้างความไว้วางใจกลับคืนมาสู่ท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยุคใหม่จะต้องเป็น องค์กรที่เปิดกว้าง คล่องตัว และขับเคลื่อนด้วยข้อมูล เพื่อเป็นกลไกหลักในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนต่อไป

ปัญหาความขัดแย้งทางผลประโยชน์ และการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน

ปัญหาความขัดแย้งทางผลประโยชน์ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นภัยเงียบที่ร้ายแรงที่สุดประการหนึ่งต่อหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ปัญหานี้เกิดขึ้นเมื่อ ผลประโยชน์ส่วนตน หรือผลประโยชน์ของพวกพ้อง เข้ามามีอิทธิพลหรือมีศักยภาพที่จะเข้ามามีอิทธิพลเหนือ การตัดสินใจอย่างเป็นกลาง ที่ต้องทำเพื่อประโยชน์สาธารณะ . ในทางปฏิบัติ ความขัดแย้งนี้ไม่ได้จำกัดอยู่แค่การทุจริตในรูปแบบของการรับสินบนเท่านั้น แต่รวมถึงพฤติกรรมที่ซับซ้อนและแนบเนียนกว่า เช่น การใช้ตำแหน่ง อำนาจ และข้อมูลภายใน เพื่อสร้างความได้เปรียบทางธุรกิจหรือทางการเงินให้กับตนเอง เครือญาติ หรือกลุ่มผู้สนับสนุน (ธนจรัส พูนสิทธิ์, 2557)

1. การใช้ข้อมูลภายในและตำแหน่งหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ทางการเงินส่วนตัวผู้บริหารท้องถิ่น โดยเฉพาะ นายกเทศมนตรี หรือ นายก อบต. มักเป็นบุคคลแรก ๆ ที่เข้าถึงข้อมูลความลับหรือข้อมูลที่ยังไม่ถูกเปิดเผยต่อสาธารณะเกี่ยวกับ แผนการพัฒนาพื้นที่ โครงการสาธารณูปโภคขนาดใหญ่ หรือ การเปลี่ยนแปลงผังเมือง ข้อมูลเหล่านี้มีมูลค่ามหาศาลทางเศรษฐกิจ หากบุคคลเหล่านี้หรือเครือญาติใช้ข้อมูลดังกล่าวในการกว้านซื้อที่ดิน ในพื้นที่ที่คาดว่าจะมีการตัดถนนสายใหม่ การสร้างศูนย์ราชการ หรือพื้นที่ที่กำลังจะถูกเปลี่ยนเป็นเขตเศรษฐกิจ (พะยอม วงศ์สารศรี, 2552) พฤติกรรมดังกล่าวถือเป็นหนึ่งในรูปแบบของความขัดแย้งทางผลประโยชน์ที่ร้ายแรง เนื่องจากการใช้อำนาจรัฐเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ทรัพย์สินส่วนบุคคลและมอบความได้เปรียบเชิงธุรกิจที่ไม่เป็นธรรมต่อสาธารณชน นอกจากนี้ การตัดสินใจอนุมัติโครงการพัฒนาบางประเภทอาจไม่ได้ยึดหลักความจำเป็นสาธารณะโดยแท้จริง แต่มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มมูลค่าทรัพย์สินหรือกิจการที่ผู้บริหารมีส่วนได้เสีย การเบี่ยงเบนจากเป้าหมายประโยชน์ส่วนรวมแม้เพียงเล็กน้อย อาจนำไปสู่ผลตอบแทนทางการเงินจำนวนมากสำหรับกลุ่มบุคคลบางกลุ่ม และส่งผลต่อการจัดสรรทรัพยากรและการเติบโตของท้องถิ่นในระยะยาว ตัวอย่างความขัดแย้งทางผลประโยชน์ที่พบเห็นได้บ่อยคือ การแทรกแซงและ

บิตเบือนกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อบริษัทที่ตนเองมีส่วนได้เสีย ไม่ว่าจะโดยตรง หรือโดยอ้อมผ่านเครือญาติหรือบุคคลใกล้ชิด โดยการดำเนินการเหล่านี้มักอยู่ภายใต้กลไกที่ซับซ้อน

2. ผลกระทบต่อธรรมาภิบาลและความไว้วางใจของประชาชน ปัญหาความขัดแย้งทางผลประโยชน์ ส่งผลกระทบเชิงลึกต่อทั้งสถานะทางการเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และหลักการธรรมาภิบาล ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับประชาชนซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญของการบริหารท้องถิ่น เมื่อมีการเปิดเผยหรือเกิดข้อสงสัยเกี่ยวกับความขัดแย้งทางผลประโยชน์ (เด่น ชะเนติยัง, 2556) ผู้บริหารท้องถิ่นจะสูญเสียความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม ส่งผลให้ประชาชนตั้งข้อสงสัยต่อแรงจูงใจในการตัดสินใจขององค์กร และมองว่าการดำเนินงานไม่ได้มุ่งเพื่อประโยชน์สาธารณะ ผลกระทบดังกล่าวนำไปสู่การลดความไว้วางใจ โดยประชาชนมีแนวโน้มที่จะไม่ให้ความร่วมมือในโครงการที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วม เช่น โครงการด้านสิ่งแวดล้อม การจัดเก็บภาษี หรือการปรับปรุงกฎระเบียบท้องถิ่น ส่งผลให้การบริหารงานขาดประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ยังบั่นทอนระบบคุณธรรมและขวัญกำลังใจของเจ้าหน้าที่และบุคลากรในองค์กร โดยเฉพาะผู้ที่ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ หากเห็นว่าการเติบโตในสายงานขึ้นอยู่กับความใกล้ชิดหรือความภักดีต่อกลุ่มอำนาจ มากกว่าความสามารถหรือผลงาน เจ้าหน้าที่จะขาดแรงจูงใจในการทำงาน เกิดภาวะ “ทำดีไม่ได้ดี” และอาจนำไปสู่ความเฉื่อยชาในการดำเนินงาน หรือในกรณีร้ายแรง อาจเกิดแรงกดดันให้เจ้าหน้าที่ละเลยการตรวจสอบพฤติกรรมของผู้บริหาร นำไปสู่วงจรที่ทำให้บุคลากรที่มีคุณภาพถูกผลักออกจากระบบ หรือยอมจำนนต่อการเอื้อประโยชน์ (Alan Price, 2004)

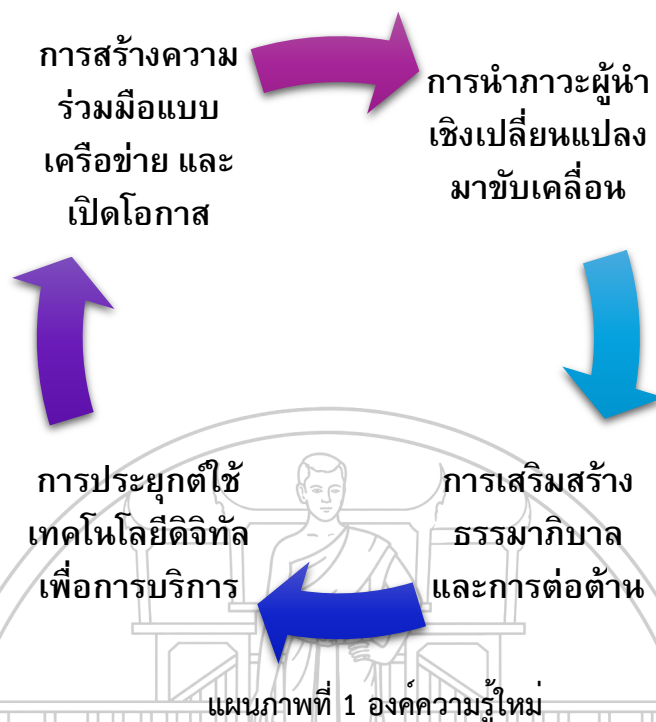
ปัญหาความขัดแย้งทางผลประโยชน์และการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนใน อปท. เป็นมากกว่าเรื่องการเงิน แต่เป็น วิกฤตทางจริยธรรมและธรรมาภิบาล ที่บ่อนทำลายรากฐานของการปกครองท้องถิ่น ประเด็นนี้มีความซับซ้อน ตั้งแต่การใช้ ข้อมูลภายใน ในการทำกำไรทางการเงิน ไปจนถึงการ กัดกร่อนความเชื่อมั่นของประชาชนและการทำลาย ระบบคุณธรรม ในองค์กร การแก้ไขปัญหามีจำเป็นต้องอาศัยการปฏิรูปที่เด็ดขาดและรอบด้าน โดยเน้นไปที่การ สร้างกลไกการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นมาตรฐานและเข้มงวด (Mandatory Disclosure), การให้อำนาจและอิสระแก่หน่วยงานตรวจสอบ ทั้งภายในและภายนอก, และการ ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างและการตัดสินใจทั้งหมดมีความ โปร่งใส (Transparency) และสามารถตรวจสอบได้โดยสาธารณะอย่างแท้จริง การกู้คืนความไว้วางใจของประชาชนคือภารกิจสำคัญที่สุดในการสร้างการบริหารท้องถิ่นยุคใหม่ที่ยึดผลประโยชน์สาธารณะเป็นที่ตั้ง

แนวทางการบริหารจัดการภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยุคใหม่

การบริหารจัดการภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในยุคสมัยใหม่นี้ จำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังการเผชิญหน้ากับปัญหาเรื้อรังมากมายที่บ่อนทำลายความเชื่อมั่นและประสิทธิภาพขององค์กร ความเปลี่ยนแปลงไม่ได้เป็นเพียงแค่ทางเลือก แต่คือ ทางรอด ที่จะนำพาอปท. ให้ก้าวข้ามความท้าทาย สู่การเป็นองค์กรที่ คล่องตัว โปร่งใส และ ตอบโจทย์ ความต้องการของ

ประชาชนได้อย่างแท้จริง แนวทางการปฏิรูปที่สำคัญจึงต้องครอบคลุมทั้งมิติของการบริหารงานบุคคล ระบบธรรมาภิบาล การสร้างเครือข่าย และการนำเทคโนโลยีมาใช้ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างยั่งยืน

1. การนำภาวะผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลงมาขับเคลื่อน ภาวะผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) เป็นสิ่งสำคัญที่ต้อง นำมาใช้ เพื่อเป็นพลังในการ ขับเคลื่อน องค์การให้หลุดพ้นจากวงจร ความเฉื่อยชา ภาวะผู้นำแบบนี้จะเน้นการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน และการสื่อสารคุณค่าของงานให้บุคลากรเกิดความเข้าใจและ ศรัทธา ผู้นำต้องทำหน้าที่เป็นผู้จุดประกายความคิดและสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational Motivation) ให้แก่เจ้าหน้าที่ทุกคน เพื่อให้พวกเขาเกิดความกระตือรือร้นและพร้อมที่จะท้าทายสถานะเดิม ๆ ของการทำงาน มาปรับใช้ ซึ่งจะแตกต่างจากผู้นำแบบดั้งเดิมที่เน้นเพียงแค่การสั่งการและควบคุมตามกฎระเบียบ เก่าก่อน ผู้นำต้องส่งเสริมให้บุคลากรเกิดการคิดเชิงนวัตกรรมและการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ (Intellectual Stimulation) รวมถึงการให้ความสำคัญและใส่ใจต่อความต้องการของบุคลากรแต่ละบุคคล (Individualized Consideration) ทุกเมื่อ การมีผู้นำที่เข้มแข็งและมองการณ์ไกลจะช่วยให้ อปท. สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และกล้าที่จะดำเนินโครงการพัฒนาที่สร้างสรรค์และมีผลกระทบต่องถิ่น อย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูป อปท. เพื่อคนในชาตินั้น

2. การเสริมสร้างธรรมาภิบาล และการต่อต้าน การเสริมสร้างธรรมาภิบาล (Good Governance) คือเกราะป้องกันที่ต้อง สร้างเสริม เพื่อการต่อต้านการทุจริตและการใช้ดุลยพินิจที่มีขอบมา หลักการพื้นฐานคือความโปร่งใส (Transparency) ที่ต้องเปิดเผยข้อมูลสาธารณะทั้งหมดอย่างครบถ้วนและเข้าใจง่าย เปิดเผยทุกเรื่องตั้งแต่การจัดซื้อจัดจ้างไปจนถึงงบประมาณและผลการดำเนินงาน (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต), 2549) เพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบได้อย่างเป็นอิสระ ตามกฎหมาย นอกจากนี้ ต้องมีการสร้างระบบการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจ (Checks and Balances) ที่เข้มแข็งและเป็นอิสระ โดยเฉพาะการให้อำนาจแก่หน่วยตรวจสอบภายในให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ ไม่มีใครขวางได้ การกำหนดมาตรการ

จัดการกับ ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ (COI) อย่างจริงจังก็เป็นสิ่งจำเป็น เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้บริหารนำตำแหน่งหน้าที่ไปแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้อง เป็นกฎเกณฑ์ การสร้างช่องทางการร้องเรียนและการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแส (Whistleblowing Protection) ที่มีประสิทธิภาพ จะช่วยส่งเสริมให้เกิดความรับผิดชอบ (Accountability) และความซื่อสัตย์สุจริตภายในองค์กร โดยมีรางวัล

3. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหาร การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและข้อมูลขนาดใหญ่เป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับประสิทธิภาพและคุณภาพของ การบริการ ให้มีความรวดเร็วและ เข้าถึงง่าย อบรม. ต้องเร่งการเปลี่ยนผ่านสู่รัฐบาลดิจิทัล (Digital Government) โดยการปรับปรุงการให้บริการสาธารณะให้สามารถทำธุรกรรมแบบเบ็ดเสร็จผ่านช่องทางออนไลน์ (E-Service) ได้อย่างสมบูรณ์ ให้ทุกคนใช้ ซึ่งจะช่วยลดขั้นตอนที่ยุ่งยากและลดต้นทุนทั้งของภาครัฐและประชาชน ได้สบายใจ การนำข้อมูล (Data) มาใช้ในการตัดสินใจเชิงนโยบาย (Data-Driven Decision Making) จะช่วยให้การจัดสรรทรัพยากรและการวางแผนโครงการพัฒนาท้องถิ่นมีความแม่นยำและตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของชุมชน เป็นหลักการ นอกจากนี้ การใช้เทคโนโลยียังเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมความโปร่งใส โดยเฉพาะการใช้ระบบ E-Procurement ที่ทำให้กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างมีความยุติธรรมและเปิดเผยมากขึ้น ไม่ต้องปิดบัง ซึ่งจะนำไปสู่การเป็น สมาร์ทโลคอลกอฟเวอร์เมนต์ ที่คล่องตัวและทันสมัย มีแต่ประโยชน์

4. การสร้างความร่วมมือแบบเครือข่าย และเปิดโอกาส อบรม. ยุคใหม่ต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้ให้บริการเดี่ยวไปสู่การเป็นผู้ประสานงานและผู้สร้างความร่วมมือแบบเครือข่าย (Network Governance) ให้เป็นจุดเด่น การเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคม ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาได้ เข้ามา มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการแก้ไขปัญหาท้องถิ่นร่วมกันถือเป็นสิ่งจำเป็น สำคัญกว่าใคร การใช้ งบประมาณแบบมีส่วนร่วม (Participatory Budgeting) เป็นแนวทางที่สำคัญในการให้อำนาจประชาชนในการเสนอและตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการพัฒนาที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตของพวกเขาให้เสียงนั้นได้ดัง การทำงานร่วมกันกับ อบรม. อื่น ๆ ในพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อแก้ไขปัญหาที่มีความเกี่ยวเนื่องกันและไม่สามารถแก้ไขได้โดยลำพัง (เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อมหรือการจัดการขยะข้ามเขต) จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและลดความซ้ำซ้อนในการใช้ทรัพยากร ช่วยกันทั้งจังหวัด การสร้างความร่วมมือนี้จะช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบร่วมกันและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อชุมชน

สรุป

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในปัจจุบันกำลังเผชิญกับแรงกดดันมหาศาลจากสภาพแวดล้อมที่ซับซ้อนและประชาชนที่มีความคาดหวังสูงขึ้นกว่าในอดีตมาก การบริหารจัดการแบบดั้งเดิมหรือ "ยุคคุณปู่" ที่เน้นความเชื่อใจ การยึดติดกฎระเบียบ และโครงสร้างแบบลำดับชั้น จึงเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ประสิทธิผลของ อปท. ส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง ปัญหาหลักถูกแบ่งออกเป็นสองมิติใหญ่ ๆ คือ ปัญหาด้านประสิทธิภาพและการปรับตัว และปัญหาด้านธรรมาภิบาลและการเอื้อประโยชน์

ปัญหาด้านการจัดการองค์กรที่ล้าสมัย ประกอบด้วย โครงสร้างที่แข็งตัว ขาดความยืดหยุ่นในการทำงานแบบบูรณาการ, ทรัพยากรบุคคลที่ไร้ทิศทาง ขาดการพัฒนาทักษะที่จำเป็นและมีแรงจูงใจต่ำ, และระบบดิจิทัลที่ล้าหลัง ทำให้การบริการล่าช้าและขาดการใช้ข้อมูลในการตัดสินใจ ปัญหาด้านธรรมาภิบาลคือปัญหาเรื้อรังของ พรรคพวกมากเกินกว่าจัดการองค์กร ซึ่งแสดงออกผ่าน การใช้อำนาจเหนือระบบคุณธรรมในการแต่งตั้งโยกย้ายความขัดแย้งทางผลประโยชน์ของผู้บริหารที่แสวงหากำไรส่วนตนจากการใช้ข้อมูลภายใน และการจัดซื้อจัดจ้าง กลไกการตรวจสอบที่อ่อนแอ และการปิดกั้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นผู้ตรวจสอบภายนอกที่สำคัญ

ดังนั้น แนวทางการบริหารจัดการภาครัฐของ อปท. ยุคใหม่จึงต้องเป็นการปฏิรูปที่ครอบคลุมและมุ่งเน้นการสร้าง ความโปร่งใส และ ความคล่องตัว โดยมีหลักการสำคัญดังนี้

1. การนำภาวะผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลง มาใช้ในการขับเคลื่อนวิสัยทัศน์ สร้างแรงบันดาลใจ และกระตุ้นให้บุคลากรกล้าที่จะสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อให้องค์กรสามารถปรับตัวได้อย่างรวดเร็ว
2. การเสริมสร้างธรรมาภิบาลอย่างเข้มงวด ด้วยการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะทั้งหมด (Open Data) ผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล, การบังคับใช้กฎหมายต่อความขัดแย้งทางผลประโยชน์, และการให้อิสระแก่หน่วยงานตรวจสอบ
3. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อยกระดับการให้บริการสาธารณะให้เป็นแบบเบ็ดเสร็จ (E-Service) และการใช้ข้อมูล (Data-Driven) ในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความแม่นยำในการจัดสรรทรัพยากร
4. การสร้างความร่วมมือแบบเครือข่าย (Network Governance) และการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านกลไกต่าง ๆ เช่น งบประมาณแบบมีส่วนร่วม เพื่อทวงคืนความเป็นเจ้าของและอำนาจในการกำกับดูแลอปท. กลับคืนสู่มือของพลเมืองอย่างแท้จริง การปฏิรูปเหล่านี้ถือเป็นการกิจสำคัญที่สุดในการสร้างความเชื่อมั่นและนำพา อปท. สู่การเป็นกลไกหลักของการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

- เด่น ชะเนติยัง. (2556). *การบริหารงานบุคคล*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และคณะ. (2541). *การกระจายอำนาจบริหารและการจัดการศึกษา*. กรุงเทพฯ: เฉมิชัยการพิมพ์.
- กนก วงษ์ตระหนาน. (2528). *การเมืองในระบบประชาธิปไตย ฉบับปรับปรุง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จรัส สุวรรณมาลา. (2549). *ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชลิดา แยมศรีสุข. (2567). การสร้างสรรค์นวัตกรรมบริการสาธารณะของเมืองสร้างสรรค์จังหวัดภูเก็ต. *Interdisciplinary Academic and Research Journal*, 4(3), 435-448.

- ธนจรส พุนสีห์. (2557). *การจัดการองค์การและการบริหาร*. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- ปรัชญา จำนงค์. (2566). นวัตกรรมการบริหารจัดการงานบริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครปฐม. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 7(4), 1402-1413.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). *พุทธวิธีบริหาร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พะยอม วงศ์สารศรี. (2552). *องค์การและการจัดการ*. กรุงเทพฯ: พรวนการพิมพ์.
- พิมพ์ลภัส จิตต์ธรรม. (2567). นวัตกรรมการบริหารและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์การภาครัฐสู่ยุคดิจิทัล. *วารสารบัณฑิตศึกษาวิชาการ*, 2(1), 10-19.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ หอปฏิบัติการนวัตกรรมการรัฐ. (2561). *คู่มือ: แนวทางการดำเนินการจัดตั้งหอปฏิบัติการนวัตกรรมการรัฐในระดับพื้นที่*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ หอปฏิบัติการนวัตกรรมการรัฐ.
- Alan Price. (2004). *Human Resource Management: In a Business Context*. 2 edition . London: Thomson Learning.
- Peter F. Drucker. (1973). *Management: Tasks, Responsibilities*. New York: Harper & Row.

วิเคราะห์ปัญหาว่าด้วยการเข้าถึงสิทธิของคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติ

ANALYZING THE PROBLEM OF ACCESS TO RIGHTS FOR STATELESS AND NATIONALITYLESS PEOPLE

รชานนท์ วิมายะวรกุล

Rachanont Wimayavorakul

นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

Corresponding Author E-mail: oakwimayavorakul@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอเกี่ยวกับการศึกษาในการเข้าถึงสิทธิของคนไร้รัฐไร้สัญชาติในประเทศไทย ที่เป็นประเด็นที่สะท้อนความเหลื่อมล้ำเชิงโครงสร้างทางสังคมอย่างเด่นชัด โดยเฉพาะในกรณีของสามเณรในพื้นที่ภาคเหนือ ซึ่งหลายรูปมาจากกลุ่มชาติพันธุ์ที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎรอย่างถูกต้อง ส่งผลให้ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน เช่น การศึกษา, การรักษาพยาบาล และเสรีภาพในการเดินทางได้อย่างเต็มที่ แม้พระพุทธศาสนาในประเทศไทยจะมีบทบาทในการส่งเสริมโอกาสทางสังคมสำหรับผู้ด้อยโอกาส แต่ข้อจำกัดทางกฎหมายกลับเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาโอกาสชีวิตของสามเณรเหล่านี้ บทความนี้วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาโดยอาศัยกรอบกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและนโยบายของประเทศไทย พร้อมทั้งเสนอแนวทางการแก้ไข เช่น การปฏิรูปกฎหมายสัญชาติ, การพัฒนากระบวนการพิสูจน์ตัวตนที่มีประสิทธิภาพ และการส่งเสริมบทบาทของวัดในฐานะกลไกช่วยเหลือทางสังคม เพื่อให้สามเณรและคนไร้รัฐไร้สัญชาติสามารถเข้าถึงสิทธิอย่างเสมอภาคและมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

คำสำคัญ: ความเหลื่อมล้ำทางสังคม; สิทธิในการเข้าถึงทะเบียนราษฎร; คนไร้รัฐ ไร้สัญชาติ

Abstract

This article presents a study on access to rights of stateless people in Thailand, which is an issue that clearly reflects the structural inequality of society, especially in the case of novice monks in the northern region, many of whom are from ethnic groups that do not have proper civil registration status, resulting in them not being able to fully access basic human rights such as education, healthcare, and freedom of movement. Although Buddhism in Thailand plays a role in promoting social opportunities for the disadvantaged, legal restrictions are a significant obstacle to developing the life opportunities of these novice monks. This article analyzes the causes of the problem using the framework of international human rights law and Thai government policies, and proposes solutions, such as reforming

the nationality law, developing an effective identity verification process, and promoting the role of temples as a social assistance mechanism, so that novice monks and stateless people can access their rights equally and with full human dignity.

Keywords: Social Inequality; Right to Access the Civil Registration; Stateless People

บทนำ

ปัญหาคนไร้รัฐและไร้สัญชาติในประเทศไทย โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคเหนือ เป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนและดำรงอยู่มาช้านาน โดยเฉพาะในกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีประวัติการอพยพข้ามแดนหรืออาศัยอยู่ในพื้นที่ทับซ้อนทางภูมิศาสตร์และวัฒนธรรม ตัวอย่างที่ชัดเจนคือกรณีของสามเณรในภาคเหนือซึ่งจำนวนไม่น้อยประสบกับการไร้สัญชาติ ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานได้อย่างเท่าเทียม เช่น สิทธิในการศึกษา สิทธิในการรักษาพยาบาล และสิทธิในการเดินทาง การศึกษาปัญหานี้จึงจำเป็นต้องพิจารณาทั้งในมิติของความเหลื่อมล้ำทางสังคม ระบบการเข้าถึงทะเบียนราษฎร และสภาพการณ์ของคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติในเชิงโครงสร้างทางการเมืองและกฎหมาย เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขที่ครอบคลุมและยั่งยืน

ท่ามกลางโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการขยายตัวทางเศรษฐกิจเชื่อมโยงผู้คนเข้าด้วยกันอย่างไร้พรมแดน กลับปรากฏภาพสะท้อนอันย้อนแย้งของมนุษย์กลุ่มหนึ่งที่ถูกกลืนตัวตนไปจากระบบกฎหมายอย่างสิ้นเชิง คนไร้รัฐ ไร้สัญชาติ คือนิยามของกลุ่มบุคคลที่ตกสำรวจและขาดการรับรองสถานะทางกฎหมายจากประเทศใดในโลก ส่งผลให้พวกเขากลายเป็นประชากรที่ไร้ตัวตนในสายตาของรัฐ การดำรงอยู่ของปัญหาดังกล่าวไม่เพียงแต่เป็นเครื่องหมายคำถามขึ้นต่อหลักสิทธิมนุษยชนสากล หากแต่ยังเป็นบาดแผลเรื้อรังที่ฝังลึกในโครงสร้างทางสังคมและการเมืองมาอย่างยาวนาน ปรากฏการณ์นี้ไม่ได้เกิดขึ้นจากความบังเอิญ แต่เกิดจากเงื่อนไขทางประวัติศาสตร์ การอพยพย้ายถิ่นฐาน ความซับซ้อนของกฎหมายสัญชาติ ตลอดจนทัศนคติเชิงนโยบายของรัฐที่มีต่อกลุ่มคนเหล่านี้ผ่านแว่นตาของความมั่นคงมากกว่าหลักมนุษยธรรม ความเหลื่อมล้ำทางสังคมในกรณีของคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติ เป็นผลลัพธ์ของการเลือกปฏิบัติ (discrimination) และการขาดโอกาสที่เท่าเทียมกับประชากรทั่วไป คนกลุ่มนี้ถูกจำกัดโอกาสทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างเป็นระบบ (สมชาย ปรีชาศิลป์กุล, 2555)

ความสำคัญของการวิเคราะห์ปัญหาเรื่องการเข้าถึงสิทธิของคนกลุ่มนี้ หมายความว่าสำคัญอยู่ที่ผลกระทบอันรุนแรงและรอบด้านที่พวกเขาต้องเผชิญในชีวิตประจำวัน การไม่มีสัญชาติเปรียบเสมือนกำแพงสูงชันที่ปิดกั้นโอกาสในการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์คนหนึ่งพึงมี ตั้งแต่สิทธิในการรักษาพยาบาลเมื่อยามเจ็บป่วย สิทธิในการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ไปจนถึงสิทธิในการประกอบอาชีพอย่างถูกกฎหมายและการได้รับค่าแรงที่เป็นธรรม บ่อยครั้งที่คนไร้รัฐ ไร้สัญชาติ ต้องตกอยู่ในวงจรความยากจนข้ามรุ่น ถูกเอารัดเอาเปรียบจากกลุ่มทุนหน้าเลือด หรือเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อของขบวนการค้ามนุษย์เนื่องจากไม่มีกฎหมายใดคุ้มครอง ความทุกข์ยากเหล่านี้นำไปสู่การตั้งคำถามสำคัญว่า เหตุใดคุณค่าความเป็นมนุษย์จึงต้องถูกผูกติดอยู่กับแผ่นกระดาษที่เรียกว่าเอกสารแสดงตน โดยเฉพาะในกลุ่มสามเณรในภาคเหนือ ซึ่งแม้จะได้รับการยอมรับใน

บทบาททางศาสนา แต่ยังคงกีดกันจากการเข้าถึงสิทธิพื้นฐานอย่างการลงทะเบียนราษฎรหรือการถือบัตรประจำตัวประชาชน (อังคณา นีละไพจิตร, 2557) ความเหลื่อมล้ำนี้นำไปสู่ปัญหาซ้ำซ้อน เช่น การเข้าถึงการศึกษาอย่างไม่เต็มที่ การไม่มีสิทธิในระบบสาธารณสุข และการถูกกีดกันจากโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในระยะยาว ผลที่ตามมาของความไม่เท่าเทียมเหล่านี้สามารถยืดวงจรของความยากจนและจำกัดความคล่องตัวทางสังคมทำให้บุคคลที่ได้รับผลกระทบได้ยากขึ้นในการหลุดพ้นจากสถานการณ์ของตน ผลในระยะยาวของความแตกต่างดังกล่าวอาจนำไปสู่วงจรแห่งข้อเสียที่ไม่เพียง แต่ส่งผลกระทบต่อบุคคลเท่านั้น แต่ยังขัดขวางความก้าวหน้าทางสังคมโดยรวมและการพัฒนาเศรษฐกิจ การสร้างโอกาสที่เท่าเทียมกันและการลงทุนในระบบการศึกษาและสาธารณสุขสามารถช่วยลดความเหลื่อมล้ำนี้ได้ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสำหรับทุกคนในสังคม (Philip Alston, 2017)

สิทธิในการเข้าถึงทะเบียนราษฎร ระบบทะเบียนราษฎรของไทยมีบทบาทสำคัญในการกำหนดสถานะทางกฎหมายของบุคคล การไม่มีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎรเท่ากับการไม่มีตัวตนในทางกฎหมาย ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ ได้อย่างสมบูรณ์ (มูลนิธิศูนย์ข้อมูลชุมชน, 2561) แม้ว่ารัฐบาลไทยจะมีความพยายามในการแก้ไขปัญหา เช่น การตราพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2551 ซึ่งเปิดโอกาสให้บุคคลบางกลุ่มสามารถยื่นขอสัญชาติได้ แต่ในทางปฏิบัติ กระบวนการยังมีความซับซ้อน ลำบาก และมีอุปสรรคทางปฏิบัติจำนวนมาก โดยเฉพาะในกลุ่มชาติพันธุ์และสามเณรที่เกิดในพื้นที่ห่างไกล (Waritsara Tunyasiri, 2020) ปัญหานี้ทำให้คนไร้รัฐไม่สามารถยืนยันตัวตนได้ ส่งผลต่อการรับสิทธิสวัสดิการพื้นฐานที่ควรได้รับในฐานะมนุษย์ (สมศักดิ์ ชุโต, 2549) คนไร้รัฐ ไร้สัญชาติในประเทศไทย ในบริบทของสามเณรในพื้นที่ภาคเหนือ เช่น จังหวัดเชียงราย แม่ฮ่องสอน และเชียงใหม่ ส่วนใหญ่เป็นลูกหลานของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เช่น อาข่า ลาหู่ หรือกะเหรี่ยง ที่อพยพเข้ามาและไม่ได้รับการลงทะเบียนในระบบของรัฐไทย (United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), 2021) สามเณรกลุ่มนี้แม้จะได้โอกาสทางการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แต่พวกเขากลับประสบปัญหาเมื่อจบการศึกษา เช่น ไม่สามารถสมัครงานในระบบทางการ หรือไม่ได้รับสิทธิในการรักษาพยาบาลภายใต้ระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้า (ศานิตย์ ปราโมช ณ อยุธยา, 2564) ปัญหานี้ส่งผลกระทบในระยะยาวต่อการพัฒนาชีวิตของพวกเขาและตอกย้ำวงจรความยากจน ความด้อยโอกาส และความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย (Institute for Population and Social Research, 2018) ผลที่ตามมาของปัญหานี้ขยายออกไปกว่าความยากลำบากในทันที นำไปสู่วงจรที่ยืดความไม่เท่าเทียมกันและจำกัดการเข้าถึงทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับคนรุ่นอนาคต ผลที่ตามมาของปัญหานี้ไม่เพียง แต่ส่งผลกระทบต่อคนรุ่นปัจจุบันเท่านั้น แต่ยังขัดขวางความก้าวหน้าของสังคมอีกด้วย ทำให้วงจรขัดขวางนวัตกรรมและโอกาสในการพัฒนาสำหรับคนรุ่นอนาคต วงจรแห่งความไม่เท่าเทียมกันนี้ไม่เพียง แต่ขัดขวางศักยภาพของแต่ละบุคคล แต่ยังจำกัดการเติบโตโดยรวมและความเจริญรุ่งเรืองของสังคมสร้างอุปสรรคต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและความสามัคคีทางสังคม การแก้ไขปัญหาจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคม เพื่อสร้างโอกาสที่เท่าเทียมและสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับคนทุกกลุ่ม

ยิ่งไปกว่านั้น ปัญหาดังกล่าวยังส่งผลกระทบสะท้อนกลับมายังตัวรัฐผู้เป็นเจ้าของดินแดนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การปล่อยให้ประชากรชายขอบจำนวนมากดำรงชีวิตอยู่โดยไม่อาจเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการ

บันทึกความมั่นคงทางสาธารณสุขของสังคมในภาพรวม และทำให้รัฐสูญเสียต้นทุนทางทรัพยากรมนุษย์ที่ควรนำมาขับเคลื่อนเศรษฐกิจได้อย่างเต็มศักยภาพ นโยบายการจัดการของรัฐที่ผ่านมามักติดหล่มอยู่กับระบบราชการที่ล่าช้า กฎระเบียบที่ดีความอย่างคับแคบ และการขาดเจตจำนงทางการเมืองที่แน่วแน่ในการแก้ไข ปัญหาในระดับรากเหง้า การวิเคราะห์เชิงลึกจึงเป็นสิ่งจำเป็นเร่งด่วนเพื่อรื้อถอนข้อจำกัดทางกฎหมายและปรับทัศนคติของสังคมให้มองคนไร้รัฐในฐานะ เพื่อนมนุษย์ ที่ร่วมชะตากรรมเดียวกัน

บทความนี้จึงมุ่งมั่นที่จะก้าวข้ามผ่านเพียงการพรรณนาความทุกข์ยาก แต่จะดึงลึกไปสู่วิเคราะห์รากเหง้าของปัญหา โครงสร้างทางกฎหมายที่เป็นอุปสรรค และกลไกเชิงนโยบายที่ล้มเหลวในการโอบรับคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติ เข้าสู่ระบบสิทธิพื้นฐาน การทำความเข้าใจข้อจำกัดเหล่านี้อย่างเป็นระบบ จะเป็นสะพานเชื่อมไปสู่การเสนอแนวทางแก้ไขปัญหายั่งยืนและสอดคล้องกับหลักการสากล เพื่อท้ายที่สุดแล้ว สังคมจะสามารถคืนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อันชอบธรรมให้แก่พวกเขา และร่วมกันสร้างพื้นที่ทางสังคมที่ไม่มีใครต้องถูกทิ้งไว้ในความมืดมิดของการไร้สัญชาติตามลำพังอีกต่อไป

ปัญหาว่าด้วยการเข้าถึงสิทธิของคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติ

ประเทศไทยมีประชากรกลุ่มหนึ่งที่แม้จะอาศัยอยู่ในประเทศมาอย่างยาวนาน แต่กลับไม่ได้รับการรับรองสถานะทางกฎหมายอย่างถูกต้อง กลุ่มคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติ โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคเหนือ เช่น จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ และแม่ฮ่องสอน มีจำนวนไม่น้อยที่เป็นสามเณรหรือเยาวชนในระบบการศึกษาพระปริยัติธรรม การไร้สถานะทางทะเบียนราษฎรส่งผลกระทบต่อ การเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน และตอกย้ำปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมอย่างรุนแรง

1. ความเหลื่อมล้ำทางสังคมจากสถานะไร้รัฐ ไร้สัญชาติ กลุ่มคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อพยพข้ามพรมแดน หรือเป็นชนเผ่าที่ตั้งถิ่นฐานมาก่อนการประกาศเขตแดนสมัยใหม่ แต่ไม่ได้รับการลงทะเบียนจากภาครัฐ (สมชาย ปรีชาศิลปกุล, 2555) สถานะทางกฎหมายที่ไม่แน่นอนนี้ทำให้พวกเขาเผชิญกับความเหลื่อมล้ำอย่างเป็นระบบ ทั้งในการศึกษา การรักษาพยาบาล และการประกอบอาชีพ (Philip Alston, 2017)

สามเณรในภาคเหนือซึ่งมักเป็นบุตรหลานของกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ จึงมีโอกาสดำเนินการศึกษาในรูปแบบของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แต่เมื่อต้องการศึกษาต่อหรือออกไปประกอบอาชีพในระบบเศรษฐกิจปกติ กลับเผชิญกับอุปสรรคจากการไม่มีเอกสารรับรองตัวตน (อังคณา นีละไพจิตร, 2557)

2. สิทธิในการเข้าถึงทะเบียนราษฎร การไม่มีรายชื่อในทะเบียนราษฎร หมายถึงการไม่มีตัวตนในระบบราชการไทย สิทธิที่ผูกโยงกับการมีทะเบียนราษฎร เช่น การศึกษาขั้นพื้นฐานฟรี การรักษาพยาบาลผ่านบัตรทอง และการคุ้มครองตามกฎหมาย จึงถูกตัดขาดไปโดยสิ้นเชิง (มูลนิธิศูนย์ข้อมูลชุมชน, 2561) แม้ว่าประเทศไทยจะมีความพยายามแก้ไขปัญหานี้ เช่น การออกบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย (บัตรสีชมพู) แต่

ขั้นตอนและเกณฑ์การพิสูจน์ตัวตนยังมีความซับซ้อนและไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงทางสังคมของกลุ่มสามเณรเหล่านี้ (Waritsara Tunyasiri, 2020)

3. ปัญหาที่เกิดขึ้นกับสามเณรในภาคเหนือ สามเณรไร้รัฐต้องเผชิญกับภาวะ “มีการศึกษาแต่ไม่มีสิทธิ” เมื่อจบการศึกษาหรือจำเป็นต้องเดินทาง พวกเขากลับพบว่าไม่มีสิทธิในการออกบัตรประชาชน ไม่มีสิทธิสมัครเรียนในสถาบันการศึกษาชั้นสูง หรือแม้แต่ไม่มีสิทธิในประกันสุขภาพพื้นฐาน (คานิตย์ ปราโมช ณ อยุธยา, 2564) สถานการณ์นี้ไม่เพียงกระทบต่อตัวสามเณรเอง แต่ยังกระทบต่อชุมชนที่พวกเขาสังกัด และสร้างความรู้สึกละแ่นห่างจากประเทศไทย ซึ่งอาจนำไปสู่ความตึงเครียดทางสังคมในระยะยาว (United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), 2021)

4. มาตรการภาครัฐและปัญหาในการปฏิบัติ แม้จะมีนโยบายภาครัฐที่เปิดโอกาสให้กลุ่มไร้รัฐสามารถพิสูจน์ตัวตนและยื่นขอสัญชาติได้ เช่น โครงการพิสูจน์สถานะบุคคลและการลงทะเบียนคนไร้สัญชาติ (กรมการปกครอง, 2560) แต่ขั้นตอนการดำเนินงานกลับเต็มไปด้วยความล่าช้า การขาดบุคลากรที่เข้าใจสภาพความเป็นจริงในพื้นที่ และความไม่สม่ำเสมอของการปฏิบัติในแต่ละจังหวัด (ธนาพล อิวสกุล, 2550) ในหลายกรณีเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจในการอนุมัติยังมีความเข้าใจจำกัดเกี่ยวกับสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์และคนไร้สัญชาติ ส่งผลให้กระบวนการพิจารณาเป็นไปอย่างไม่โปร่งใสและเลือกปฏิบัติ

ดังนั้น การที่สามเณรในภาคเหนือประสบปัญหาในการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน เป็นผลลัพธ์ของโครงสร้างความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่ฝังรากลึกในประเทศไทย การเข้าถึงทะเบียนราษฎรไม่ควรถูกมองเพียงในฐานะเอกสารทางราชการ แต่ควรเป็น “ประตู” ไปสู่การมีชีวิตที่มีศักดิ์ศรี ความพยายามในการแก้ไขปัญหาจำเป็นต้องครอบคลุมทั้งการปฏิรูประบบทะเบียนราษฎร การสร้างความตระหนักรู้เรื่องสิทธิในหมู่เจ้าหน้าที่รัฐ และการส่งเสริมสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไร้รัฐอย่างจริงจัง เพื่อให้คนกลุ่มนี้สามารถมีบทบาทในสังคมไทยอย่างเท่าเทียม

แนวทางการแก้ปัญหาในการเข้าถึงทะเบียนราษฎรของคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติ

สถานการณ์ของคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติในประเทศไทย โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคเหนือ สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่ซับซ้อนและลึกซึ้ง ความไม่สามารถเข้าถึงทะเบียนราษฎรได้อย่างถูกต้องส่งผลกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานทั้งด้านการศึกษา การรักษาพยาบาล และโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของสามเณรซึ่งส่วนใหญ่มาจากครอบครัวชาติพันธุ์ที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎร การศึกษาหาแนวทางการแก้ไขปัญหาในประเด็นนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างสังคมที่มีความเป็นธรรม

1. การปฏิรูประบบการพิสูจน์ตัวตนให้มีความยืดหยุ่นและเข้าถึงได้จริง กระบวนการพิสูจน์ตัวตนสำหรับคนไร้รัฐในปัจจุบันมีความยุ่งยากและเคร่งครัดเกินไปสำหรับกลุ่มเปราะบาง เช่น สามเณรไร้สัญชาติ การปรับปรุงหลักเกณฑ์ให้สอดคล้องกับบริบททางสังคม เช่น ยอมรับพยานบุคคลจากชุมชนหรือวัด เป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้คนกลุ่มนี้สามารถพิสูจน์ตัวตนได้ง่ายขึ้น (ศิริพร แซ่ตั้ง, 2563)

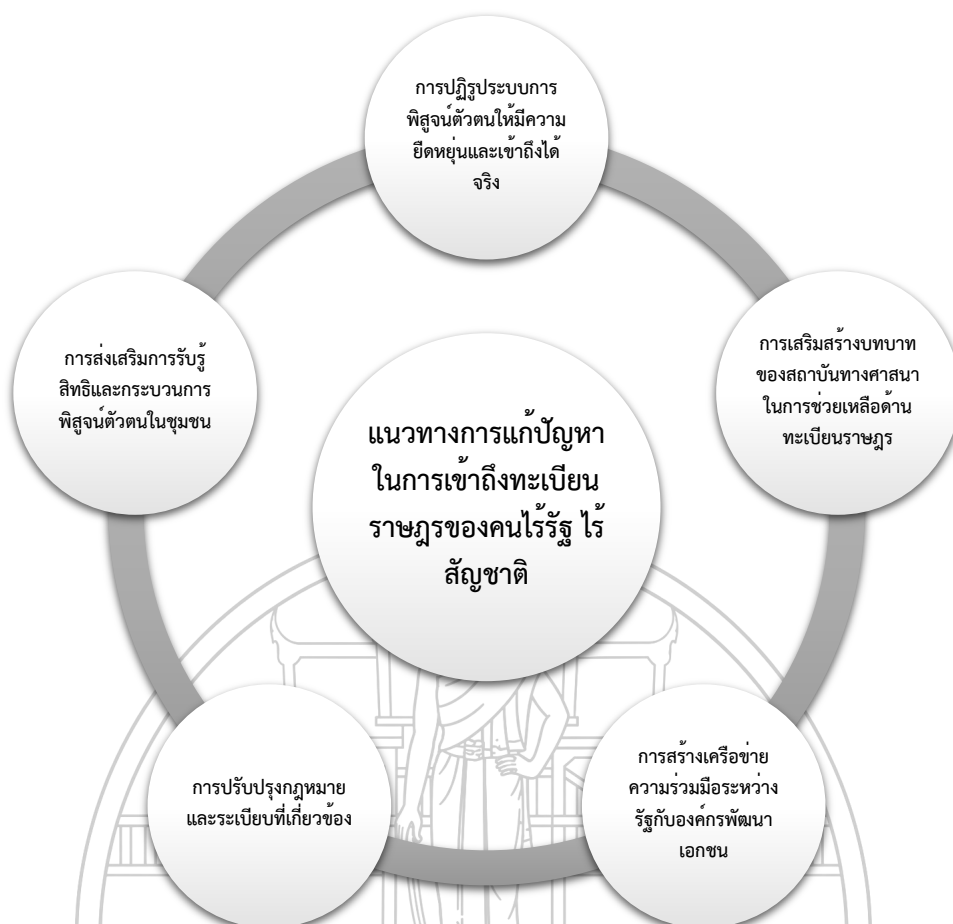
2. การเสริมสร้างบทบาทของสถาบันทางศาสนาในการช่วยเหลือด้านทะเบียนราษฎร เนื่องจากสามเณรได้อาศัยอยู่ในวัด การให้วัดมีบทบาทมากขึ้นในการรับรองตัวตนและการเก็บข้อมูลพื้นฐาน เช่น การเกิดและภูมิหลังของเด็ก การรับรองการบรรพชาการเป็นสามเณรจากพระอุปัชฌาย์ และการรับรองสังกัดวัดจากเจ้าอาวาส เป็นแนวทางที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ แนวทางนี้ไม่เพียงแต่อำนวยความสะดวกในการเข้าถึงการจดทะเบียนแพ่งที่ดีขึ้นสำหรับบุคคลที่ไม่มีสัญชาติ แต่ยังเสริมสร้างระบบการสนับสนุนของชุมชนเพื่อให้แน่ใจว่าเด็กทุกคนได้รับการยอมรับและสิทธิที่สมควรได้รับ การทำงานร่วมกันระหว่างวัดและหน่วยงานรัฐบาลจะเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนากระบวนการที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการให้ข้อมูลและการสนับสนุนทางกฎหมายสำหรับผู้ที่ไม่มียุติพลิต เพื่อสร้างความมั่นใจว่าเด็กทุกคนสามารถเข้าถึงบริการพื้นฐานได้อย่างเท่าเทียม (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2560) การทำข้อตกลงความร่วมมือระหว่างวัด หน่วยงานทะเบียน และองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) จะช่วยลดความซับซ้อนในการยืนยันตัวตนและประสานการดำเนินการให้รวดเร็วขึ้น

3. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างรัฐกับองค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชนมีบทบาทสำคัญในการค้นหา ช่วยเหลือ และติดตามสถานะของคนไร้รัฐ รัฐบาลควรสร้างกลไกความร่วมมือกับ NGOs เหล่านี้ เช่น มูลนิธิศูนย์ข้อมูลชุมชน หรือมูลนิธิพัฒนาวัฒนธรรม เพื่อเร่งรัดกระบวนการพิสูจน์ตัวตน (อังคณา นีละไพจิตร, 2557) การสร้างฐานข้อมูลร่วมกันระหว่างภาครัฐและองค์กรภาคประชาสังคม จะทำให้ข้อมูลมีความแม่นยำและลดการสูญหายของข้อมูลสำคัญ

4. การปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง กฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับสถานะบุคคลควรถูกปรับปรุงให้สอดคล้องกับมาตรฐานสิทธิมนุษยชนสากล โดยเฉพาะในเรื่องของการลดระยะเวลาในการพิจารณาคำขอสัญชาติ และการลดข้อจำกัดด้านพยานหลักฐานที่เป็นอุปสรรคต่อคนไร้รัฐ (ชนาพล อิวสกุล, 2550) ควรมีการตรากฎหมายใหม่ที่ยอมรับสถานะของเด็กเกิดในประเทศไทยที่ไม่สามารถพิสูจน์สัญชาติได้ ให้มีสิทธิขั้นพื้นฐานในทันทีตามหลักการของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

5. การส่งเสริมการรับรู้สิทธิและกระบวนการพิสูจน์ตัวตนในชุมชน การขาดความรู้เกี่ยวกับสิทธิและขั้นตอนทางกฎหมาย เป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนไร้รัฐไม่สามารถเข้าถึงทะเบียนราษฎร การจัดอบรมและเผยแพร่ข้อมูลในชุมชน โดยเฉพาะในวัดและโรงเรียนพระปริยัติธรรม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง (สำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (OHCHR), 2021) การมีเครือข่ายอาสาสมัครในชุมชนเพื่อช่วยเหลือด้านเอกสารและการประสานงานกับหน่วยงานรัฐ จะทำให้การเข้าถึงสิทธิเป็นเรื่องที่เป็นไปได้จริง (มูลนิธิศูนย์ข้อมูลชุมชน, 2561)

ดังนั้น แนวทางการแก้ไขปัญหาการเข้าถึงทะเบียนราษฎรของคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติ โดยเฉพาะสามเณรในภาคเหนือ ต้องอาศัยการบูรณาการหลายมิติ ทั้งการปรับปรุงกฎหมาย การปฏิรูประบบราชการ การเสริมสร้างบทบาทของสถาบันศาสนา การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการส่งเสริมการรับรู้สิทธิในชุมชน เพื่อให้กลุ่มเปราะบางเหล่านี้สามารถก้าวข้ามอุปสรรคที่สร้างความเหลื่อมล้ำทางสังคม และมีโอกาสพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเท่าเทียมในสังคมไทย ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

สรุป

ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่เกิดจากการจำกัด สิทธิในการเข้าถึงทะเบียนราษฎร ส่งผลกระทบรุนแรงต่อชีวิตของ คนไร้รัฐ ไร้สัญชาติ โดยเฉพาะในกรณีของสามเณรในภาคเหนือของประเทศไทย แม้ว่าจะเป็พื้นที่ที่ช่วยเปิดโอกาสทางการศึกษาและการพัฒนาตนเองสำหรับเยาวชนกลุ่มนี้ แต่ข้อจำกัดทางกฎหมายและกระบวนการทางปกครองที่ล่าช้าและซับซ้อน ยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้สามเณรไม่สามารถเข้าถึงสิทธิมนุษยชนพื้นฐานได้อย่างเต็มที่ ไม่ว่าจะเป็นสิทธิในการเรียนหนังสือ สิทธิในการรักษาพยาบาล หรือสิทธิในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี เพื่อแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ ข้อเสนอเชิงนโยบายทั้ง 5 ประการข้างต้น มิได้เป็นเพียงมาตรการแก้ไขปัญหาลเฉพาะหน้า หากแต่คือข้อเรียกร้องให้เกิดการรื้อถอนโครงสร้างทางกฎหมายและวิธีคิดแบบอำนาจนิยมที่ฝังรากลึกในสังคมไทยมาอย่างยาวนาน ปัญหาการเข้าถึงสิทธิของคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติ โดยเฉพาะในกลุ่มเป้าหมายที่มีความเปราะบางจำเพาะอย่างสามเณรและเยาวชนในสถาบันศาสนา ได้สะท้อนให้เห็นถึงจุดบอดของระบบราชการที่ยึดติดกับเอกสารมากกว่าความเป็นจริงทางสังคม และการมองความมั่นคงของรัฐในมิติที่คับแคบจนละเลยมิติทางมนุษยธรรม การปล่อยให้บุคคลที่เติบโตและสร้างประโยชน์ให้แก่แผ่นดินนี้ต้องกลายเป็นผู้ไร้ตัวตน ไม่เพียงแต่เป็นการละเมิดหลักสิทธิมนุษยชนสากลอย่างร้ายแรง หากแต่ยังเป็นการผลักภาระและสร้างความเสี่ยงให้แก่สังคมในภาพรวม ทั้งในแง่ของความมั่นคงทาง

สาธารณสุข การสูญเสียโอกาสในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการสร้างบาดแผลทางจิตใจให้แก่เยาวชนที่จะเติบโตขึ้นมาเป็นอนาคตของชาติ การปฏิรูปสู่แนวทางใหม่จึงเป็นภารกิจเร่งด่วนที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมกันขับเคลื่อน เพื่อเปลี่ยนผ่านจากการสงเคราะห์เชิงเวทนาไปสู่การรับรองสิทธิอันพึงมีพึงได้ตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม การศึกษานี้จึงมีเสนอข้อเสนอแนะทั้งในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ ดังนี้

1. การปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการด้านทะเบียนราษฎร การปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการพิสูจน์ตัวตนและการขึ้นทะเบียนบุคคลไร้สัญชาติให้มีความรวดเร็ว โปร่งใส และเป็นธรรม เป็นก้าวแรกที่สำคัญที่สุดในการทลายวงจรอุปสรรคเชิงโครงสร้าง ความเป็นจริงที่ผ่านมาพบว่า ขบวนการพิสูจน์สัญชาติและสถานะบุคคลมีขั้นตอนที่สลับซับซ้อน ใช้นเวลานานหลายปี และเปิดช่องให้เกิดการทุจริตประทุพติมิชอบจากเจ้าหน้าที่บางกลุ่ม นวัตกรรมทางนโยบายที่รัฐต้องเร่งดำเนินการคือ การกระจายอำนาจในการตรวจสอบและรับรองฐานข้อมูลบุคคลลงสู่หน่วยงานระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะการลดการพึ่งพาเอกสารทางราชการที่ผู้ลี้ภัยหรือผู้พำนักมักไม่มี แล้วหันมาใช้กระบวนการยืนยันตัวตนผ่านพยานบุคคลในเครือข่ายชุมชน ผู้นำท้องถิ่น เจ้าอาวาส หรือคณะกรรมการวัดที่กลุ่มสามเณรไร้รัฐพำนักอยู่จริง การให้องค์กรทางสังคมเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นประจักษ์พยานทางสังคม จะช่วยลดแรงกดดันด้านเอกสารและขยายการเข้าถึงสิทธิการลงทะเบียนได้อย่างก้าวกระโดดและมีความน่าเชื่อถือ

2. การใช้แนวทางเชิงรุกในการคุ้มครองสิทธิเด็กไร้สัญชาติ รัฐบาลไม่อาจตั้งรับอยู่ภายในที่ว่าการอำเภอหรือศาลากลางจังหวัดได้อีกต่อไป หน่วยงานหลักอย่างกรมการปกครองและกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์การทำงานให้เป็น “หน่วยบริการเคลื่อนที่เชิงรุก” โดยจัดส่งเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายสัญชาติและเจ้าหน้าที่ทะเบียนราษฎรเข้าไปสำรวจ ค้นหา และขึ้นทะเบียนเด็กรวมถึงสามเณรไร้รัฐถึงในเขตพื้นที่วัด โรงเรียนพระปริยัติธรรม และชุมชนชายขอบ ควบคู่ไปกับการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรเพื่อรองรับสิทธิขั้นพื้นฐานทันทีที่ได้รับการขึ้นทะเบียน โดยเฉพาะสิทธิในการรักษาพยาบาลฟรีผ่านกองทุนสิทธิประโยชน์หลักประกันสุขภาพ และสิทธิการรับเงินอุดหนุนเพื่อการศึกษาอย่างเท่าเทียมกับเด็กไทย เพื่อให้มั่นใจว่าเยาวชนเหล่านี้จะไม่ถูกตัดขาดจากสวัสดิการของรัฐในระหว่างที่กระบวนการพิจารณาสัญชาติกำลังดำเนินอยู่

3. การส่งเสริมบทบาทของวัดและองค์กรภาคประชาสังคม การยกระดับวัดให้เป็น “ศูนย์ช่วยเหลือเบื้องต้น” ถือเป็นยุทธศาสตร์เชิงวัฒนธรรมที่ทรงพลังอย่างยิ่งในสังคมไทย เนื่องจากวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนและเป็นสถานที่ปลอดภัยสำหรับผู้เปราะบาง รัฐควรสนับสนุนงบประมาณและส่งผู้เชี่ยวชาญเข้าไปจัดอบรมให้ความรู้ด้านกฎหมายสัญชาติ สิทธิเด็ก และกฎหมายคนเข้าเมืองแก่พระภิกษุ เจ้าอาวาส และบุคลากรในโรงเรียนพระปริยัติธรรม เพื่อให้พระอาจารย์ผู้ปกครองมีความเข้าใจและสามารถคัดกรอง จำแนกประเภทสถานะบุคคลของสามเณรในปกครองได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ รัฐต้องเปิดโอกาสและอำนวยความสะดวกให้องค์กรภาคประชาสังคม คลินิกกฎหมายจากมหาวิทยาลัย และนักกฎหมายสิทธิมนุษยชน เข้ามาเป็นพี่เลี้ยงในกระบวนการจัดเตรียมเอกสาร การติดตามความคืบหน้า และการเร่งรัดกระบวนการขอสิทธิ เพื่อให้ขั้นตอนทางกฎหมายดำเนินไปโดยไม่หยุดชะงัก

4. การสร้างฐานข้อมูลและระบบติดตาม หนึ่งในสาเหตุสำคัญที่ทำให้ปัญหาคนไร้รัฐในเขตวัดไม่ได้รับการแก้ไขคือ ข้อมูลของบุคคลเหล่านี้มักตกสำรวจและไม่อยู่ในสารบบของกระทรวงศึกษาธิการหรือกระทรวงมหาดไทย การจัดตั้งระบบฐานข้อมูลกลางที่เชื่อมโยงข้อมูลของคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติในเขตพื้นที่วัดกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องจึงเป็นเรื่องจำเป็นเร่งด่วน โดยฐานข้อมูลนี้ควรเป็นระบบดิจิทัลที่ปลอดภัยและเข้าถึงได้โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ การเชื่อมโยงข้อมูลดังกล่าวจะช่วยป้องกันไม่ให้ข้อมูลของสามเณรเกิดการตกหล่นเมื่อมีการย้ายศาสนสถานเพื่อไปศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และทำให้รัฐสามารถติดตามสถานะทางกฎหมายและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนกลุ่มนี้ได้อย่างต่อเนื่องในระยะยาว

5. การสร้างความตระหนักรู้และเปลี่ยนแปลงทัศนคติของสังคม การแก้ไขปัญหายังยืดยาวที่สุดคือการแก้ไขที่ทัศนคติของผู้คนในสังคม ปัจจุบันคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติ มักถูกมองด้วยสายตาแห่งความหวาดระแวง ถูกตีตราว่าเป็นภัยต่อความมั่นคง หรือเป็นผู้นำแรงชิงทรัพย์การของคนไทย รัฐและภาคประชาสังคมควรร่วมมือกันเปิดพื้นที่สื่อเพื่อสื่อสารความจริงให้สังคมได้รับรู้ว่า คนไร้รัฐไม่ใช่คนแปลกหน้า แต่คือบุคคลที่เกิด เติบโต และสร้างประโยชน์ให้แก่สังคมไทยมาโดยตลอด การให้สิทธิและโอ้อรับพวกเขาเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสัญชาติไทยไม่เพียงแต่เป็นการทำตามหลักสิทธิมนุษยชนสากล แต่ยังเป็นการเพิ่มกำลังแรงงาน สมอง และทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าในการพัฒนาประเทศ การรณรงค์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและลดอคติทางชาติพันธุ์จะช่วยสร้างบรรยากาศทางสังคมที่เอื้อต่อการยอมรับ และเปิดทางให้คนไร้รัฐสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีและมีความภาคภูมิใจในความเป็นมนุษย์

หากประเทศไทยสามารถแปรเปลี่ยนข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเหล่านี้ให้กลายเป็นการปฏิบัติจริงได้อย่างเป็นรูปธรรม ประเทศไทยจะสามารถแก้ไขปัญหาสถานะบุคคลที่เรื้อรังมาหลายทศวรรษได้อย่างยั่งยืน การคืนสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ให้แก่คนไร้สัญชาติ ไม่เพียงแต่จะช่วยปลดปล่อยมนุษย์หลายแสนคนจากกรงขังของการไร้ตัวตน แต่ยังเป็นการยกระดับมาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศชาติให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล และส่งเสริมความมั่นคงของสังคมในภาพรวมให้เติบโตอย่างมั่นคง โดยไม่มีสมาชิกคนใดต้องถูกทิ้งไว้ข้างหลังอีกต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง. (2560). *แนวทางการพิสูจน์สถานะบุคคลตามมาตรา 38 วรรคสอง*. กรุงเทพฯ: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.

ธนาพล อิวสกุล. (2550). *คนไร้รัฐในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: ฟ้ามุข.

มูลนิธิศูนย์ข้อมูลชุมชน. (2561). *การเข้าถึงสิทธิในระบบทะเบียนราษฎร*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิศูนย์ข้อมูลชุมชน.

ศานิตย์ ปราโมช ณ อยุธยา. (2564). *การศึกษาโอกาสทางการศึกษาของสามเณรไร้สัญชาติ*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ศิริพร แซ่ตั้ง. (2563). *การพิสูจน์ตัวตนของกลุ่มคนไร้รัฐในภาคเหนือ*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

สมชาย ปรีชาศิลปกุล. (2555). *กฎหมายกับการไร้สัญชาติ*. เชียงใหม่: ศูนย์ศึกษากฎหมายและการพัฒนามหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สมศักดิ์ ชุโต. (2549). *ปัญหาคนไร้รัฐกับสิทธิมนุษยชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (OHCHR). (2021). *Report on the Situation of Stateless Persons in Thailand*. Geneva: UN.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2560). *รายงานสถานการณ์สามเณรไร้สัญชาติ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

อังคณา นีละไพจิตร. (2557). *สิทธิในสัญชาติของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิผสานวัฒนธรรม.

Institute for Population and Social Research. (2018). *Report on Stateless Children in Northern Thailand*. Bangkok: Mahidol University.

Philip Alston. (2017). *Report of the Special Rapporteur on Extreme Poverty and Human Rights*. Geneva: United Nations.

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). (2021). *Thailand: Statelessness Fact Sheet*. Bangkok: UNHCR.

Waritsara Tunyasiri. (2020). *Statelessness in Thailand: Current Situation and Challenges*. Bangkok: UNHCR Thailand.

JPMK

วารสารรัฐศาสตร์ มจร โคราช
JOURNAL POLITICAL SCIENCE MCU KORAT

